

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Teorie koalic a utváření Rady města Plzně pro období
2014-2018**

Bc. Jana Apolínová

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jana Rybářová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Teorie koalic a utváření Rady města Plzně pro období 2014-2018

Název anglicky

Theory of Political Coalitions and forming of the Council of the City of Pilsen for the period 2014-2018

Cíle práce

Cílem práce je aplikovat poznatky teorie koalic na proces utváření koalice v Zastupitelstvu města Plzně pro období 2014-2018 a tím zjistit, zda lze dle teoretických předpokladů předvídat výsledky procesu povolebního vyjednávání na komunální úrovni. Dílčími cíli je shrnout dosavadní teoretické poznatky, získat pomocí systematického dotazování informace o průběhu povolebních vyjednávání o podobě konkrétní koalice, aplikovat teoretické poznatky na získaná data, vyhodnotit aplikovatelnost teorie tvorby koalice na komunální úrovni.

Metodika

Práce bude pojata jako případová studie. Objektem výzkumu bude město Plzeň. Subjekty budou politické strany a jejich vzájemná interakce. Práce bude k naplnění cíle využívat dat získaných formou polostrukturovaných rozhovorů s vrcholnými představiteli politických stran a územní samosprávy. Dále budou analyzována volební data, která jsou dostupná díky Českému statistickému úřadu. Jednou ze základních technik sběru dat bude také studium dokumentů, jako např. materiálů politických stran, zápisů z jednání zastupitelstva, místních periodik, apod.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

teorie koalic, stranický systém, politická strana, rada města, zastupitelstvo, volby, lokální demokracie

---

Doporučené zdroje informací

1. BALÍK, S. (2008): Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností: koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 978-80-7325-144-4.
1. CABADA, L. a kol. (2006): Koalice a koaliční vztahy. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 80-7380-004-7.
1. ČMEJREK, J. – BUBENÍČEK, V. – ČOPÍK, J. (2010): Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3061-5.
1. KLÍMA, M. (1998): Volby a politické strany v moderních demokraciích. Praha: Radix. ISBN 80 86031-13-6.
1. SARTORI, G. (2005): Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-7325-062-4.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 ZS – PEF (únor 2017)

Vedoucí práce

Ing. Radek Kopřiva, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 9. 11. 2015

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 19. 02. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Teorie koalic a utváření Rady města Plzně pro období 2014–2018" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 3. 2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Radku Kopřivovi, Ph.D. za odbornou pomoc, rady a čas, které mi během psaní diplomové práce věnoval. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří mi poskytli informace a podklady, bez kterých by tato práce nikdy nevznikla, ať již se jedná o zaměstnance Magistrátu města Plzně, nebo o zástupce vyjednávacích týmů politických stran, které se staly součástí Zastupitelstva města Plzně v aktuálním volebním období – jmenovitě primátorovi města Plzně panu Martinu Zrzaveckému, náměstkovi primátora Ing. Petru Náhlíkovi, radnímu Bc. Davidu Šloufovi, předsedovi Kontrolního výboru ZMP Mgr. Romanu Zarzyckému, paní Janě Bystřické, Ing. Janu Michálkovi a Mgr. Ondřeji Ženíškovi.

Teorie koalic a utváření Rady města Plzně pro období 2014-2018

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá analýzou poznatků o teorii koalic a jejich aplikací na proces utváření Rady města Plzně pro období 2014–2018. V teoretické části práce je nejprve obecně charakterizována územní samospráva České republiky na úrovni statutárního města. Následně je definován pojem koalice a je představena teorie her, na kterou teorie koalic navazuje. V práci je dále představen vývoj teorie koalic a jednotlivé modely utvářených koalic. Následující kapitoly se zabývají představením souvisejících teoretických poznatků. V praktické části práce je zpracována charakteristika města Plzně, jsou zde shrnuty volební výsledky a podoby utvářených koalic od roku 1994 do posledních komunálních voleb v roce 2014. Následuje charakteristika politických stran v zastupitelstvu v aktuálním volebním období. V poslední části práce je provedena analýza volebních výsledků posledních komunálních voleb, na které jsou následně aplikovány poznatky z teoretické části práce se snahou predikovat podobu možných koalic. Přiblížen je zde i význam městských obvodů v politickém systému města. Následuje zpracování výsledků kvalitativního výzkumu, jehož cílem bylo zjistit, jak v praxi povolební vyjednávání o podobě koalice probíhalo. V práci se podařilo prokázat, že povolební vyjednávání v Zastupitelstvu města Plzně je ovlivňováno prostředím, ve kterém se nachází, a není tak možné na základě teoretických poznatků teorie koalic předvídat výsledky povolebního vyjednávání.

Klíčová slova: teorie koalic, minimální vítězná koalice, stranický systém, politická strana, rada města, zastupitelstvo města, primátor, volby, lokální demokracie, město Plzeň

Theory of Political Coalitions and forming of the Council of the City of Plzen for the period 2014-2018

Summary

This diploma thesis is focused on the analysis of the findings related to the theory of political coalitions and their application on the creation of the Plzen City Board in the period of 2014–2018. The theoretical part of the thesis describes the local government structure in the Czech Republic in general, mainly on the statutory city level. Next up, the term “coalition” is defined and the game theory is introduced, as the theory of political coalitions is subsequently connected to it. The text further describes the evolution of the theory of political coalitions and the Individual models of coalitions formed. The following chapters are dealing with a description of other relating aspects of this topic. The practical part of the thesis provides characteristics of the city of Plzen, it also summarizes the election results and the coalitions formed in the period from 1994 until the latest local government elections. That is followed by the characteristics of the political parties represented in the city council in the current election term. The last part of the thesis analyzes the election results in the latest local election which are then applied knowledge from the theoretical part with the aim to predict possible scenarios of the coalitions. It also provides a closer look at the importance of counties in the political system of Plzen. That is followed by the results of the qualitative research whose aim was to determine how in practice a form of post-election coalition negotiations took place. The thesis proved that the election coalition negotiations in the Plzen City Board is influenced by environment where it located is and thus it is not possible to predict the results of the post-election bargaining based on theoretical knowledge of the theory of political coalitions.

Keywords: theory of political coalitions, minimal winning coalition, political party system, political party, city council, city board, city mayor, elections, local democracy, Plzeň city

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika.....	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Územní samospráva v České republice	14
3.1.1 Zastupitelstvo obce	14
3.1.1.1 Počet členů zastupitelstva obce	15
3.1.1.2 Pravomoci zastupitelstva obce	16
3.1.2 Rada obce.....	16
3.1.2.1 Pravomoci Rady	17
3.1.3 Primátor	18
3.1.3.1 Pravomoci primátora	18
3.1.3.2 Náměstci primátora	18
3.2 Definice pojmu koalice.....	19
3.3 Teorie her.....	21
3.4 Teorie koalic	23
3.4.1 Americká tradice.....	24
3.4.2 Evropská tradice	25
3.4.3 Prediktivní teorie koalic.....	28
3.4.4 Typologie koalic podle Stanislava Balíka	30
3.4.4.1 Minimální vítězné koalice	31
3.4.4.2 Velké koalice	31
3.4.4.3 Nadměrné koalice	32
3.4.5 Existence velkých koalic v reálné politice.....	33
3.4.6 Polarizace stranického systému	33
3.4.7 Vnitřní struktura kandidujících subjektů	35
3.4.8 Postavení partnerů v rámci koalice.....	37
3.5 Teorie opozice	39
3.5.1 Typologie politické opozice.....	40
3.5.2 Funkce politické opozice	42
3.6 Teoretická východiska problematiky koalic v kontextu komunální politiky v České republice.....	42
3.6.1 Charakter komunální politiky v závislosti na velikosti obce	44

3.6.2	Koaliční vyjednávání na komunální úrovni v České republice	45
3.7	Volební systém voleb do zastupitelstev obcí.....	47
4	Vlastní práce	51
4.1	Charakteristika města Plzně.....	51
4.1.1	Postavení města Plzně v systému veřejné správy	51
4.1.2	Demografická struktura obyvatelstva města Plzně.....	52
4.1.3	Politická charakteristika města Plzně	55
4.2	Analýza výsledků voleb do ZMP v období let 1994–2014	57
4.3	Charakteristika politických stran v ZMP v období 2014–2018.....	63
4.3.1	ANO 2011	64
4.3.2	Česká strana sociálně demokratická	66
4.3.3	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová	69
4.3.4	Komunistická strana Čech a Moravy.....	71
4.3.5	Občané patrioti.....	73
4.3.6	Občanská demokratická strana	75
4.3.7	TOP 09.....	77
4.4	Komparace volebních programů stran ve volbách do ZMP v roce 2014	79
5	Výsledky a diskuse	81
5.1	Analýza výsledků komunálních voleb v Plzni v roce 2014.....	81
5.1.1	Aplikace teorie koalic na volební výsledky voleb do ZMP.....	82
5.1.2	Podoba utvořených koalic na úrovni městských obvodů.....	84
5.2	Hodnocení výsledků kvalitativního šetření	88
5.2.1	Polostrukturované rozhovory.....	88
5.2.2	Opozice v ZMP ve volebním období 2014–2018.....	93
6	Závěr.....	96
7	Seznam použitých zdrojů	97
7.1	Odborné publikace a sborníky	97
7.2	Příspěvky v odborných periodikách	100
7.3	Prameny	101
7.3.1	Internetové prameny	101
7.3.2	Rozhovory a konzultace.....	105
7.3.3	Ostatní prameny	106
8	Seznam použitých zkratk.....	109
9	Seznam použitých obrázků, tabulek a grafů	111
10	Přílohy	113

1 Úvod

Povolební vyjednávání o podobě nově utvářených koalic v zastupitelských orgánech probíhají v České republice jednou za jeden až za dva roky (v roce 2014 se konaly komunální volby, v roce 2016 volby do zastupitelstev krajů, v letošním roce na podzim proběhnou volby do Poslanecké sněmovny PČR, příští rok se budou konat další komunální volby, atd.). Procesu povolebního vyjednávání přihlíží velká část obyvatel a jeho výsledek, tedy to, kdo bude po následující čtyři roky vládnout spravovanému území, ne vždy odpovídá tomu, jak voliči hlasovali. Teorie koalic se snaží tyto procesy popsat, vysvětlit a nelézt mezi nimi pojící prvky, podle kterých by následně vytvořila univerzální vzorce chování.

Teorie koalic navazuje na teorii her, která byla utvořena původně jako ekonomický model chování racionálních aktérů v určitých situacích. Autoři, kteří se zpracování teorie koalic věnovali, vycházeli z analýz existujících vlád a snažili se nalézt zákonitosti týkající se motivací aktérů k sestavení koalice, na základě kterých následně vytvořili několik modelů koalic. Hovoří o takzvaných minimálních vítězných koalicích, které lze dále rozlišovat dle počtu členů, jejich ideologické vzdálenosti apod. Teorie koalic byla vystavěna pro oblast celostátní politiky – pro formování vlád a jejich podporu v parlamentu. Cílem této práce je zjistit, zda tyto univerzální modely utvářených spojení jsou platné i na úrovni statutárního města Plzně a zda je tedy možné již před volbami odhadnout, z jakých stran bude vládnoucí koalice po následující funkční období složena.

V první části práce jsou shrnuty dosavadní poznatky o teorii koalic. Dále jsou zde představeny charakteristiky územní samosprávy v České republice na úrovni obce, resp. statutárního města. Popsána je zde také teorie opozice a rysy komunální politiky v České republice v souvislosti s problematikou koalic. Na závěr první části práce je popsán volební systém voleb do zastupitelstev obcí a jeho specifika.

Ve vlastní práci je provedena charakteristika města Plzně ze socioekonomického a politického hlediska. Následuje shrnutí výsledků voleb do Zastupitelstva města Plzně od prvních voleb po vzniku samostatné České republiky do současnosti. Tato část pokračuje charakteristikou politických stran a hnutí v aktuálním Zastupitelstvu města Plzně a je zakončena komparací jejich volebních programů v komunálních volbách v Plzni v roce 2014.

V poslední části práce jsou aplikovány teoretické poznatky o podobě utváření koalice na aktuální volební výsledky v Zastupitelstvu města Plzně a na jejich základě jsou

predikovány různé kombinace utvořitelných koalic. Je zde také nastíněn význam městských obvodů ve vztahu k celoměstské politice a aktuální složení obvodních koalic. V následující části jsou zanalyzovány výsledky kvalitativního výzkumu, který se zabýval podobou koaličního vyjednávání v Zastupitelstvu města Plzně po volbách v roce 2014, a je zde představen nejen postup při utváření Rady města Plzně, ale i charakteristika opozice, která se v aktuálním volebním období v zastupitelstvu nalézá.

Na téma aplikace teorie koalic na nižší úroveň vládnutí v České republice již bylo napsáno několik analytických prací. Nejčastěji se však tyto práce zaměřují na úroveň krajskou a žádná z nich se nevěnuje přímo městu Plzni. V tomto lze nalézt jedinečnost a přínos práce.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je aplikovat poznatky teorie koalic na proces utváření koalice v Zastupitelstvu města Plzně pro období 2014–2018 a tím zjistit, zda lze dle těchto teoretických předpokladů předvídat výsledky procesu povolebního vyjednávání na komunální úrovni.

V práci jsou dále vymezeny čtyři dílčí cíle.

Prvním dílčím cílem je shrnout dosavadní teoretické poznatky, které byly o teorii koalic publikovány. Existují dvě tradice této teorie a to americká a evropská. Tato práce představuje základní charakteristiky obou z nich, jejich teoretiky a konkrétní podoby definovaných koalic – například minimální vítězné či nadměrné koalice a i s jejich subtypy.

Druhým dílčím cílem je aplikovat teoretické poznatky na získaná data. V praktické části práce jsou představeny volební výsledky voleb do Zastupitelstva města Plzně v roce 2014 a dle získaných poznatků z teoretické části práce jsou predikovány podoby potenciálně vytvořitelných minimálních vítězných koalic s nejmenším počtem křesel, s nejmenším počtem členů a minimální vítězné ideově propojené koalice.

Třetím dílčím cílem je vyhodnotit aplikovatelnost teorie tvorby koalic na komunální úrovni. Na základě realizace druhého cíle je v práci provedeno zhodnocení této aplikovatelnosti a také zvážení vhodnosti jejího užití na komunální úrovni.

Posledním dílčím cílem je získat pomocí systematického dotazování informace o průběhu povolebních vyjednávání o podobě konkrétní koalice. Polostrukturovaným dotazováním zástupců vyjednávacích týmů politických stran a hnutí o podobě vyjednávání vytvořené koalice bylo zjištěno, jakým způsobem byla vyjednávání vedena a na základě jakých proměnných bylo rozhodnuto o finálním složení vytvořené koalice.

2.2 Metodika

Při zpracování této diplomové práce byl využit metodologický pluralismus, díky němuž bylo možné získat komplexní soubor dat potřebný ke správnému a celistvému zkoumání daného tématu.

Ke zpracování teoretické části práce byla autorkou nejprve provedena analýza souvisejících teoretických konceptů. Poznatky z těchto dat byly následně zaneseny do textu

formou kompilace. K psaní diplomové práce bylo využíváno různých zdrojů informací. Kromě studia odborné literatury složené z knih a sborníků, článků v odborných periodikách, příslušných zákonů či oficiálních internetových portálů institucí souvisejících s tématem byly zkoumány i články z regionálního tisku. Z odborné literatury bylo čerpáno z dostupných zdrojů v českém a anglickém jazyce. Z české literatury bylo nejvíce poznatků o teorii koalic čerpáno z děl autorů Stanislava Balíka, Ladislava Cabady, Petra Jüptnera a Kamila Švece. Teoretické informace o politických stranách a stranických systémech, případně o politické opozici, pochází nejčastěji z knih Miroslava Nováka a Michala Kubáta. Ze zahraničních děl byla využívána nejčastěji díla Maurice Duvergera, Giovanni Sartoriho či Michaela Lavera.

Ve vlastní práci byla zpracována případová studie města Plzně a zde utvářených koalic. Nejprve byla představena charakteristika města ze socioekonomického a politického hlediska. Následně byly zanalyzovány volební výsledky voleb do Zastupitelstva města Plzně v období od roku 1994 do současnosti. Na závěr této části práce byla zpracována charakteristika politických stran, které jsou součástí zastupitelstva v aktuálním volebním období. Podklady pro tuto charakteristiku pochází jak z knižních zdrojů, tak z webových stránek jednotlivých stran, ale i z osobních rozhovorů se zástupci daných politických stran.

V kapitole výsledky a diskuze byla provedena analýza výsledků voleb do Zastupitelstva města Plzně v roce 2014. Na tyto volební výsledky byly aplikovány tři teorie minimálních vítězných koalic, podle kterých byly vygenerovány typy koalic, jež by na základě těchto volebních výsledků měly předpoklad vzniku. Následovalo zhodnocení výsledků této aplikace. Dále byla představena charakteristika koalic na úrovni velkých městských obvodů v Plzni.

Podle Stanislava Balíka jsou kromě výše uvedených zdrojů „neocenitelným pramenem rozhovory s jednotlivými aktéry – současnými i bývalými starosty, radními, zastupiteli či aktivními občany“ (Balík 2005: 168). K pochopení postupu a motivace stran k utvoření současné koalice v Zastupitelstvu města Plzně bylo provedeno kvalitativní šetření metodou polostrukturovaného dotazování zástupců vyjednávacích týmů politických stran a hnutí, které jsou součástí Zastupitelstva města Plzně ve volebním období 2014–2018. Validita kvantitativního výzkumu byla zajištěna oslovením zástupců všech stran, které se vyjednávání o podobě koalice v zastupitelstvu účastnily.

Teoretická východiska

2.3 Územní samospráva v České republice

Pojem územní samospráva znamená „oprávnění obce obstarávat určitý, právem vymezený okruh svých záležitostí samostatně a relativně nezávisle na státu, jehož je ovšem nedílnou součástí“ (Balík 2008: 15). Obce jsou veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Zásahy státu do činnosti obce jsou možné pouze v případě, kdy to vyžaduje ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem (čl. 101 odst. 1-4 Ústavy ČR).

Samospráva záležitostí týkajících se obce je zde již od počátku existence obcí a měst, dříve se jednalo např. o záležitosti disciplinární, ekonomické či jiné povahy. Idea obecní samosprávy se poprvé objevuje v 19. století (Balík 2008: 13).

Česká republika se dle Ústavy České republiky člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky (čl. 99 Ústavy ČR). Statutární města (*mezi která spadá i město Plzeň – pozn. aut.*) se dále mohou členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy (§ 4 odst. 1-2 zákona o obcích). Pravomoci a kompetence obou stupňů samosprávy (i přeneseného výkonu státní správy) ve statutárních městech jsou rozděleny na základě obecně závazné vyhlášky, takzvaného statutu města, kterou schvaluje zastupitelstvo statutárního města (§ 130 zákona o obcích). Rozdíl mezi označením městský obvod a městská část je pouze formální. Jedná se o jednu a tutéž úroveň územní samosprávy na území statutárního města (Netolický 2006a: 123). Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, kteří mají právo na samosprávu (čl. 100 odst. 1 Ústavy ČR).

2.3.1 Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo obce je vrcholným samosprávným orgánem obce. Jeho legitimita je odvozena přímo od hlasů voličů. Ve velkých městech se stranický systém často blíží k tomu, který se nachází na úrovni parlamentu (Netolický 2006a: 127). V České republice fungují obecní zastupitelské orgány na podobném principu jako ty celostátní. Obecním „parlamentem“ je zde zastupitelstvo obce, ze kterého čerpá svůj mandát exekutivní složka, kterou je rada obce (Balík 2005b: 27).

Členové zastupitelstev jsou voleni tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Funkční období zastupitelstva obce je čtyřleté (čl. 102 odst. 1-2 Ústavy ČR). Ustavující zasedání svolává dosavadní starosta a to tak, aby se konalo do 15 dnů po uplynutí lhůty pro podání návrhu soudu na neplatnost voleb nebo neplatnost hlasování. Ustavujícímu zasedání předsedá zpravidla dosavadní starosta, případně nejstarší člen zastupitelstva obce do doby, než je zvolen nový starosta nebo místostarosta (§ 91 odst. 1 zákona o obcích).

Schůze zastupitelstva obce jsou veřejné (§ 93 odst. 2 zákona o obcích). Zastupitelstvo obce se schází dle potřeby, minimálně však jedenkrát za tři měsíce. Zastupitelstvo je usnášeníschopné, pokud je na jeho jednání přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů (§ 92 odst. 1 a 3 zákona o obcích). K platnému usnesení je pak potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jeho členů (§ 87 zákona o obcích).

Činnost obecního zastupitelstva upravuje zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení) a to konkrétně v hlavě IV. – Orgány obce, a v případě statutárního města i obecně závazná vyhláška města, takzvaný statut města.

2.3.1.1 Počet členů zastupitelstva obce

Počet členů zastupitelstva obce se stanovuje do 85 dní přede dnem konání voleb a řídí se počtem obyvatel v obci k 1. lednu roku, v němž se konají volby. Neurčí-li zastupitelstvo jinak, volí se počet členů zastupitelstva podle počtu členů v končícím volebním období (§ 67 a § 68 odst. 3 – 4 zákona o obcích).

Tabulka č. 1: Počet členů zastupitelstva dle počtu obyvatel obce

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva
do 500 obyvatel	5 až 15 členů
nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
nad 150 000 obyvatel	35 až 55 členů

Zdroj dat: zákon o obcích

Počet členů zastupitelstva, který se zvolí, je posléze vyvěšen na úřední desku obecního úřadu nejpozději do 2 dnů po jeho stanovení. Kromě toho může být počet členů uveřejněn způsobem v místě obvyklým (§ 68 odst. 2 zákona o obcích).

2.3.1.2 Pravomoci zastupitelstva obce

Relativní nezávislost obecní samosprávy na státu zajišťuje vlastní rozpočet a majetek obce. Schvalování a kontrola plnění rozpočtu patří do kompetence zastupitelstva a můžeme tak mluvit o jedné z jeho nejvýznamnějších pravomocí. Bez samostatné správy rozpočtu a majetku by obec nebyla svobodná. Příjmy rozpočtu jsou tvořeny vícero zdroji. Těmi nejdůležitějšími jsou příjmy z vlastnictví obce a majetkových práv (např. z pronájmu bytů, které jsou v majetku obce), z hospodářské činnosti obce, z hospodářské činnosti právnických osob založených obcí, příjmy ze správní činnosti obce (poplatky vybírané úředníky za vykonané úřední úkony), výnosy z místních poplatků, daňové výnosy (podíl na dani z příjmů, na DPH, stoprocentní podíl na dani z nemovitosti), dary, dotace od státu, kraje, státních fondů či fondů Evropské unie. Návrh rozpočtu a návrh závěrečného účtu musí být zveřejněny minimálně 15 dní před jeho projednáváním v zastupitelstvu. Veřejnost má právo se k nim vyjádřit (Netolický 2006a: 135-137).

Kromě schvalování rozpočtu má obecní zastupitelstvo na starosti ještě další záležitosti. Například se jedná o schvalování závěrečného účtu a účetní uzávěrky obce, volbu či odvolávání z funkce starosty, resp. primátora, jeho místostarostů, resp. náměstků primátora a dalších členů rady, zřizování peněžních fondů obce, zřizování a rušení výborů, vydávání obecně závazných vyhlášek obce, rozhodování o vyhlášení místního referenda, zřizování nebo rušení příspěvkových organizací a organizačních složek obce, rozhodování o založení nebo rušení právnických osob, poskytování dotací, darů a grantů z obecních prostředků, navrhování změn katastrálních území uvnitř obce, schvalování dohody o změně hranic obce a o slučování obcí, stanovování výše odměn neuvolněným členům zastupitelstva obce, zřizování a rušení obecní policie (§ 84 odst. 1 a 2 a § 85 zákona o obcích). Zastupitelstvo může dále rozhodnout o zrušení usnesení rady obce, jsou-li mu předložena k rozhodnutí (§ 84 odst. 4 a 5 zákona o obcích).

2.3.2 Rada obce

Rada je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti je odpovědná zastupitelstvu, které ji volí z řad svých členů. Tvoří ji starosta, resp. primátor,

místostarostové, resp. náměstci primátora a další členové rady. Počet členů rady je vždy lichý a čítá nejméně pět a nejvíce jedenáct členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Rada obce se nevolí v obcích, ve kterých počet členů zastupitelstva nepřesahuje patnáct osob (§ 99 odst. 1 a 3 zákona o obcích).

Rada obce prodělala od počátku existence samosprávy obcí významnou změnu svého postavení v systému komunální politiky. Původně se jednalo o poradní sbor starosty bez jakýchkoliv pravomocí. V současnosti zastává rada pozici kolektivní hlavy obce (Balík 2005b: 27).

Rada se schází dle potřeby a její jednání jsou neveřejná s výjimkou jí přizvaných členů zastupitelstva či jiných osob. Rada je usnášeníschopná, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů. K platnému usnesení je pak potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů (§ 101 odst. 1 a 2 zákona o obcích).

Rada obce vykonává své pravomoci i po skončení funkčního období zastupitelstva města až do zvolení nové rady zastupitelstvem vzešlým z dalších komunálních voleb (§ 102 odst. 1 zákona o obcích).

2.3.2.1 Pravomoci Rady

Radě je vyhrazeno zabezpečovat hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem, plnit vůči právnickým osobám a organizačním složkám založeným nebo zřízeným zastupitelstvem, s výjimkou obecní policie, úkoly zakladatele nebo zřizovatele podle zvláštních předpisů, nejsou-li vyhrazeny zastupitelstvu, vydávat nařízení obce, stanovit rozdělení pravomocí na obecním úřadě, zřizovat a rušit odbory a oddělení obecního úřadu, na návrh tajemníka obecního úřadu jmenovat a odvolávat vedoucí odborů, zřizovat a rušit podle potřeby komise rady obce, jmenovat a odvolávat z funkce jejich předsedy a členy, kontrolovat plnění úkolů obecním úřadem a komisemi v oblasti samostatné působnosti obce, stanovit celkový počet zaměstnanců obce, stanovovat pravidla pro přijímání a vyřizování petic a stížností, schvalovat organizační řád obecního úřadu, schvalovat účetní závěrku obcí zřízené příspěvkové organizace a další (§ 102 odst. 2 zákona o obcích).

Vzhledem k orientaci této práce na statutární město Plzeň je následující podkapitola, věnující se nejvyšším představitelům obecní samosprávy, zaměřená na osobu primátora a jeho náměstků.

2.3.3 Primátor

Primátor je volen z řad zastupitelstva města, kterému je za výkon své funkce odpovědný. Má na starosti svolávání a řízení zasedání zastupitelstva a rady a podepisuje spolu s ověřovateli zápis z jejich jednání (§ 103 odst. 2 a 5 zákona o obcích).

2.3.3.1 Pravomoci primátora

Primátor může jmenovat a odvolávat tajemníka magistrátu se souhlasem ředitele krajského úřadu a stanovit mu plat podle zvláštních předpisů; zřizuje zvláštní orgány města (např. bezpečnostní radu, krizový štáb či povodňovou komisi), jmenuje a odvolává jejich členy a rozhoduje o podjatosti jejich členů ve správním řízení; řídí městskou policii, pokud zastupitelstvo města nepověří řízením městské policie jiného člena zastupitelstva města, a může požadovat po Policii České republiky spolupráci při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku; odpovídá za informování občanů o činnosti města a jeho orgánů; může pozastavit výkon usnesení rady města a předložit je k rozhodnutí zastupitelstvu města, má-li za to, že je nesprávné. Primátor dále organizuje porady se starosty městských obvodů a má právo účastnit se s hlasem poradním jednání všech ostatních orgánů města, jichž není zvoleným členem, včetně všech orgánů městských obvodů; plní úkoly podle zvláštních předpisů k připravenosti města na řešení krizových situací a sladuje záchranné a likvidační práce při řešení mimořádné situace; plní úkoly při zabezpečování voleb podle zvláštních zákonů (čl. 6 odst. 2 Statutu města Plzně).

2.3.3.2 Náměstci primátora

Náměstci primátora zastupují primátora v případě jeho nepřítomnosti a to v pořadí, které určí zastupitelstvo města na návrh primátora. Zastupitelstvo města volí zpravidla více náměstků, kteří jsou pro výkon své funkce uvolněni a sladují činnost ostatních orgánů a organizačních složek města, příspěvkových organizací a právnických osob města. Konkrétní působnost jednotlivých náměstků stanovuje zastupitelstvo svým usnesením, přičemž primátor má právo vyhradit si k vlastnímu rozhodnutí kteroukoli otázku z jejich působnosti (čl. 7 odst. 1-3 Statutu města Plzně).

Náměstci primátora mají právo účastnit se s hlasem poradním zasedání zastupitelstva města a zastupitelstev městských obvodů, jakožto i jednání všech výborů zastupitelstva města a komisí rady města, nejsou-li jejich členy (čl. 7 odst. 5 Statutu města Plzně).

2.4 Definice pojmu koalice

Dle Oxfordského politologického slovníku lze pod pojmem koalice chápat jakoukoliv kombinaci jednotlivých hráčů či politických stran, kteří se spojují tam, kde legislativa požaduje většinu, ale žádná ze stran nekontroluje více než polovinu křesel ve shromáždění (McLean – McMillan 2009: 87).

Dle definice Andrewa Heywooda je koalice „uskupení soupeřících politických subjektů, které svedlo dohromady buď vědomí společného ohrožení, nebo uznání, že svých cílů nemohou dosáhnout, budou-li o ně usilovat odděleně“ (Heywood 2008: 333).

Edwardy W. Kelley pojem koalice charakterizuje jako „skupinu jednotlivců příp. skupiny jednotlivců, jež souhlasí s tím, že:

1. budou usilovat o společný cíl,
2. spojí své prostředky za účelem prosazení tohoto cíle,
3. zapojí se do uvědomělé debaty týkající se možností dosažení tohoto cíle a
4. přerozdělí zisk a benefity obdržené při dosažení tohoto cíle“ (Kelley 1968: 62-63).

Důvodem, proč jsou koalice utvářeny, je počet stran, které se účastní boje o moc v politickém systému. Ve dvoustranických systémech vznikají koalice jen výjimečně, mnohem častější výskyt je možno pozorovat v multipartismech. Vliv na jejich podobu má také volební systém. Podle Maurice Duvergera je tento dokonce převažující. V jednokolovém volebním systému vznikají koalice často již před volbami, u dvoukolového většinou až po prvním kole, kdy slabší strany ustoupí těm silnějším, někdy dokonce svým voličům doporučí, komu mají svůj hlas udělit v druhém kole (Duverger 2016: 352-358).

Rozeznáváme tři základní typy koalic a to koalice volební, parlamentní a vládní, přičemž volební se týkají úrovně kandidátů, parlamentní úrovně poslanců a vládní úrovně ministrů. Existují odděleně, nebo společně (Duverger 2016: 358).

Pojem volební koalice označuje situaci, kdy se strany před volbami domluví, že si vzájemně nebudou konkurovat a budou kandidovat společně. Jejich primárním cílem je tak dosáhnout co největšího zastoupení (Heywood 2008: 333). Podpora stran v druhém kole dvoukolového volebního systému je typickým příkladem volební koalice. Dalšími příklady jsou společné kandidátky nebo kandidátní listiny. Rozlišovat lze koalice vynucené, kdy strany představují společnou kandidátku a volič její podobu nemůže ovlivnit, a fakultativní, kterými strany nenutí voliče k hlasování i jinému uskupení. Dále jsou definovány volební koalice tacitní a explicitní. V prvním případě jde o taková uskupení, u kterých strany jasně

nedeklarují spolupráci s jinými kandidáty, ale jejich chování o tom vypovídá. Explicitní koalice je pak jasně vyjádřená podpora jinému kandidátovi (Novák 1997: 176).

Parlamentní, jinak také legislativní koalice, jsou takové koalice politických stran, které při hlasování v legislativě podporují vládu a to bez ohledu na vlastní podíl na vládě. Z hlediska počtu členů mohou být parlamentní koalice větší, než koalice exekutivní. Legislativní koalice se často mění s příchodem nového návrhu zákona. To znamená, že zákonodárci mohou vyjadřovat svou podporu vládě v závislosti na obsahu daného návrhu, ne na stranické příslušnosti. Legislativní a exekutivní koalice si tedy uchovávají výraznou míru vzájemné nezávislosti (Říchová 2014: 129). Chce-li menší strana podporovat vládu, ale přitom nenést odpovědnost za případné prohry, stane se součástí legislativní koalice. Neformálním vyjádřením podpory může být i zdržení se hlasování. Utváření koalic za účelem podpory vlády však není jediný možný způsob jak se na parlamentní úrovni spojit. Existují i aliance, které své spojení uzavírají proti vládnoucí moci, tedy tzv. opoziční koalice (Duverger 2016: 360-361).

Vládní neboli exekutivní koalice jsou formálně uzavírané dohody dvou či více stran, nejčastěji zpečetěné koaliční smlouvou. V ní je mimo jiné uvedeno předem smluvené rozdělení vládních rezortů. Motivace k uzavření vládní koalice je nejčastěji zájem zajistit si většinovou podporu ve voleném shromáždění (Heywood 2008: 333).

Co se týče parlamentních a vládních koalic, tyto dva typy spolu vzájemně souvisí. Vládní koalice totiž nemůže existovat bez koalice parlamentní. Vedle opozičních koalic existují také koalice podpůrné, jejichž členové, ač nejsou členy vládní koalice, vyjadřují jí parlamentní podporu a vládní koalice se tak o ně může opřít (Novák 1997: 177).

Pokud strany utváří volební koalice, pak jim stačí pro spojení pouze negativní postoj k soupeři. Pokud spolu ale strany chtějí dále spolupracovat i po volbách a vytvořit tak vládní koalici, je potřeba, aby je spojovala i pozitivní shoda v politických programech (Duverger 2016: 361).

Výsledná podoba koalice nemusí vždy odpovídat volebním výsledkům. V multipartismech může nastat situace, kdy vítěz není schopen sestavit kabinet, který by byl stabilní a zároveň akceptovatelný parlamentní většinou. Pokud taková situace nastane, stává se povolební vyjednávání hrou s jen těžko predikovatelným výsledkem. Není výjimkou, že strana, která získala ve volbách největší podporu, odejde do opozice. Takový výsledek však může být pro některé voliče neakceptovatelný (Cabada 2006: 9).

Z pohledu účinnosti je možné vlády, resp. kabinetu dělit na životaschopné (*viable cabinets*) a účinné (*effective cabinets*). Životaschopné kabinetu nemusí být vždy nutně účinné. Mohou sice uspět po volbách v hlasování o důvěře, tím však může jejich schopnost prosazovat své návrhy skončit. Stanou se tak vládou neúčinnou. V praxi se tento extrém prakticky nevyskytuje, protože opakované neúspěchy v legislativě téměř vždy vedou k pádu skutečně neúčinných vlád (Říchová 2014: 128).

Pro politickou stranu může být někdy výhodnější nebyť součástí koaliční vlády. I tak si nad ní a jejími kroky může uchovávat výraznou legislativní kontrolu, ale sama je svým opozičním postavením zbavena přímé odpovědnosti za kroky, jež vláda učinila (Říchová 2014: 129).

2.5 Teorie her

Teorie koalic a především její americká tradice vychází z tzv. teorie her. Jejím hlavním předpokladem je, že cílem jednání každého subjektu, v tomto případě politické strany či hnutí, je maximalizace zisků a současně minimalizace nákladů (ztrát) (Říchová 2014: 105).

Hry je možné definovat jako střety zájmů mezi lidmi, skupinami lidí, ale i politickými stranami či vládami. Teoretické modely těchto konfliktů se nazývají hrami proto, že fungují na stejném principu jako reakční hry typu poker, piškvorky nebo například monopoly. Teorie her je pak souborem nápadů a technik, jak tyto střety zájmů řešit. Neříká hráčům, jak přesně mají hru hrát, ale nabízí jim soubor způsobů, které jsou pro hraní možné a které je možno považovat za žádoucí. Každá hra se skládá z určitého počtu hráčů a množiny kroků, které mohou probíhat i současně a které ústí ve finální rozhodnutí hráčů a jejich dopady (Thomas 2011: 15-18).

Teorie her byla zpracována ve čtyřicátých letech dvacátého století dvojicí autorů Oskarem Morgensternem a Johnem von Neumannem původně jako ekonomický model. Ten byl později doplněn o poznatky z teorie komunikace, a získal si tak velkou oblibu mezi poválečnými politology. Obliba vydržela až do sedmdesátých a osmdesátých let. V této době se již teorie her začala jevit jako dosti omezená, jelikož začala být zpochybňována její schopnost implementace na politiku či politické aktéry, kteří se snaží při získání politických postů rozhodovat racionálně a celá teorie her začala být chápána jako příliš zjednodušující. Koncept teorie her je úzce spjat s vývojem americké politologie. Evropsští politologové jej

spíše kritizují, přestože jeho přínos respektují a považují ho za vhodný doplněk klasických politologických analýz (Říchová 2014: 105).

Anatola Rapoport teorii her definuje jako teorii racionální volby v konfliktních situacích. Model těchto situací pak zahrnuje:

1. soubor aktérů (hráčů),
2. soubor strategií použitelných pro každého hráče,
3. soubor výsledků, z nichž každý je zejména výsledkem volby strategií ze strany hráčů,
4. a soubor zisků připisovaných hráčům na základě jejich výsledků (Rapoport 1974:1-2).

Kombinace možných strategií se nazývají smíšené strategie¹ (*mixed strategies*) a ty, jež nepatří mezi smíšené, se nazývají čisté strategie² (*pure strategies*). Herní strategie se určují v závislosti na počtu hráčů (rozeznávat tak lze hry pro dva hráče a hry pro N-hráčů), na míře spolupráce (kooperativní a nekooperativní hry) a na podobě zisků (hry s nulovým součtem a hry s nenulovým součtem) (Rapoport 1974:1-2).

Koncept racionality, se kterým teorie her pracuje, pomáhá odhadovat chování hráčů v konkrétních situacích. Politika se tak najednou stává hrou, v níž jsou politici a další aktéři viděni jako hráči, jsou v ní jasně určená pravidla hry, která hráči znají a kterými se také řídí. Ve svých hrách využívají různé strategie, např. obranu nebo útok, mohou si naplánovat následující kroky na základě předchozích tahů protihráče, jelikož ty následující se dají považovat za předvídatelné. Každá hra je jednáním o podmínkách výhry, dává informace o tom, co může hráč ztratit nebo získat, čím bude potrestán, zda se bude moci účastnit další hry a nebo zda bude ze hry vyloučen (Říchová 2014: 105-107).

Teorii her lze, jak již bylo uvedeno výše, všemožně dělit. Nejvýznamnější ze všech je dělení na hry s nulovým a s nenulovým součtem (*zero-sum games* a *non-zero-sum games*). Ve hrách, jako jsou například NIMové hry³ či poker, stojí hráči zcela proti sobě, nespolupracují a situace, kdy jeden z nich zvítězí, znamená pro druhého absolutní ztrátu. Tento typ her je nazýván hry s nulovým součtem. Opakem jsou pak hry s nenulovým součtem, kde je možné se o zisk a ztráty podělit. V těchto je tedy možná spolupráce mezi

---

¹ *Smíšená strategie* pracuje s pravděpodobnostní distribucí přes různé akce, např. ve hře kámen-nůžky-papír počítá pravděpodobnost, kdy padne kámen, kdy nůžky a kdy papír a podle toho hraje (Pelánek 2014).

² *Čistá strategie* vybírá jednu z možných akcí, např. ve hře kámen-nůžky-papír volí pouze jednu možnou variantu (Pelánek 2014).

³ NIMové hry jsou takové hry, ve kterých mají všichni hráči k dispozici stejné tahy. Nejvýznamnější je hra, ve které hráči odebírají zápalky z hromady. Ten, kdo vzal poslední, vyhrává (Jančařík 2008).

protihráči. Typickým příkladem je hra Věžňovo dilema⁴ (Thomas 2011: 19). Základní teorie politických koalic, kterou představil ve svém díle William H. Riker (více o něm a o jeho teorii níže), pracuje s první variantou a zisk jednoho se tedy rovná ztrátě druhého. Kritici tohoto přístupu zdůrazňují, že v politickém životě se lze s absolutní prohrou setkat jen omezeně. Nalézt ji je možné např. při jednokolových většinových volbách, kdy post získá ten kandidát, který má více hlasů. I kdyby vyhrál pouze o jeden jediný hlas, je vítězem a jeho protikandidát poraženým. Vztah, který mezi nimi probíhá, je tak vztah čistého konfliktu. Spolupráce je v takovém případě iracionální (Říchová 2014: 111-112).

Reálné politice je mnohem bližší koncept hry s nenulovým součtem, ve které mohou nastat dvě situace. Buď všichni hráči získají alespoň něco (tuto hru nazýváme *positive game*), nebo všichni hráči něco ztrácí, ale nikdo z nich neztratí všechno (v tomto případě se jedná o tzv. *negative game*). Hry s nenulovým součtem umožňují zapojit do teoretických úvah např. vyjednávání, dohody, manévrování či kompromis. Teorie koalic s těmito mnohem složitějšími herními situacemi pracuje hlouběji. Lze je aplikovat i na strategie a chování zájmových skupin (Říchová 2014: 113).

Situace, kdy hráč nezvolí na první pohled nejrationálnější řešení, vysvětluje koncept tzv. herních sad, čili *nested games*. Existují okolnosti, za kterých se hráč rozhodne zvolit v jedné hře pro něj méně výhodný krok. Hráči často hrají více her najednou a jejich volba je závislá na ostatních (dřívějších nebo současně probíhajících) hrách a na jejich výsledku. Koncept herních sad se svým charakterem přibližuje realitě mnohem více než teorie „jednoduchých“ her (Říchová 2014: 114-115).

2.6 Teorie koalic

Teorii koalic je možno chápat jako koncept, jehož úkolem je predikovat, jakou podobu budou mít nově utvářené vlády, známe-li volební zisky zúčastněných stran a/nebo jejich politické postoje. Jak ukazuje mnoho studií, jež se teoriemi koalic zabývají, to, jakou podobu budou mít nově utvořené koalice, není zcela náhodné (Pennings – Keman – Kleinnijenhuis 2006: 229).

Ve studiu teorie koalic se rozlišují dvě autonomní tradice a to tradice americká a tradice evropská. Obě jsou založené na odlišném vnímání postupu a motivace politických stran k utváření politických koalic. Důvodem pro tuto odlišnost je rozdílný vývoj a politická

---

⁴ více o hře Věžňovo dilema viz str. 38

kultura na zmíněných kontinentech. Zatímco americký politický systém je charakteristický existencí dvou dominujících politických stran s velmi nízkou mírou vnitrostranické disciplíny a dále prezidentským systémem, v němž je vláda odvozena od výsledku prezidentských voleb, evropské politické systémy jsou převážně multipartistické parlamentní nebo poloprezidentské systémy. Bipartismus je v evropské tradici chápán jako specifický příklad a často je také z analýz rovnou vyloučen (Cabada 2006: 10-11).

2.6.1 Americká tradice

Americká tradice navazuje na teorii racionální volby, resp. teorii her. Pracuje tak s herními a matematickými modely. Zásadním dílem, ve kterém je tento přístup představen, je práce W. H. Rikera *The Theory of Political Coalition* (1962). V ní je rozpracována myšlenka, že jedinec, resp. politická strana uvažuje jako racionální aktér a jako takový se tedy bude snažit dosáhnout maximálního podílu na moci za vynaložení minimálních nákladů a ztrát. Taková strategie je nazývána jako tzv. *minimax strategie*. Politické strany se s její pomocí budou snažit nabýt a co nejdéle udržet maximální počet významných vládních postů s vynaložením co nejmenšího množství energie. Jelikož se strany snaží o zisk exekutivních postů, je tato tradice často nazývána jako *office-seeking theory* (Cabada 2006: 10-12).

V praxi to vše znamená, že jsou utvářeny tzv. minimální vítězné koalice (*Minimal Winning Coalition, MWC*), tedy takové, ve kterých se o exekutivní posty dělí co nejmenší počet hráčů (Cabada 2006: 10-12). Tyto koalice pak mohou mít dvě formy – koalice s nejmenším počtem křesel (*Minimum Size Coalition, MSC*) a koalice s nejmenším počtem členů (*Coalition with the Smallest Number of Parties, MSUB*⁵) (Balík 2008: 36).

První typ, tedy koalice s nejmenším počtem křesel, je podle Rikera ta, která je tvořena pouze nezbytně nutným počtem mandátů k tomu, aby zajistila většinu ke schválení běžných zákonů. Její počet členů je tedy tvořen $50\% + 1$ mandátem a v případě, že by ztratila jakéhokoliv člena, ztratila by tím současně i svou většinu. Jakákoliv jiná podoba sestavování koalic je pak dle Rikera výsledkem iracionálního chování jejich tvůrců (Švec 2010: 190).

Druhý typ minimální vítězné koalice, tedy tu s nejmenším počtem členů, představil ve svém článku *Factions and Coalitions in One-Party Japan: An Interpretation Based on The Theory of Games* Michael Leiserson. Ten ji uvádí v kontextu k teorii her a ekonomickému chování, které byly sepsány o dvacet let dříve již zmiňovanými autory Neumannem a

---

⁵ Zkratka MSUB je přejata dle Vodička, Šimka 2003: 297.

Morgensternem. Koalici s nejmenším počtem členů (*MSUB*) uvádí jako jedinou možnou udržitelnou variantu. Přichází s konceptem „*bargaining proposition*“, který tvrdí, že čím je počet aktérů nižší, tím je vláda efektivnější a životaschopnější. Formovány jsou takové koalice, které usnadňují smlouvání mezi stranami. Nevzniká tak příliš mnoho třecích ploch, které by mohly mít za následek její rozpad (Leiserson 1968: 772-776).

2.6.2 Evropská tradice

Pro většinu západní Evropy je utváření koalic naprosto standardní postup formování vlád. Každý stát byl ve své historii někdy spravován koaliční vládou, mnoho z nich dokonce po většinu času. Dokonce i ve státech, jako je například Velká Británie, které nemají tradici koaličních vlád, bylo v historii utvořeno několik koalic a menšinových vlád, které měly získat podporu v zákonodárném sboru ke svému udržení se v úřadu. Specifickým typem vlády v Evropě je také situace, kdy dvě strany vyhrájí zákonodárnou většinu a přesto utvoří koalici a vládnou jako by koalice byla jednostranická (Laver – Schofield 1998: 1-2).

V evropské tradici je kladen důraz na empirický výzkum. Pracuje se zde se srovnáváním procesu tvorby, fungování a zániku koaličních vlád. Vychází ze širokého komplexu otázek a témat, které zkoumají politickou kulturu a tradici (Cabada 2006: 12).

Na proces tvorby vlád nahlíží evropská tradice přes koncept *policy-seeking*. Cílem utváření exekutivních koalic není dle tohoto konceptu získání mocenského postu, ale prosazení programových priorit. Tento koncept pomáhá vysvětlit motivaci aktérů k utváření menšinových vlád, které podporují jiné strany, aniž by se staly přímou součástí exekutivní koalice (Balík 2008: 36). Menšinové vlády nebývají až na výjimky koaliční. Charakteristické pro ně je, že nedisponují absolutní většinou hlasů v orgánu, do kterého kandidují, a jsou tak závislé na většině legislativní (Švec 2010: 193).

V evropské tradici je dále běžné, že strana může program prosazovat i pokud není součástí vlády. Aktéři se dle tohoto modelu nebudou snažit stát se za každou cenu součástí exekutivní koalice, pokud by hrozilo, že koaliční partner bude prosazovat diametrálně odlišné politiky, než chtějí oni sami (Cabada 2006: 12).

Důkazem, že aplikace konceptu *office-seeking* není na evropské prostředí příliš vhodná, je fakt, že během období let 1945 až 1974 bylo ve 12 sledovaných zemích utvořeno pouze 34 % koalic minimálně vítězných. Zbýlých 66 % tvořily koalice, které byly dle americké tradice deviantní, obsahovaly totiž více členů, než bylo potřeba (Balík 2008: 36).

Na rozdíl od ostatních dříve či později zmíněných konceptů byl definován jeden, který se nezabývá počtem členů – nezajímá ho tedy, zda je koalice minimální vítězná, nebo nadměrná, ale tím, jak jsou od sebe strany ideologicky vzdálené (Švec 2008: 36). Tento typ je nazýván koalice s nejmenší programovou vzdáleností (*Minimal Range Coalition, MRC*). V ní jsou soustředěny strany, jejichž programy jsou si ideově nejbližší. Svým charakterem může tedy být jak minimální vítězná, tak i nadměrná (Balík 2008: 37).

S příchodem nového pohledu na utváření koalic a zapojením programového hlediska do jejich studia přichází i nové členění. S propojením idey velikosti koalice a prosazování vlastních politik přišel v roce 1973 v knize *Conflict of Interest. A Theory of Divergent Goals with Application to Politics* Robert Axelrod. Vznikla tak teorie minimální vítězné ideově propojené koalice (*Minimal Connected Winning Coalition, MCWC*). Taková koalice je tvořena stranami, jež jsou si na pravolevé ose nejbližší, příp. souborem stran, ve kterém nedojde k vyloučení žádné strany, která by byla umístěna ideologicky mezi dvěma členy koalice. Toto pojetí je v zásadě tímtéž, co v americkém modelu MWC (Balík 2008: 37-39).

Robert Axelrod ve výše zmíněném díle aplikuje svou teorii na 17 italských vlád v rozmezí let 1953 až 1969. Z jeho výzkumu vyplývá platnost teorie MCWC v praxi. Ve sledovaném období docházelo nejčastěji k utváření minimálních vítězných ideologicky propojených koalic a to konkrétně v 10 ze 17 případů. Ostatní typy vlád vznikaly výrazně méně často (Novák 1997: 188). Výsledky výzkumu jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č. 2: Četnost výskytů jednotlivých typů vlád v Itálii dle výzkumu R. Axelroda

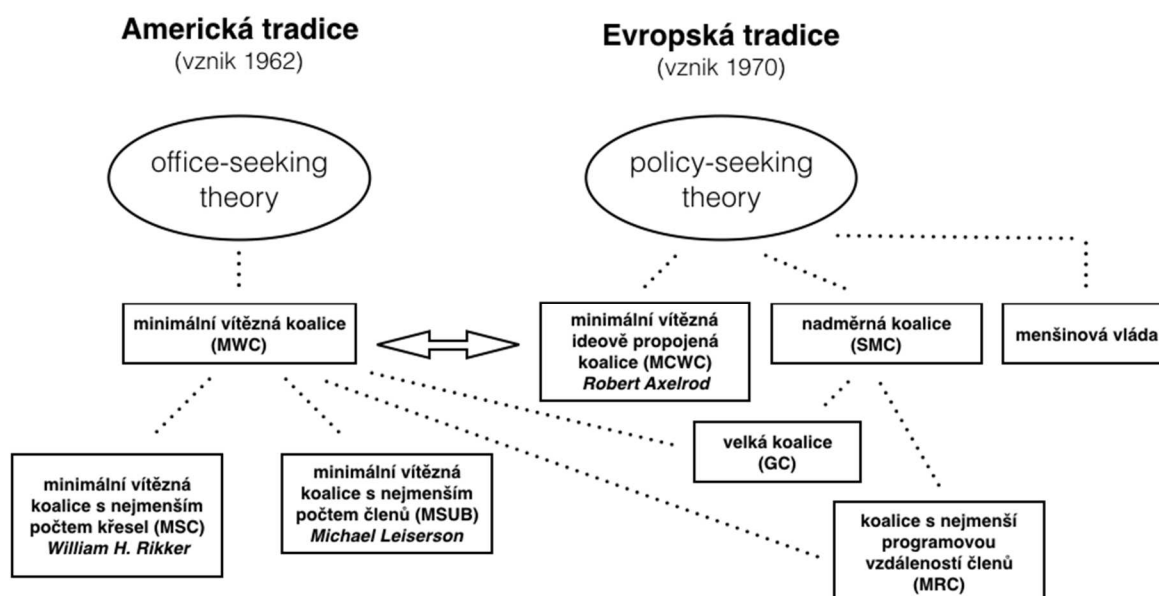
<i>Typ vlády</i>	<i>Počet případů</i>	<i>Průměrné trvání (v měsících)</i>	<i>% z celku</i>
Menšinová	2	0,5	1 %
Většinová ideologicky nesousedící	2	9	9 %
Ideologicky sousedící příliš široká vláda	0	0	0 %
Ideologicky sousedící příliš široká parlamentní podpora	3	9	20 %
Minimální ideologicky sousedící	10	14	70 %

Zdroj dat: Novák 1997 (s. 188)

Dalším typem koalic jsou koalice nadměrné⁶ (*Surplus Majority Coalition, SMC*). Jsou jimi ty, které nezapadají do konceptu minimální vítězné koalice a mají tedy jednoho či více nadbytečných členů. Lze je nalézt v konsenzuálních demokraciích, které jsou nakloněny dohodám a kompromisům. Vyjednávání uvnitř těchto koalic je složitější, jelikož je nutné uspokojit často odlišné zájmy více aktérů (Balík 2008: 37).

Posledním zkoumaným typem koalic jsou dle evropské tradice velké koalice (*GC, Grand Coalition*). Jedná se o koalice tvořené dvěma největšími ideově často protichůdnými politickými stranami, které již mezi sebe nemusí nutně přijímat další stranu, aby získaly nadpoloviční většinu. Tyto koalice mohou být jak minimální vítězné, tak i nadměrné (Balík 2008: 38).

Obrázek č. 1: Tradice výzkumu teorie koalic

Zpracovala: Jana Apolínová na základě výše uvedených dat

Obě výše představené tradice je možno považovat za tzv. ideál typy, které jsou dle Cabady (2006) v praxi vzájemně neoddělitelné. Žádná politická strana nemůže dlouhodobě prosazovat office-seeking strategii – spojováním s kýmkoliv bez ohledu na program by riskovala ztrátu elektorátu. Podobně chování postavené pouze na principu policy-seeking, které by z důvodu odlišnosti politických programů vedlo k dlouhodobému nepodílení se

⁶ Pro tento typ koalic je užíváno více výrazů. Např. W. H. Riker mluví o *Oversized Coalition*, u jiných autorů lze nalézt pojem *Oversized Cabinet*, nejčastěji je však užíván termín *Surplus Majority Coalition* (Říchová 2014: 133).

strany ve vládě, by mělo pravděpodobně za následek ztrátu členské základny. K výzkumu koaličního chování je tedy nutné zahrnout východiska obou tradic (Cabada 2006: 12-13).

Zkombinováním myšlenek americké a evropské tradice byla vytvořena typologie čtyř přístupů politických stran k utváření koalic:

1. Vládní post je důležitý sám o sobě (*office is valued for its own sake*)
  - cílem strany ve volbách je získání postu, menšinové vlády se v tomto prostředí nevytváří.
2. Vládní post je vnímán jako prostředek k prosazování vlastní politiky (*office is sought as a means of advancing policy*)
  - zde se prolíná americká tradice s evropskou, office-seeking podmiňuje policy-seeking. Existuje-li ve vládě a v parlamentu konsenzus ohledně politického směřování, vládní post má menší hodnotu. Pokud však zmíněný konsenzus neexistuje, nabývá získání vládního postu většího významu. V tomto případě vznikají i menšinové vlády či nadměrné koalice.
3. Politický program je považován za prostředek k získání vládního postu (*policy is valued as a means of achieving office*).
4. Politický program je sám o sobě cílem (*policy is pursued for its own sake*)
  - takovéto strany usilují především o prosazení politického programu (Budge – Keman 1990: 27).

V letech 1945 až 1984 provedli Ian Budge a Hans Keman výzkum na 380 vládách, ve kterých působilo 130 politických stran. Výsledkem výzkumu bylo potvrzení, že získání mocenského postu je pro politické strany vnímán jako prostředek k prosazení programu. Z tohoto tedy vyplývá, že „politický program je prostředkem, na jehož základě strana uspěje ve volbách a může se účastnit jednání o sestavení vlády. V tomto jednání se pak snaží o získání vládních postů, z nichž by mohla program prosazovat“ (Cabada 2006: 14).

2.6.3 Prediktivní teorie koalic

Výše byly představeny teorie, které se snaží vysvětlit motivaci aktérů k utváření koalic – ať už je to snahou nabytí mocenského postu, nebo prosazením politického programu. Miroslav Novák ve své knize *Systémy politických stran. Úvod do jejich srovnávacího studia* v roce 1997 představuje prediktivní (neboli předpovídající) teorii koalic. Pracuje zde se

čtyřmi výše představenými teoriemi minimální vítězné koalice a pomocí hypotetických příkladů predikuje potenciální složení koalic na základě předpokladů těchto teorií.

Miroslav Novák pracuje se čtyřmi nejvýznamnějšími teoriemi minimální vítězné koalice od autorů Neumanna a Morgensterna, Rikera, Leisersona a Axelroda:

1. J. von Neumann a O. Morgenstern – na základě poznatků z teorie her koalice nepřijme žádnou stranu, která by nebyla nezbytná pro získání většiny;
2. W. H. Rikker – koalici utvoří ty strany, které mají ve voleném tělesu nejmenší počet mandátů;
3. M. A. Leiserson – koalice vzniknou spojením nejmenšího počtu stran zaručující legislativní většinu;
4. R. Axelrod – jako první připouští vliv ideologie, koalici utvoří strany, jež mají mezi sebou nejnižší ideologickou vzdálenost (Novák 1997: 185-186).

Jako vzorový příklad uvádí Novák poslaneckou sněmovnu s 200 poslanci složenou ze šesti stran A-B-C-D-E-F (od ideologicky nejvíce levicové politické strany až po nejvíce pravicově smýšlející politickou stranu). Jednotlivé strany získaly ve volbách následující počet mandátů:

Strana	Počet mandátů	Strana	Počet mandátů
A	64	D	20
B	50	E	4
C	40	F	22

Aplikací definovaných teorií na tyto volební zisky lze dojít k následujícím možným kombinacím:

Neumann	<i>mandáty</i>	Riker	<i>mandáty</i>	Leiserson	<i>mandáty</i>	Axelrod	<i>mandáty</i>
A+B	114	A+C	104	A+B	114	A+B	114
A+C	104			A+C	104	B+C+D	110
A+D+F	106						
B+C+D	110						
B+C+F	110						

Zdroj dat: Novák 1997 (s. 186-187)

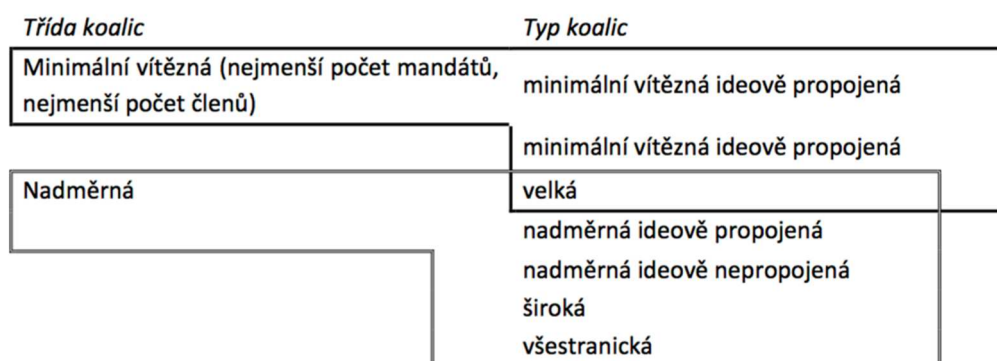
Prediktivní teorii koalic se věnují i M. Laver a M. Taylor, kteří ve svém článku *Government Coalitions in Western Europe* (1973) srovnávají 132 koaličních vlád ve 12 západoevropských zemích. Tímto zkoumáním dochází k závěru, že sloučením jednotlivých teorií a kombinací různých kritérií se hodnota předpovědi zvyšuje. Realitě nejvíce odpovídá dle jejich výzkumu model Axelrodovy teorie minimálně vítězné ideově propojené koalice, za ním pak stojí Rikerova teorie minimální vítězné koalice s nejmenším počtem křesel (Novák 1997: 187).

2.6.4 Typologie koalic podle Stanislava Balíka

Výše zmíněné teorie byly během let podrobeny mnoha kritikám a nespokojenost s jejich uchopením vedla k jejich revizi i českého politologa Stanislava Balíka. Ten kritizuje především jejich nedostatečnost. Chybí mu řešení rozporu velkých koalic, které shledává jako potenciálně zařaditelné jak do kategorie minimálně vítězných, tak i do kategorie nadměrných. Další kritiku soustředí na omezené propracování vnitřního členění nadměrných koalic. Ty jsou v Evropě utvářeny často a téměř jistě nejde o jednotnou skupinu. Politická situace ve státě je ovlivněna podobou koalic – zda vznikly spojením všech stran proti jedné, či zda se spojily dva největší subjekty a pro jistotu k sobě přizvaly ještě další stranu apod. (Balík 2008: 42).

Stanislav Balík sestavil typologii, ve které vychází ze Sartoriho členění stranického systému na třídu a typ. Třídou je v tomto případě počet aktérů zúčastněných v koalici, typem pak jejich ideologická vzdálenost. Mimo toto členění stojí velká koalice a to z toho důvodu, že zasahuje do obou tříd. Může být jak minimální vítězná, tak i nadměrná (Balík 2008: 42-43).

Obrázek č. 2: Třídy a typy koalic dle Stanislava Balíka

Zdroj: Balík 2008 (s. 48)

2.6.4.1 Minimální vítězné koalice

Minimální vítězné koalice je možno rozdělit na ideově propojené a ideově nepropojené. Rozdíl mezi nimi spočívá v ideologické vzdálenosti jejích členů.

Minimální vítězná ideově propojená koalice má přesně tolik členů, resp. mandátů, kolik potřebuje k zajištění požadované většiny, a její členové k sobě mají ideově blízko. Tento typ je z pohledu teorie racionální volby nejlogičtější a současně podporuje soutěživost stranického systému, jelikož poskytuje voličům naději na možnost změny stranického uspořádání po následujících volbách (Balík 2008: 43).

Minimální vítězná ideově nepropojená koalice má také právě tolik členů, kolik je potřeba k tomu, aby získala většinu, ale od předchozího typu ji odlišuje to, že její členové pochází z opačného ideologického spektra, resp. je to taková kolice, která vylučuje alespoň jeden potenciální subjekt ideologicky se nacházející mezi dvěma členy koalice. Tento typ koalice je spíše výjimečný. Vzniká ve dvou případech: není-li s kým koalici uzavřít a než aby vítězná strana utvářela velkou koalici, spojí se raději s menšími ideově vzdálenými stranami. Druhým případem pak může být nechtít vytvořit koalici s potenciálně vhodným partnerem z personálních důvodů (Balík 2008: 43).

2.6.4.2 Velké koalice

Na pomezí mezi minimální vítěznou a nadměrnou koalici se nachází koalice velká. Jak již bylo uvedeno výše, její nedostatečné propracování bylo terčem kritiky Stanislava Balíka, a proto ji sám do svého dělení připojil. Jedná se podle něj o spojenectví nejčastěji dvou aktérů, kteří bývají dominantní, ideově protikladní a kteří již do svého spojenectví nemusí přibírat další subjekty, aby si zajistili legislativní většinu. Často bývají velké koalice utvářeny v případě, kdy je teoreticky možné sestavit koalici minimální vítěznou ideově propojenou, k čemuž však nakonec z různých, často personálních důvodů nedojde. Podmínkou k označení koalice pojmem velká je účast reprezentantů hlavních ideově protikladných pólů a mimo ně postavený minimálně jeden protivník či politický proud. Důvodem, proč jsou velké koalice utvářeny, je zvýšení šance na podporu v legislativním tělese z důvodu počtu členů koalice a marginalizace opozice. Dalším důvodem je i tzv. „*desire for security*“, neboli touha po bezpečí, která zajišťuje výměnou za menší úspěch v oblasti personální či programové minimalizaci velikosti opozice a potenciální zklidnění veřejného mínění (Balík 2008: 44-45).

2.6.4.3 Nadměrné koalice

Zatímco minimální vítězné koalice rozděluje Balík na dva typy, v případě koalic nadměrných uvádí typy čtyři. Opět zde hraje roli ideová propojenost, přidávají se však navíc termíny široká a všestranná.

Nadměrná ideově propojená koalice nebyla v prostředí české politologie dosud zkoumána. Tvoří ji strany, jejichž počet je pro nutnost zajištění legislativní většiny nadbytečný, současně jsou však tyto strany vzájemně ideově příbuzné. Vzdáleně připomíná její fungování koalici širokou, jejíž charakteristika bude uvedena dále. Od koalice široké ji však odlišuje ideová příbuznost participujících subjektů. Důvodem pro vznik takové koalice je nevhodnost minimální vítězné koalice kvůli její nejtěsnější většině. Často je utvářena v systémech, kde je k přijetí jakéhokoliv rozhodnutí nutná absolutní většina všech zákonodárců. Vystupuje-li v politickém systému tradičně opozice jednotně vůči vládě, je vhodné utvářet nadměrné ideově propojené koalice (Balík 2008: 44-45).

Výjimečným typem spojenectví je nadměrná ideově nepropojená koalice. Charakteristická je taktéž nadbytečným členem, rozdíl však tkví v ideové vzdálenosti jejích členů. Nachází se na pomezí koalic širokých a velkých. Podmínkou pro zařazení koalice do této skupiny je opoziční postavení více než jedné strany (pak by se jednalo o koalici širokou) a zároveň minimálně jeden ze subjektů se musí nacházet ideologicky mezi členy koalice. Motivace vzniku jsou podobné jako u předchozího typu koalice (Balík 2008: 45).

Široké koalice jsou utvářeny v okamžiku, kdy se spojí téměř všechny relevantní politické subjekty a do opozice tím uvrhnou jednoho relevantního politického partnera či politický proud. Často tomu tak je z ideologických důvodů. Součástí musí být takový počet členů, aby při ztrátě jednoho nedošlo k rozpadu celé koalice. Tento typ bývá v žurnalistice nazýván jako duhová koalice. Motivací k utvoření takové koalice je snaha o zapojení co možná největšího počtu subjektů do společné odpovědnosti, přičemž existují důvody, proč je právě jeden člen z koalice vyňat (je třeba rozlišovat, zda je koalice utvořena proti němu, či pouze bez něj) (Balík 2008: 45-46).

Posledním typem nadměrné koalice je koalice všestranná (jinak také nazývána všeobecná, všekrajská, všestátní či všenárodní). Její charakteristikou je to, že se na formování exekutivy podílejí všechny relevantní politické síly a žádná z nich nedeklaruje veřejně svoji distanci. Důvodem pro její utvoření je prevence proti vzniku volebního období plného střetů

s opozicí, což by vedlo pravděpodobně k porážce ve volbách následujících (Balík 2008: 46-47).

2.6.5 Existence velkých koalic v reálné politice

To, že velké koalice v praxi vznikají, přestože jsou dle *office-seeking theory* považované za deviantní, dokazuje několik empirických výzkumů. Prvním zmíněným je výzkum Arendta Lijpharta z roku 1984, v němž 25 % ze všech zkoumaných koalic bylo klasifikováno jako velké. Největší zastoupení mají dle jeho výzkumu ve Švýcarsku (100 %), Izraeli (81 %), Nizozemí (71 %) a ve Francii. Dalšími, kdo se zkoumáním velkých koalic zabývali, jsou Michael Laver a Norman Schofield. V jejich výzkumu z roku 1998, ve kterém bylo jako velké označeno 21+8 % zkoumaných koalic, byly v Rakousku definovány dvě, stejně tak i v Německu, v Belgii čtyři, ve Finsku sedmáct, na Islandu dvě, v Itálii čtrnáct, v Lucembursku jedna a v Nizozemí osm koalic (Švec 2010: 193).

Důvodů, proč velké koalice vznikají a dokonce i v praxi fungují, je dle Říchové (2014) hned několik. Motivem jsou například programové zájmy a vazby nebo obava z nízké stranické disciplíny členů politických stran. Dalším důvodem je příprava náročných legislativních kroků, ke kterým je třeba tzv. kvalifikovaná většina hlasů. Příkladem mohou být chystané ústavní změny. Jako poslední důvod Říchová uvádí vytváření vlády národní jednoty za výjimečných okolností, jako byla například vláda Winstona Churchilla během druhé světové války (Říchová 2014: 133-134).

Podle autorů Penningse, Kemana a Kleinnijenhuisse vznikají minimální vítězné koalice založené na principu velikosti převážně na Novém Zélandu, v Lucembursku, Velké Británii, Irsku, na Islandu, v Kanadě, Rakousku, Austrálii, Norsku, Japonsku, Německu, Belgii, Dánsku a Švédsku. Nadměrné koalice pak nejdeme nejčastěji ve Švýcarsku, Izraeli, Francii, Nizozemsku, Itálii a ve Finsku. Důvodem, proč dochází v jednotlivých zemích k rozdílnému formování vlád, je úroveň plurality ve zkoumané zemi. Vše se odvíjí od množství štěpících linií ve společnosti. Minimální vítězné koalice jsou častější ve státech s westminsterským modelem demokracie, nadměrné vlády pak převažují v zemích s konsenzuální demokracií (Pennings – Keman – Kleinnijenhuis 2006: 231-232).

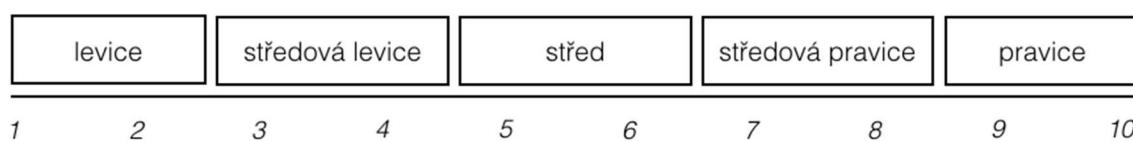
2.6.6 Polarizace stranického systému

Problematice polarizace stranických systémů se věnovali Giacomo Sani a Giovanni Sartori, kteří ji charakterizují jako „vzdálenost plynoucí z obsahové analýzy volebních

platform a/nebo ideologických postojů stran“ (Sartori 2005: 372). Polarizací lze tedy chápat ideologickou vzdálenost mezi jednotlivými stranami či skupinami stran. Ta má často větší vliv na stabilitu a akceschopnost parlamentu, než jeho fragmentovanost (tj. počet stran, které se v parlamentu nacházejí) (Kubát 1998: 238).

Giovanni Sartori vytvořil desetibodovou osu, na níž je možné umístit jednotlivé politické strany a hnutí dle jejich ideologických postojů.

Obrázek č. 3: Sartoriho desetibodová ideologická osa

Zpracovala: Jana Apolínová dle Sartori 2005 (s. 374)

Pojem levice-pravice pochází z dob Francouzské revoluce, kde se tímto označením rozlišoval zasedací pořádek v parlamentu. Ve Francii 19. stol. byli poslanci sedící vlevo charakterizováni jako „zastánci principu svobody“, zatímco ti, co seděli napravo, jako „zastánci principu moci“. V souvislosti s hodnotovou konotací slovo pravice (*angl. right*) symbolizovalo „mít právo“ (*having right*) či „mít pravdu“ (*being right*) a bylo spojováno se stranou krále. Levice naopak využívala umístění na straně srdce (*ve vztažení k lidskému tělu – pozn. aut.*) (Sartori 2005: 339).

V souvislosti s ideologickým hlediskem je možné pozorovat vznik koalic levicových, pravicových, či středových (tzv. aliance kon-centrace – *concentrations*). V praxi se nejčastěji objevují koalice levicové či pravicové. Méně obvyklé jsou pak v reálné politice koalice extrémů, tj. spojení stran extrémně pravicových s extrémně levicovými (přestože se v omezené míře skutečně objevují). Toto předem nelogické uskupení má jeden pojící prvek a to ten, že dané strany mají společný cíl spočívající v odporu k umírněnosti, někdy i v odporu ke stávajícímu režimu. Nejčastěji se tyto koalice utváří v podobě parlamentní opozice, vzácnější jsou v podobě volební koalice a jen výjimečně se v historii objevovaly jako koalice vládní (Duverger 2016: 365-370).

Ne vždy je však pro strany výhodné spojit se s ideologicky blízkými subjekty. Na základě výzkumu Georgyho Luebberta *Comparative Democracy: Policy Making and Government Coalitions in Europe and Israel* (1986) může být pro politické strany spojení se stranou ideologicky příbuznou ohrožující a to proto, že ji mohou považovat za svou

konkurenci. Cílem politické strany je jasná identifikace před potenciálními voliči a jejich partnerství s ideologicky příbuzným subjektem by mohlo mít za následek splnutí strany v očích voličů s jejím konkurentem (Říchová 2014: 123-124).

V současné společnosti jsou politické strany často nuceny odpovídat na poptávku voličů a přizpůsobit se tak jejich požadavkům. Důsledkem toho je pak skutečnost, že programy politických stran, ať již levicových, či pravicových, jsou si stále častěji velmi podobné. Výjimku tvoří programy extrémně pravicových a extrémně levicových stran, které se specializují jen na úzkou, jasně vyprofilovanou skupinu voličů a oslovení širších mas si za cíl nekladou. Trend sbližování politických programů charakterizuje teorém středního voliče nebo též model středového voliče, který nám říká, že politická strana bude prosazovat politiku, která maximalizuje čistý prospěch voličů ve středovém pásmu, důsledkem čehož je právě výše zmíněný předpoklad, tedy, že jsou si programy politických stran vzájemně podobné (Kolcunová 2013: 355).

Model středového voliče pomáhá vysvětlit, proč dochází k postupnému ústupu ideologií a proč strany v dnešní době často prosazují stejnou politiku. Politické strany posouvají své ideologické pozice směrem ke středu, čímž se snaží přebírat potenciální voliče protikandidáta. Na tuto strategii následně musí zareagovat i opoziční hráč, který se taktéž posune na střed a tímto chováním dochází k postupnému ústupu ideologií, které lze pozorovat v dnešní době. Tento přístup však může voliče jednotlivých stran odradit, jelikož ty mohou mít pocit, že „není z čeho vybírat“, a k volbám tak vůbec nejdou. Toto voličské chování má pak za následek nižší volební účast (Schwarz 2005: 490-491).

2.6.7 Vnitřní struktura kandidujících subjektů

Pro průběh koaličního vyjednávání i pro jednání v již utvořených koalicích je důležité, zda jsou aktéři unitární a jednají jako jednotný subjekt, nebo zda jsou vnitřně rozdrobení, fungují na základě názorů jednotlivých frakcí a při jednání jsou nedisciplinovaní. Teorie koalic předpokládá, že strany vystupují v koaličním vyjednávání jako jednotky a jejich vnitřní struktura není natolik významná, aby měla na fungování vliv, a tak není nutné, aby byla v rámci teorií zohledňována. Tuto skutečnost napadají kritici, kteří si pokládají otázku, zda strany skutečně fungují při koaličním vyjednávání unitárně, či nikoliv (Říchová 2014: 122-123).

Laver a Schofield zastávají názor, že politické strany, hnutí či sdružení nezávislých kandidátů, kteří vstupují do koaličního vyjednávání, nejsou vždy jednotnými aktéry. Jsou však často ochotni kvůli úspěšnému výsledku tohoto vyjednávání jednotně působit. Takové chování je nejen příhodné pro koaliční vyjednávání, pomáhá nám také generalizovat čtyři základní typy politických stran (Laver – Schofield 1998: 26).

Prvním typem jsou tzv. koherentní strany. Převážně se jedná o strany komunistické a ty, jež jsou založeny na autoritářském vedení. Přestože tyto strany utváří koalice, nedá se říci, že by tím byly nějak ovlivněny. Mnoho komunistických stran bylo v průběhu 60. let a na počátku 70. let 20. stol. rozděleno debatou, zda upustit od své ideologie za účelem vytvořit koalici (většinou se socialistickými stranami), či nikoliv (Laver – Schofield 1998: 26).

Druhým typem jsou strany, jež, ačkoliv jsou vnitřně štěpeny v důsledku napětí během koaličního vyjednávání, jsou dostatečně disciplinované a jednájí během koaličního formování jako unitární aktér. Jinak mají tyto strany tendence k vnitřním rozepřím a štěpení. Takové politické strany nalezneme například v Dánsku, ale i v Belgii, příp. v Nizozemí (Laver – Schofield 1998: 27).

Třetím typem jsou politické strany, které nejsou unitární nikdy, ani během, ani po skončení koaličního vyjednávání. Typicky se jedná o italskou křesťanskodemokratickou stranu⁷. Jednotlivé frakce a proudy uvnitř strany chtějí něco jiného, jednájí s jinými lidmi a utváří neformální aliance s frakcemi z jiných politických stran (Laver – Schofield 1998: 27).

Posledním, čtvrtým typem jsou volební koalice stran. Ty samozřejmě nejsou unitárními aktéry. Vystává otázka, zda je vhodné taková uskupení brát při analýze utváření koalic jako jednoho aktéra, jak to dělá teorie koalic, nebo zda považovat jednotlivé strany jako samostatné jednotky působící při volebním vyjednávání (Laver – Schofield 1998: 28).

Otázce unitárnosti politických stran ve vztahu ke koaličnímu vyjednávání se věnoval také již výše citovaný Gregory M. Luebbert, který se soustředil na roli stranických vůdců ve vyjednávacím procesu. Podle jeho výzkumu vychází chování stranických vůdců z jejich snahy uchovat si stávající pozici uvnitř své politické strany. O účasti či neúčasti ve vládě uvažují v kontextu možných důsledků, které by z jejich účasti mohly plynout. Pokud by hrozilo, že při vstupu do vlády ztratí vnitrostranickou podporu, či se objeví dokonce takové problémy, které by vedly k rozpadu strany, nebudou účast ve vládě riskovat a stanou se raději

---

⁷ Italská křesťanskodemokratická strana byla až do svého rozpuštění v roce 1993 typická svou vnitřní nejednotností. Uvnitř strany se vytvářela řada frakcí, které mezi sebou měly spory (Říchová 2004: 78-79).

součástí opozice. Touto motivací pak Luebbert vysvětluje zdlouhavá a složitá vyjednávání, která utvoření koalice předchází. Cílem stranických vůdců je při něm přesvědčit vlastní stranu o své nepostradatelnosti (Říchová 2014: 123).

2.6.8 Postavení partnerů v rámci koalice

To, zda je strana při utváření koalice relevantní (ať již vládní, nebo parlamentní), vychází z jejího potenciálu. Ten může být dvojího typu – koaliční, či vyděračský. Pokud strana nemá ani jeden z těchto potenciálů, je pro tvorbu koalice nevýznamná a snad i irelevantní (Kopeček 2005: 43). Koaliční potenciál (*coalitional potential*) má strana, která je pro ostatní vládní strany vhodným či dokonce potřebným koaličním partnerem. Nejčastěji je tato strana s ostatními partnery propojená ideologicky. Koaliční potenciál nevypovídá nic o velikosti strany. Ta může být klidně malá, ale s velkým koaličně vyjednávacím potenciálem (Sartori 2005: 127).

Druhým typem potenciálu strany je zastrašovací, resp. přesněji vyděračský potenciál (*blackmail potential*). Ten mají nejčastěji opozičně orientované či antisystémové strany (Sartori 2005: 127). Tyto strany se dlouhodobě nenacházejí jako součásti vlád a ostatní aktéři je nepovažují za potenciálně vhodné koaliční partnery. Strana má vyděračský potenciál tehdy, pokud ovlivňuje vyjednávání či dokonce jejich směr mění například tím, že v zastupitelském orgánu obsazuje velké množství mandátů (Kopeček 2005: 43).

Převážná většina utvářených koalic v systémech bez dominantní strany nevznikla bez tzv. patové strany (jinak také středové či angl. *median party*). Patová strana tvoří součást 80 % všech koaličních vlád. Menší strany se ve vládě vždy snaží získat více křesel, než kolik by jim jich dle volebních výsledků náleželo (Cabada 2006: 20). Tímto využívají svůj koaliční potenciál.

Při analýze vztahů mezi koaličními partnery je třeba rozlišovat mezi dvěma hledisky. Na straně první stojí právní aspekt koaličního vztahu, na straně druhé pak reálné mocenské vztahy (Novák 1997: 182). Pro formální rozdělení sil uvnitř koalice slouží společné programy. Maurice Duverger o nich hovoří jako o stanovách aliance, v českém prostředí je známe nejčastěji jako koaliční prohlášení. Ta bývají většinou záměrně psána neurčitým a obecným jazykem. Žádné koalice rozhodně nelze chápat jako rovnovážné. Je tedy třeba rozlišit, jak moc nerovnovážné tyto vztahy mezi koaličními partnery jsou. Rozeznávat lze koalice relativně vyvážené a pseudokoalice (Duverger 2016: 371-372).

Vztahy mezi partnery ovlivňuje poměrné zastoupení stran v koalici, jejich postavení v politickém spektru a jejich vnitřní struktura a povaha. Tyto tři charakteristiky pak rozhodují, zda je koalice egalitární, nebo je utvořena již výše zmíněná pseudokoalice, která slouží k jakémusi zakrytí faktické dominance určitých koaličních partnerů. Pozici předsedy koalice (*např. premiéra, hejtmana, primátora či starosty – pozn. aut*) většinou získává nejsilnější strana, každá další má ve spojení slabší postavení (Novák 1997: 182).

Pokud je koalice tvořena třemi stranami, pak se ta prostřední dostává do pozice arbitra mezi zbylými dvěma. Tím získává určitou moc. Celková politická orientace koalice naopak vychází z orientace strany, která je uprostřed v parlamentu, tj. strany, která je nejvíce levicová v pravicové koalici, či naopak nejvíce pravicová v koalici levicové (Duverger 2016: 375-376).

Co se extrémnosti a umírněnosti stran týče, před volbami aliance tíhnou nejčastěji k vůdcovství té nejextrémnější strany. Po volbách ale naopak favorizují nejumírněnější koaliční stranu. Je-li nejsilnější stranou koalice nejextrémnější strana, pak je nucena kvůli výkonu vlády zaujmout opatrný a umírněný postoj. Často např. levicová strana získává pravicové směřování a naopak. V případě, že se nejextrémnější strana dostane do opozice, pak nastává opak – její chování ještě více vyostří (Novák 1997: 183).

Podle výzkumného článku George Tselise *When Do Allies Become Rivals?* (1988) jsou vztahy koaličních partnerů formovány na základě aktuální situace. Pokud koalici hrozí jakákoliv ztráta, dochází ke kooperativnímu jednání. Obecně tedy lze říci, že „koalice je nejvíce harmonická, pokud riskuje ztrátu své pozice“ (Tselis 1988: 235-236).

Chování koaličních partnerů připodobňuje Tselis ke hře Vězňovo dilema, ve které se jednotliví členové koalice mohou rozhodnout, zda budou volit strategii spolupráce (tj. že budou hájit zájmy koalice a budou propagovat její program), či zrady (tedy že budou hájit své vlastní zájmy). Nejvýhodnější je pro hráče model, kdy on bude zastávat strategii zrady, zatímco jeho koaliční partner bude spolupracovat. Nejhorším modelem je pak pro něj model obrácený, tedy že on bude spolupracovat a jeho partner bude hájit své vlastní zájmy nad zájmy koalice. Strategie vzájemné spolupráce je dobrá, ačkoliv pro partnery méně výhodná než strategie zrady partnera. Pokud oba partneři přijmou strategii zrady, koalice se ve většině případů rozpadne. Tselis ovšem upozorňuje, že strategie v takto čisté podobě v praxi neexistují. Strategie každodenní politiky je často směsicí výše představených extrémních strategií (Tselis 1988: 236).

2.7 Teorie opozice

Kromě klasické dělby moci mezi legislativou a exekutivou (resp. jurisdikcí) je snad ještě významnější dělba moci mezi vládou a opozicí. Význam opozice mimo jiného spočívá v zajištění záruky demokracie, k čemuž dochází díky tomu, že opozice může během následujících voleb převzít moc a pozici mezi ní a stávající vládnoucí koalicí vyměnit (Novák 1997: 222).

Odborné slovníky pojem opozice vysvětlují jako protiklad, protilehlost, postavení proti, odpor vůči něčemu, zpravidla pak veřejně hlásaný (proti názorům, činům či politice), vystupování stran, jejich částí či společenských skupin proti vládnoucí straně nebo skupině (Kubát 2010: 16). Již tato obecná definice naznačuje, že v praxi lze rozlišit dva typy opozice a to opozici jako pojem obecně a politickou opozici. Obecným pojmem opozice jsou míněny „všechny postoje nebo činy, dohodnuté, spontánní (živelní) nebo záměrné, ojedinělé nebo stálé, ze strany formálních nebo neformálních skupin nebo jednotlivců za každých okolností a všemi prostředky namířené proti existující moci“ (Novák 1997: 223). Pojem politická opozice proti tomu představuje „jednu nebo více politických stran či jiných organizovaných skupin, které se nachází v opozičním postavení vůči vládě. Jedná se o strany, které stojí proti jiným stranám. Ve většině případů tito aktéři nesouhlasí s kroky, které stávající vláda podniká“ (Şule Erçetin 2016: 18).

Výše uvedené dělení opozice doplňuje Michal Kubát, který hovoří o dvou typech opozice a to *sensu largo* (opozice ve všeobecném slova smyslu) a *sensu stricto* (opozice v institucionálním významu). První typ opozice, *sensu largo*, je opozicí mínění, tedy obecný, nestruturovaný nesouhlas občanů s rozhodnutími, která dělá vládnoucí reprezentace, s politickou situací či s ústavním pořádkem v zemi. Obecně je možno opozici *sensu largo* pojmut jako nespokojenost obyvatel s politickou reprezentací státu (Kubát 2010: 18-19).

Druhý uváděný typ opozice, tedy *sensu stricto*, definuje Kubát jako instituci, nejčastěji usilující o svržení vlády, resp. celého režimu a jejich následné nahrazení. V politické praxi opozici *sensu stricto* charakterizují převážně politické strany či skupiny politických stran (Kubát 2010: 18-19).

Odpovědné chování opozice se předpokládá v případě, že existuje pravděpodobnost, že opozice může očekávat, že se někdy v budoucnu stane součástí vládní koalice. V tomto případě by se musela ze svých činů zpovídat, a je tak pro ni výhodnější své kroky činit uváženě (Sartori 2005: 144).

Existence opozice není jen otázkou moderních států. Její přítomnost je patrná již od dob antiky, kde její funkci představovala tribuna lidu. Ve středověku fungovala jako opozice církev ve vztahu k feudálním monarchům. Od 18. století se již opozice utváří uvnitř politické moci a ne proti ní. Princip dělby moci, ve kterém parlament omezuje moc krále (legislativa omezuje exekutivu), je přejat do dnešních dob (Novák 1997: 222-223).

2.7.1 Typologie politické opozice

Klasickou typologii modelů politické opozice v demokratických systémech představuje ve svém sborníku *Political Oppositions in Western Democracies* (1966) Robert Dahl. Modely se od sebe odlišují na základě toho, jak moc je opozice:

1. organizačně soudržná neboli koncentrovaná,
2. soutěživá neboli konkurenční,
3. jasná, zřetelná a identifikovatelná,
4. na jakém místě se setkává s vládou,
5. jaké jsou její cíle a
6. jaké strategie neboli prostředky k dosažení svých cílů užívá (Novák 1997: 225).

Soudržnost opozice se odlišuje v závislosti na politickém systému. V bipartismech je opozice více soudržná, protože je tvořena pouze jednou stranou (ačkoliv například ve Spojených státech amerických jsou zástupci politických stran nedisciplinovaní a hlasování ne vždy podřizují vůli své strany). V multipartismech je opozice naopak méně soudržná, jelikož všechny strany mají větší či menší šanci stát se za jistých okolností součástí vládnoucí koalice (Kubát 2010: 56-58).

Druhý bod, který se týká soutěživosti politické opozice, taktéž souvisí se stranami a stranickými systémy, navíc se však přidává i vliv volebního systému. Striktně soutěživá politická opozice se vyskytuje nejčastěji v bipartismech s relativně jednotnými stranami a volebním systémem prosté většiny (vítěz bere vše) – zde probíhá hra s nulovým součtem. V případě multipartismu s proporčním volebním systémem (např. *námi zkoumané volby do zastupitelstev obcí – pozn. aut.*) se objevují jak strategie soupeření, tak i strategie spolupráce. Strany, které ve volbách stály vůči sobě v opozici, po zvolení do zastupitelského orgánu musí spolupracovat, chtějí-li se stát koaličními partnery. V praxi neexistující je pak teoretický koncept stranického systému striktně koaličního, kdy strany spolupracují jak před volbami, tak i po zvolení do úřadu (Kubát 2010: 58-59).

Třetí proměnnou je míra rozlišitelnosti a identifikovatelnosti politické opozice. V bipartismu s vnitřně jednotnými stranami se opozice stává institucí. V multipartismech pak hranice opozice nejsou vymezeny tak jasně. Opozice bývá často tvořena nesourodými prvky a spolupráce či nespoupráce je závislá na současné náladě a vyjednávání. Funkci opozice v multipartismech v praxi nezajišťuje žádný orgán (Novák 1997: 226-227).

Čtvrtý bod, který se týká místa setkávání politické opozice s vládou, rozlišuje setkávání během voleb (bipartismus) nebo během povolebních vyjednávání (multipartismus). Mimo zmíněná místa se opozice s vládou může setkávat ještě na půdě zájmových skupin, byrokracie a místní správy (především ve skandinávských zemích). Poslední eventualitou je, že žádné místo pro setkávání opozice a vlády neexistuje. Důvodem může být velký rozptyl moci, např. ve federálním státním zřízení, jako jsou Spojené státy americké, Švýcarsko či Německo (Kubát 2010: 60).

Pátou charakteristikou jsou cíle, jichž se opozice snaží dosáhnout. Ty jsou dle Dahla čtyři a to: 1. změna vládního personálu, 2. změna zvláštních prvků vládní politiky, 3. změna struktury politického systému a 4. změna sociálně ekonomické struktury. Na základě těchto cílů jsou pak definovány tři typy opozice. Prvním typem je nestructurální politická opozice – jedná se o strany umírněné, které požadují cíle 1. a 2. Dalším typem je omezená strukturální politická opozice – zde mluvíme o nepoliticky orientovaných politických reformistech, kteří usilují o cíle 1. a 3. Posledním typem je strukturální politická opozice – zde se jedná o strany reformistické až revoluční, které požadují dosažení všech čtyř cílů (Kubát 2010: 61).

Poslední charakteristikou, která rozděluje politickou opozici, je strategie, pomocí níž svých cílů dosahuje. Opět existuje více typů strategií. První strategií je vítězství ve volbách. Tato je charakteristická pro strany v bipartijním politickém systému, kde vítěz bere vše. Další strategií je soustředění se na koaliční vyjednávání. To je typické pro multipartismy, kde strany, aby se staly součástí vlády, musí většinou vstupovat do koaličních uskupení. Třetí strategií je úspěšné vyjednávání nejen se stranami, ale i se zájmovými skupinami, které je charakteristické v multipartismech s velkým významem dobře organizovaných zájmových skupin. Čtvrtá strategie přichází v situaci, kde není jasně definované místo setkávání (viz výše) a opozice se tedy musí soustředit na aktéry, jejichž důležitost se mění v místě i čase. Kromě těchto strategií existují ještě další dvě, které stojí mimo tuto charakteristiku, a to strategie, která si klade za cíl zničit politickou jednotku (stát), a proti ní strategie, která si přeje přežití politické jednotky (Kubát 2010: 62).

2.7.2 Funkce politické opozice

Jak již bylo uvedeno výše, politická opozice má velký význam v otázce záruky demokracie možností převzít moc. Její význam je však v demokratickém zřízení mnohem širší. Opozice zastává několik dalších funkcí.

První funkcí je kontrolní funkce. Ta spočívá v tom, že politické subjekty kontrolují státní moc. Nejčastěji se tomu tak děje na půdě parlamentu, nikoliv však výlučně (Kubát 2010: 53).

Opoziční strany dále zastávají funkci kritiky. Ta by měla být umírněná a konstruktivní, nikdy ne destruktivní a měla by s sebou nést nabídku alternativy, která přináší na projednávané téma jiný pohled, čímž je pro koalici přínosná (Kubát 2010: 53).

Poslední funkcí politické opozice je funkce tribunská. Ta vychází ze základní funkce politických stran artikulace a agregace zájmů, avšak v pozici opozice je specifická. V praxi to znamená, že opoziční subjekty reprezentují zájmy voličů, kteří se nějakým způsobem cítí být odcizeni politickému systému. Poskytuje jim platformu pro vyjadřování názorů, čímž pomáhá zachovávat demokracii. Vyloučené jedince tímto znovu začleňuje, případně proti nim bojuje. Zajišťuje tak, že voliči vyjádří svůj názor pomocí voleb, čímž brání vyvření konfliktu na jiném místě. Tribunskou funkci tedy zastávají nejčastěji extrémní a antisystémové strany (Kubát 2010: 54; Kubát 2011).

2.8 Teoretická východiska problematiky koalic v kontextu komunální politiky v České republice

V komunální politice hrají významnou roli personální vztahy. Ty pomáhají utvářet obecnou povědomost o osobních vlastnostech a schopnostech jednotlivých kandidátů na starostu, resp. primátora, místostarosty, resp. náměstky primátora či na další členy rady. Někteří zastupitelé však o získání exekutivního postu neusilují, často jsou spokojeni s dosaženou pozicí a mnozí své členství v zastupitelstvu chápou jako prestižní ze společenských důvodů (Hudák – Jüptner – Svoboda 2003: 183). Motivací ke kandidatuře a nabytí funkce zastupitele může být i společenské vyžití, obzvláště důležité například pro seniory či ženy na mateřské dovolené. Vykonávání tohoto postu chápou někteří i jako čestnou povinnost (Jüptner 2006: 112). Tímto tedy odporují základnímu principu konceptu office-seeking a možnost aplikace teorie koalic na komunální sféru značně komplikují.

Stejně jako na celostátní úrovni, tak i na té komunální není výjimkou vznik velkých koalic a to i přesto, že je tento typ z pohledu teorie racionální volby deviantní. Důvodů pro jejich utvoření je několik. Může jít o prosazování programových zájmů a vazby mezi stranami, případně o obavu o výsledek hlasování v zastupitelstvu, pokud panuje nejistota v souvislosti s vnitrostranickou disciplínou. Další motivací může být i výše definovaná touha po bezpečí. Vznikat mohou také v případě soutěživých systémů s jednou dominantní stranou, která však nezíská nadpoloviční většinu mandátů. Častý vznik je v konsenzuálních demokraciích (Balík 2005b: 32).

Co se unitárnosti komunálních politických stran týče, ty zejména v malých a středních obcích často fungují spíše jako volné koalice jednotlivců než jako jednotní aktéři (Jüptner 2004: 81). Volby do zastupitelstev obcí jsou navíc v České republice charakteristické tím, že na rozdíl od ostatních voleb, jež na tomto území probíhají, na této nejnižší úrovni mají celostátní strany značnou konkurenci ve sdruženích nezávislých a jiných lokálních sdruženích (Šaradín 2008: 14).

Významným prvkem v teorii koalic je stranická ideologie. Ta se na komunální úrovni často z politických programů vytrácí na úkor konkrétních témat. Důvody jsou hned dva – mnoho kandidátů vstupuje do komunální politiky na základě svých vlastních zájmů a/nebo je důvodem povaha komunálních problémů. Konkrétní téma typu stavba obchvatu města je pro obyvatele obce více významné než abstraktní pojmy, kterými jsou například rovnost či svoboda (Hudák – Jüptner – Svoboda 2003: 181). Kandidující subjekty bývají navíc velmi často ideově blízké. Rozpoznání pravice a levice je tak v obecním zastupitelstvu složité, čímž zde také ztrácí svůj význam. Větší vliv na podobu utvořené koalice tak nejčastěji mají vztahy mezi politickými elitami obcí než ideologická příbuznost vyjednávacích stran (Jüptner 2004: 81-82).

V roce 2006 publikovala Lenka Strnadová komparativní analýzu, ve které porovnávala proces formování koalic na národní, regionální a obecní úrovni. Na konci článku uvedla obecné závěry, podle nichž:

1. Čím nižší je úroveň, na které se koalice utváří, tím slabší je působení ideologických, historických a tradičních konfliktů mezi stranami;
2. Na úrovni samospráv je kladen menší důraz na utváření minimálních koalic a programově propojených koalic z hlediska ideologie;

3. Na národní i samosprávné úrovni jsou uplatňovány jak motivace dosahování politických programů, tak i získávání postů. Liší se pouze strategie užívané k jejich dosažení;
4. Na samosprávné úrovni je větší tendence utvářet nadměrné koalice, jelikož posty se vnímají více instrumentálněji než na úrovni celostátní. Nejde zde tedy o to, aby subjekt získal v rámci maximalizace zisku co největší podíl postů (Strnadová 2006: 49-50).

Ke správnému zhodnocení racionality a iracionality chování aktérů při utváření koalic je třeba detailně znát i kontext, ve kterém jsou dané koalice utvářeny, realie obce, historii politických stran působících na území obce či ideovou klasifikaci jednotlivých nezávislých subjektů, které se zde nachází, zejména z pohledu ideologického vyprofilování (Balík 2006: 62-63).

2.8.1 Charakter komunální politiky v závislosti na velikosti obce

Velikost zkoumané obce má zásadní vliv na to, jak v ní komunální politika v praxi probíhá, a generalizace by tak byla na tomto místě nesprávná. Jinou podobu má totiž komunální politika v obcích do 1000 obyvatel, jinou pak v obcích větších. Ta první je v České republice tvořena téměř 80 % obcí. Z velké části se jedná o obce s malým, sedmičlenným zastupitelstvem, kde nabídka kandidátů jen minimálně převyšuje poptávku. Politické strany zde navíc nevystupují jako unitární aktéři, a proto je v těchto obcích aplikace teorie koalic téměř nemožná. Čím jsou obce větší, tím je místní politika více anonymizovaná a svázaná strategickými hrami několika lokálních politických elit (Balík 2006: 62-63). Čím jsou obce menší, tím méně jsou zde strany ideologické a tím víc se prezentuje „selský rozum“ a odmítá „politikaření“ (Hudák – Jüptner – Svoboda 2003: 181).

Pro nejmenší obce je charakteristické, že se zde většina obyvatel osobně zná, a je tak pro ně mnohem snazší posoudit, jaký daný kandidát skutečně je. Při volbách se tedy spíše soustředí na to, jak kandidáta vnímají z lidského hlediska, než jaké je politické příslušnosti. Proto zde většina kandidátů kandiduje „sama za sebe“ (či přesněji v rámci různých sdružení nezávislých kandidátů), spíše než jako kandidáti určité politické strany. Často se také stává, že dané politické uskupení nemá ani v konkrétní obci svou organizaci, a je tak kandidatura v rámci nezávislých nezbytná (Outlý 2003: 20).

Dalším prvkem, ve kterém lze nalézt odlišnost v závislosti na velikosti obce, je vnitřní organizace politických stran. Pro menší obce je charakteristická malá členská základna, která není příliš institucionalizovaná a její členové se schází jen minimálně, nejintenzivněji před komunálními volbami. V největších obcích se fungování politických stran přibližuje celostátní struktuře, schůze probíhají pravidelně před zasedáním zastupitelstva a charakteristické jsou i zastupitelské frakce (Hudák – Jüptner – Svoboda 2003: 185).

Jedním z předpokladů aplikace teorie koalic je dále potřeba, aby strany vystupovaly v koaličním vyjednávání jako unitární aktéři, tedy aby strana fungovala jako celek, jehož chování není ovlivněno jeho vnitřní strukturou. Není však výjimkou, a to zejména v menších obcích, že politické strany unitárními aktéry nejsou. Připomínají spíše volné koalice jedinců, strany jsou nezdědky kdy tvořeny různými zájmovými a názorovými proudy, jež často realizují svou vlastní koaliční politiku. Opět zde existují rozdíly v závislosti na velikosti obce a na její politické kultuře. Čím jsou obce větší, tím více se zde vyskytují celostátní politické strany, u menších obcí naopak dominují sdružení nezávislých kandidátů a politické strany hrají často jen doplňkovou roli (Hudák – Jüptner – Svoboda 2003: 182-185).

2.8.2 Koaliční vyjednávání na komunální úrovni v České republice

Komunální koalice jsou utvářené z řad členů zastupitelstva a jejich exekutivní podobou je již výše definovaná rada. Ta drží v ruce skutečnou výkonnou moc a pozice starosty již v dnešní době bývá spíše reprezentativní (Balík 2008: 48).

K přehlednější charakteristice podoby utvářených komunálních koalic a k možnosti hledání odlišností mezi jednotlivými obcemi je třeba obce nejprve rozdělit do jednotlivých kategorií podle jejich velikosti. K tomu nejlépe poslouží rozdělení velikostních typů obcí podle Petra Jüptnera (2006).

Tabulka č. 3: Rozdělení velikostních typů obcí

Kategorie obcí	Počet obyvatel
<i>Malé obce</i>	do 1 700
<i>Menší střední obce</i>	1 701 – 9 000
<i>Větší střední obce</i>	9 001 – 45 000
<i>Velká města</i>	nad 45 000

Zdroj dat: Jüptner 2006 (s. 114)

V nejmenších obcích vznikají nejčastěji neformální a tacitní všezahrnující koalice, jejichž členy jsou automaticky všichni zvolení zastupitelé. Často se politickými aktéry v obci nestávají politické strany, ale jednotlivci, což diskuzi o utváření koalice znesnadňuje (Jüptner 2006: 114). V nejmenších obcích jsou často utvářeny koalice tzv. „každý s každým“ (např. spojení ODS a KSČM v obci Hajnice na Trutnovsku v r. 1998), případně superkoalice. Rada zde nebývá volena a post starosty nebývá uvolněnou funkcí, a tak se pro zastupitele nestává příliš atraktivní. Minimální vítězné koalice se v nejmenších obcích prakticky nevyskytují (Jüptner 2004: 86-87).

V menších středních obcích vznikají nejčastěji koalice široké nebo velké. Po volbách bývá utvořena koalice minimální vítězná či velká a v průběhu volebního období je přizvána k diskuzi i opozice, a celý orgán se tak promění v „rozšířenou koalici“ (Jüptner 2006: 114). V obcích této velikosti se láme poměr sil mezi nezávislými kandidáty a politickými stranami. I přesto jsou stále kandidáti politických stran převážně bezpartijní. Koalice vznikají nejčastěji na principu personálních vazeb, ideologie bývá upozaděna (Jüptner 2004: 87).

Ve větších středních obcích je možno poprvé sledovat utváření explicitních koalic. Politickými aktéry se až na této úrovni stávají politické strany. Převažují velké koalice bez ideologického propojení (Jüptner 2006: 114-115). Vzhledem k obtížným podmínkám kandidatury se již ve větších středních obcích téměř nevyskytují nezávislá sdružení. S růstem velikosti obce povolna roste i vnitrostranická organizace, konají se pravidelné schůze a vznikají vnitrostranické frakce (Jüptner 2004: 92-93).

Ve velkých městech se již politika podobá té na celostátní úrovni. Je zde možno nalézt koalice minimální vítězné i nadměrné. Vznikají-li velké či široké koalice, je motivací nejčastěji touha po bezpečí. V závislosti na velikosti obce pak roste význam ideologické vzdálenosti politických stran a často mohou nabývat podoby sněmovních koalic (Jüptner 2006: 115). Kandidujícími subjekty jsou již výhradně politické strany, nezávislí kandidáti a jejich sdružení se již ve velkých městech nevyskytují. Politický systém zde funguje na principu soutěživého vztahu koalice a opozice. Nejvyšší posty na radnicích a magistrátech již nejsou pouze otázkou prestiže, ale stávají se zajímavými díky možnosti být ze stávajícího zaměstnání uvolněni pro výkon funkce v radě města, s čímž je spojena i zajímavá finanční odměna, která z výkonu funkce vyplývá (Jüptner 2004: 95-97).

To, že se ve velkých městech nezávislí kandidáti již neobjevují, není pouze z důvodu větší anonymizace politiky na této úrovni. Důvod je i legislativní. Pro možnost podání

kandidátky nezávislých kandidátů je třeba zajistit podpisy pro podpůrnou petici. Počet podpisů, které jsou třeba k zajištění možnosti kandidatury, se liší dle velikosti obce. V obcích do 500 obyvatel postačí, když nezávislého kandidáta podpoří 5 % obyvatel obce a sdružení nezávislých kandidátů (SNK) 7 % obyvatel. V obcích o velikosti nad 150 tisíc (*např. námi zkoumaná Plzeň – pozn. aut.*) je zapotřebí při kandidatuře 1 nezávislého 0,5 % (nejméně však 1 500 obyvatel) u SNK 7 % obyvatel. V obcích o 14 300 obyvatelích vychází 7 % na přibližně 1 000 podpisů a stejný počet je potřeba i pro založení politické strany. Od této hranice počtu obyvatel je tedy výhodnější založit regionální politickou stranu spíše než sdružení nezávislých kandidátů⁸. Bariéra minimálního počtu podporovatelů z dané obce je nastolena ze dvou důvodů. Za prvé proto, aby se zamezilo kandidatuře těch, kteří nemají vážné volební úmysly, a za druhé proto, aby nedošlo k velké fragmentaci zastupitelstva a s tím i potenciální neakceschopnosti utvářených koalic. Obecně se dá říci, že toto omezení je na místě, jelikož nezávislí kandidáti či jejich sdružení neprochází procesem registrace dle zákona, která prověřuje vážnost volebních úmyslů strany a kterému se tak žádná politická strana nemůže vyhnout (Outlý 2003: 20-25).

2.9 Volební systém voleb do zastupitelstev obcí

Volby jsou důležitým aktem jak pro voliče, tak i pro strany jako takové. Jedná se o legitimační okamžik politické reprezentace dané obce (Balík 2005a:163). Pro voliče jsou volby důležité tím, že jim poskytují možnost zvolit si svého zástupce mezi různými soubory politických názorů, které nabízí různé politické strany. Strany jsou pak důležité proto, že jsou klíčovými subjekty, které se účastní procesu formování koalice a jsou v neustálé vzájemné interakci. Soutěž mezi stranami je tedy typicky formulována v závislosti na tom, co by jednotlivé strany dělaly, pokud by se staly či nestaly součástí koalice, a tudíž by uváděly své ideje do praxe. Po volbách většinou nastává situace, kdy žádná ze zvolených stran nezíská absolutní většinu. Následná politika je pak často mnohem více o budování a udržování koalice než o její samotné činnosti (Laver – Shepsle 1996: 4). Svobodný volební proces je zárukou demokracie, poskytuje občanům možnost výběru mezi politickými alternativami a dává jim moc v tom, že mohou kontrolovat činnost zvolených orgánů. Navíc

---

⁸ V případě města Plzně by bylo pro možnost kandidatury SNK potřeba podpis 11 763 občanů a k založení politické strany pak „pouhých“ 1 000.

také přináší politikům informace o tom, jaké jsou aktuální požadavky a priority ve společnosti (Čmejrek 2010b: 51).

V komunálních volbách vybírají občané své zástupce pro nejnižší úroveň politické moci, tedy pro obce a jejich části (Outlý 2003: 18). Volby do zastupitelstev obcí jsou unikátní tím, že oproti jiným druhům voleb, které se v České republice konají, nabízí možnost volit tzv. panašování, neboli preferenčním hlasováním. Volič má v tomto případě k dispozici otevřenou, jinak také volné kandidátní listiny, nemusí se tedy při volbě omezovat jedinou kandidátní listinou, a může tak volit kandidáty napříč politickými stranami. Tento způsob volby posiluje personalizaci voleb, omezuje vliv stranických lídrů na konečný výběr kandidátů a umožňuje tím vznik přímého a užšího vztahu mezi voliči a kandidáty. Volič má při tomto hlasování k dispozici přesně tolik hlasů, kolik je přidělováno mandátů (Čmejrek 2010b: 55-56, 60). Pokud se volič rozhodne využít možnost výběru mezi kandidáty a „panašovat“, pak tím automaticky ubere zisk jím preferované straně (*hlasy se preferované straně odebírají od posledního místa kandidátky – pozn. aut.*). Chce-li tedy volič v zastupitelstvu vidět spíše zástupce jedné politické strany a nezvyšovat tak fragmentaci zastupitelstva, je pro něj rozumnější volit politickou stranu, nikoliv jednotlivé kandidáty. Volič může mimo tyto dva typy volby zvolit i kombinovanou formu, tedy že dá svůj hlas určitému počtu kandidátů napříč politickými stranami a zároveň i preferované politické straně. Počet hlasů, které voliči zbydou po personalizované volbě, je pak přerozdělen kandidátům politické strany podle jejich pořadí na kandidátní listině (Pecháček 2013: 3-4).

Volební klauzule je v případě voleb do zastupitelstev obcí stanovena na 5 % a to s tím specifickým, že platí pouze pro zcela zaplněné kandidátní listiny. Pokud tyto listiny nejsou plně obsazené, v zájmu zachování politické soutěže se volební práh přepočítává dle počtu kandidátů na dané listině (Čmejrek 2010b: 57).

Další veličinou, která má vliv na volební výsledky, je metoda přepočtu hlasů na mandáty. Díky ní může nastat situace, že strana, která získala ve volbách méně hlasů než její soupeř, po přepočtu bude mít ve voleném tělese stejný počet mandátů. V komunálních volbách se využívá od roku 1990 d'Hondtova metoda přepočtu hlasů na mandáty, která pracuje s posloupností dělitelů 1, 2, 3, ..., n, kde n je celkový počet rozdělovaných mandátů (Řípa 2012: 2-3). Volební matematika je velmi složitá disciplína a pro účel této práce již není důležité ji nadále představovat. Existuje velké množství literatury, která se tomuto

tématu věnuje, kompletní informace lze také nalézt na webových stránkách Českého statistického úřadu.

Poslední zkoumanou veličinou, která ovlivňuje volební výsledky, je volební účast. Obnova demokracie po roce 1989 přinesla kromě možnosti svobodně si volit své zástupce do zastupitelských orgánů i možnost voleb se vůbec neúčastnit. Snížená volební účast má však dle mnoha výzkumů vliv na volební výsledky jednotlivých stran. Lukáš Linek ve svém výzkumu (2007) dochází k závěru, že s vyšší volební účastí roste podpora strany ČSSD a neparlamentních stran a zisky naopak klesají pravicové ODS, středopravé KDU-ČSL a krajně levicové KSČM. Zajímavým fenoménem je volební podpora KSČM. Voliči této strany mají silnou stranickou identitu, k volbám chodí pravidelně a strana již není schopná generovat další voliče. Se vzrůstající volební účastí tak strana ztrácí, jelikož jednoduše řečeno není nikdo další, kdo by jí svůj hlas dal (Linek 2007: 205, 219-221).

Podle Pavla Šaradína „v lokálních volbách platí, že jsou občanům nejbližší, neboť volič může sledovat konkrétní počiny a v podstatě každodenně kontrolovat činnost zvolených zastupitelů. Jejich práce je více hmatatelná a dotýká se bezprostředně prostoru voličů. I přes tuto skutečnost však voliči k takovým volbám chodí v menší míře než k volbám prvního řádu (v ČR volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky – pozn. aut.)“ (Šaradín 2008: 32). Význam neparlamentních voleb spočívá v tom, že se v nich často etablují budoucí stranické elity, vznikají zde nové politické strany a hnutí a úspěch zaznamenávají strany, kterým se v celostátních volbách nepodařilo překročit uzavírací klauzuli (Šaradín 2008: 30).

Ačkoliv se strany dle teorému středového voliče snaží zacílit svými programy na co nejširší skupinu voličů, ti rozhodování, komu věnují svůj hlas, odvozují nejčastěji od svého sociálního postavení, hodnotové a náboženské orientace a vzdělání. Na základě své ekonomické situace volí přibližně dvě třetiny obyvatelstva. Obyvatelé s vyššími příjmy volí nejčastěji pravicové politické strany, naopak ti, kteří vydělávají méně, preferují politické strany levicové. Kromě dělnických profesí lze nalézt elektorát ČSSD také mezi zaměstnanci ve veřejném sektoru, zejména jde o učitele či státní úředníky. Voliči ODS jsou pak nejčastěji podnikatelé a lidé s vyššími příjmy. Liberální strany typu ODA, později US-DEU či Stranu zelených volili v 90. letech většinou lékaři, učitelé či vědci, kteří se identifikovali se změnou systému po roce 1989. Voliči KSČM bývají senioři, jen 7 % příznivců této strany je mladších 29 let. Nejstálější voličskou podporu má středová strana KDU-ČSL, jejíž voliči jsou z 82 %

věřící katolíci převážně pocházející z venkovských oblastí (Cabada 2007: 211-212). Tento typ voličské podpory převládá nejvýznamněji v oblasti Moravy, v Čechách již tak silný není a voliče KDU-ČSL nachází spíše v městech (Náhlík 2017).

Ne vždy je obecně platné, že volič strany musí být s danou stranou i názorově ztotožněn. Z výzkumu Michala Veselského *Politická orientace občanů*, který provedl v roce 2008 pro Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM), vyplývá, že i levicovní voliči jsou ochotni volit kromě levicových stran i liberální a konzervativní strany. Středovní voliči volí převážně křesťanskodemokratické a ekologické strany, kromě nich však také strany sociálně demokratické a liberální. Pravicovní voliči, jsou-li spíše liberálové, vybírají kromě ODS i ekologické a sociálně-demokratické strany, a jsou-li naopak konzervativci, volí kromě ODS i KDU-ČSL a ekologické strany (Veselský 2008: 1-4).

3 Vlastní práce

3.1 Charakteristika města Plzně

Plzeň je čtvrtým největším městem České republiky. Nalézá se v západních Čechách, kde je významným centrem průmyslu, obchodu, kultury a správy (Plzen.eu 2012). Město Plzeň se rozkládá na výměře 13 767 ha (ČSÚ 2017a).

Město bylo založeno v roce 1295 v rámci poslední etapy dotváření sítě královských měst na západě Čech. Díky své výhodné pozici na pomezí mezi Prahou a zemskými hranicemi s Německem si zajistilo rychlý ekonomický rozvoj (Plzen.eu 2012). V roce 1870 došlo k připojení Plzně na železniční síť, díky čemuž se Plzeň stala průmyslovým centrem jihozápadních Čech. Do té doby silně konzervativní měšťanský život byl narušen přílivem dělnické vrstvy obyvatelstva (ČSSD Plzeň [b.r.]a). Největší růst zaznamenala Plzeň na přelomu 19. a 20. stol. Po zboření středověkých hradeb došlo k rozvoji hospodářství a kultury, jež vedlo k přeměně města. Utvářeny byly mimo průmyslových podniků i banky a správní budovy, vyrostly zde nové čtvrti činžovních a rodinných domů (Domanický 2013: 7).

3.1.1 Postavení města Plzně v systému veřejné správy

Plzeň je od roku 1990 statutárním městem. Díky tomu je možné ji členit na městské obvody (§ 4 odst. 1 a 2 zákona o obcích). Dle Statutu města Plzně se město člení na deset městských obvodů. Jsou jimi:

1. Plzeň 1 (katastrální území [k.ú.] Bolevec a Plzeň – část),
2. Plzeň 2 – Slovany (k.ú. Božkov, Bručná, Hradiště u Plzně, Koterov a Plzeň – část),
3. Plzeň 3 (k.ú. Doudlevice, Plzeň – část, Radobyčice, Skvrňany, Valcha),
4. Plzeň 4 (k.ú. Bukovec, Červený Hrádek u Plzně, Doubravka, Lobzy, Plzeň 4, Újezd),
5. Plzeň 5 – Křimice (k.ú. Křimice – část, katastrální území Radčice u Plzně - část),
6. Plzeň 6 – Litice (k.ú. Litice u Plzně),
7. Plzeň 7 – Radčice (k.ú. Radčice u Plzně – část, katastrální území Křimice - část),
8. Plzeň 8 – Černice (k.ú. Černice),
9. Plzeň 9 – Malesice (k.ú. Malesice a k.ú. Dolní Vlkyš) a
10. Plzeň 10 – Lhota (k.ú. Lhota u Dobřan) (čl. 3 odst. 1 Statutu města Plzně).

Mapa volebních obvodů města Plzně tvoří přílohu č. 1 této práce.

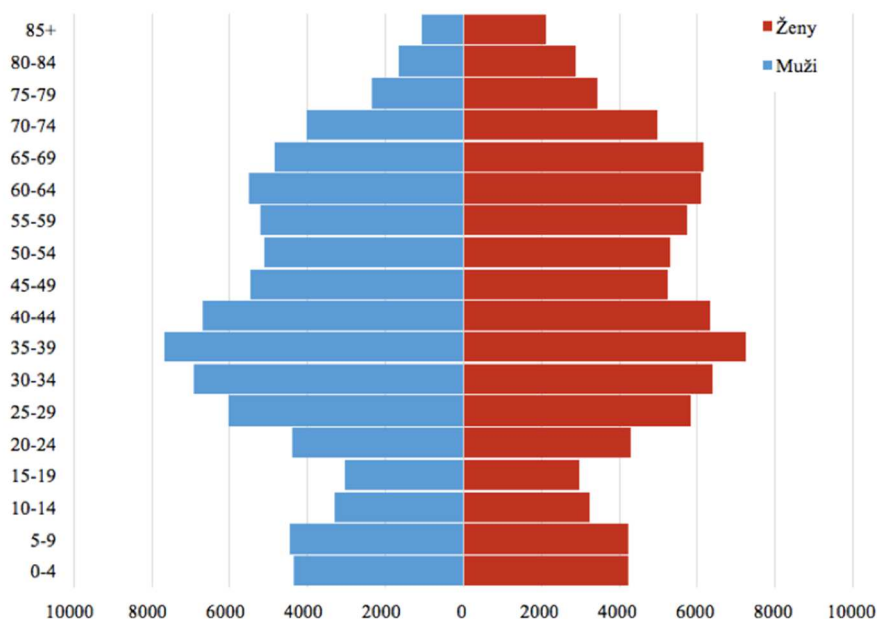
Od 1. ledna 2003 je město Plzeň obcí s pověřeným obecním úřadem. Dále je Plzeň od tohoto data obcí s rozšířenou působností (Příloha č. 1 a 2 k zákonu č. 314/2002 Sb.).

3.1.2 Demografická struktura obyvatelstva města Plzně

Na území města Plzně žilo k 31. 12. 2014, tedy v roce, kdy se konaly zatím poslední volby do Zastupitelstva města Plzně, 169 033 obyvatel, z nichž 82 195 tvořili muži a 86 838 ženy. Z celkového počtu bylo 111 629 obyvatel v produktivním věku, 23 836 obyvatel v preproduktivním věku a 33 568 v postproduktivním věku⁹. Průměrný věk obyvatel činil v Plzni necelých 43 let (ČSÚ 2017a).

V následujícím grafu je znázorněna věková skladba obyvatel města Plzně ve sledovaném roce 2014. Podklady o věkové struktuře obyvatelstva ve skupinách po pěti letech poskytl Miroslav Kopecký z Útvaru koncepce a rozvoje města Plzně (ÚKR).

Graf č. 1: Věková skladba obyvatel města Plzně v roce 2014

Zpracovala: Jana Apolínová dle Kopecký 2017

Okres Plzeň-město má v porovnání se zbytkem České republiky nízké procento nezaměstnanosti. Průměrná nezaměstnanost byla v České republice v roce 2014 na úrovni 7,5 %, v Plzeňském kraji to bylo 5,7 % (nižší procento krajské nezaměstnanosti bylo již pouze v Praze a to 5,0 %) a v okrese Plzeň-město byla nezaměstnanost na úrovni 5,5 %

⁹ Rozdělení věku do kategorií: preproduktivní věk (0-14 let), produktivní věk (15-64 let), postproduktivní věk (65+ let).

nezaměstnaných (Moravec 2014a: 20-22). Od listopadu 2011, kdy byla nezaměstnanost pod hranicí pěti procent, došlo v okrese Plzeň-město k jejímu nárůstu. Hodnota nezaměstnanosti byla v lednu roku 2012 na úrovni 5,2 % a vzrostla na hodnotu 6,6 %, která byla vypočtena v lednu roku 2014. Od té doby začala nezaměstnanost klesat a na nejnižší úrovni byla v říjnu 2014, a to na již zmiňované výši 5,5 % (Moravec 2014b: 4).

Průměrná mzda se v Plzeňském kraji pohybovala v roce 2014 na úrovni 24 008 Kč. V porovnání s celorepublikovým průměrem 25 179 Kč byla tedy mírně podprůměrná (Moravec 2014a: 3-4).

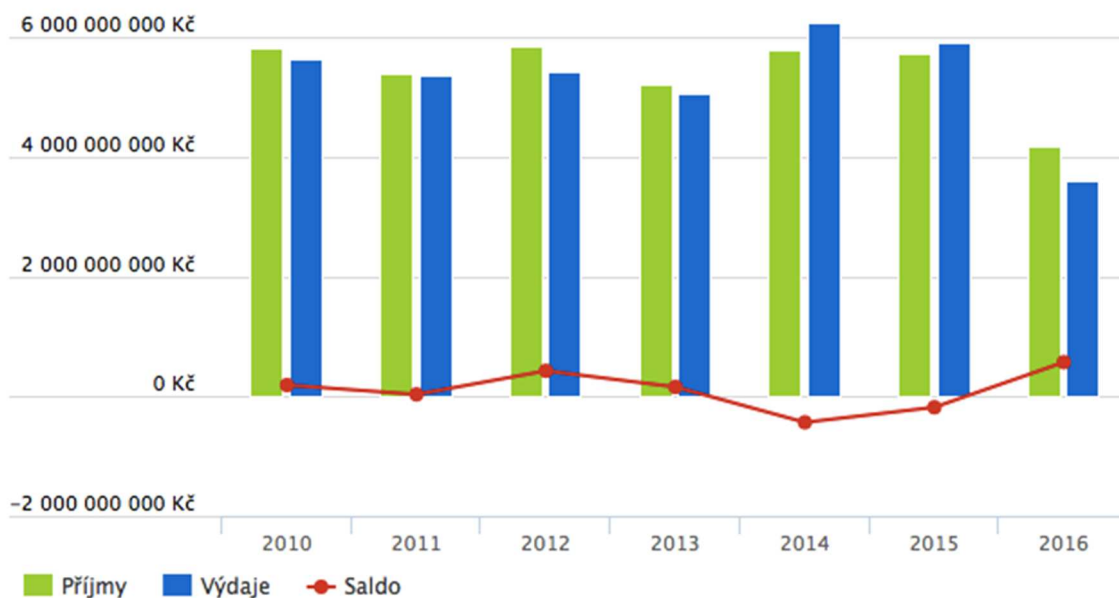
Data týkající se vzdělání obyvatel města Plzně vychází z výsledků Sčítání lidí, domů a bytů (SLDB) v roce 2011. Z nich vyplývá, že nejvíce obyvatel v Plzni mělo v té době ukončené středoškolské vzdělání s maturitou. Celkem to bylo 45 389. Bez maturity, ale středoškolsky vzdělaných, bylo v Plzni 42 058 obyvatel. Osob bez jakéhokoliv vzdělání se v Plzni nacházelo 466, se základním vzděláním (vč. nedokončeného) pak 20 758 obyvatel. Vyššího než středoškolského vzdělání dosáhlo v Plzni 30 681 obyvatel, z nichž 4 780 obyvatel absolvovalo nástavbové studium, 2 311 vyšší odborné vzdělání a 23 590 obyvatel bylo vysokoškolsky vzdělaných (3 728 z toho mělo bakalářský titul, 18 617 mělo úspěšně zakončený magisterský studijní program). Údaje jsou vypočtené z celkového počtu obyvatelstva ve věku 15 a více let dle stupně nejvyššího ukončeného vzdělání (ČSÚ 2015).

Stejně jako data týkající se vzdělání i data zabývající se náboženským vyznáním obyvatel města Plzně jsou čerpána z výsledků SLDB z roku 2011. Většina obyvatel města Plzně není věřící – celkem 68 423, tj. 40 %, případně data ohledně svého vyznání nechce uvést – 75 147, tedy 44 % obyvatel. Věřících obyvatel, kteří se však nehlásí k žádné církvi ani náboženské společnosti, žilo v Plzni 11 377, tedy 6,7 %. Věřících obyvatel, kteří se k církvi či náboženské společnosti hlásí, žilo v Plzni v roce 2011 15 350, tj. 9 % obyvatel. Z toho 9 793 bylo vyznání římskokatolického, 777 obyvatel bylo pravoslavného vyznání, 624 obyvatel se hlásilo k Českobratrské církvi evangelické, 477 obyvatel k Církvi československé husitské a konečně 225 obyvatel se hlásilo k členství v náboženské společnosti Svědkové Jehovovi (ČSÚ 2015).

Hospodaření města Plzně bylo ve funkčním období, předcházejícím volbám v roce 2014, tj. v letech 2010-2014, vždy přebytkové. Nelze tedy říct, že by obyvatelé města Plzně mohli být nespokojeni s tím, jak město hospodaří se svěřenými penězi. Do ztráty se Plzeň dostala až v aktuálním volebním období a to v letech 2014 a 2015. Tou dobou sice vzrostly

příjmy města oproti předcházejícímu roku, nicméně vzrostly i výdaje a to tak, že příjmy převýšily výdaje. Závěrečný účet města Plzně za rok 2016 zatím není v této chvíli znám. V níže uvedeném grafu je zanesena skutečnost k 30. 9. 2016 (Monitor [b.r.]).

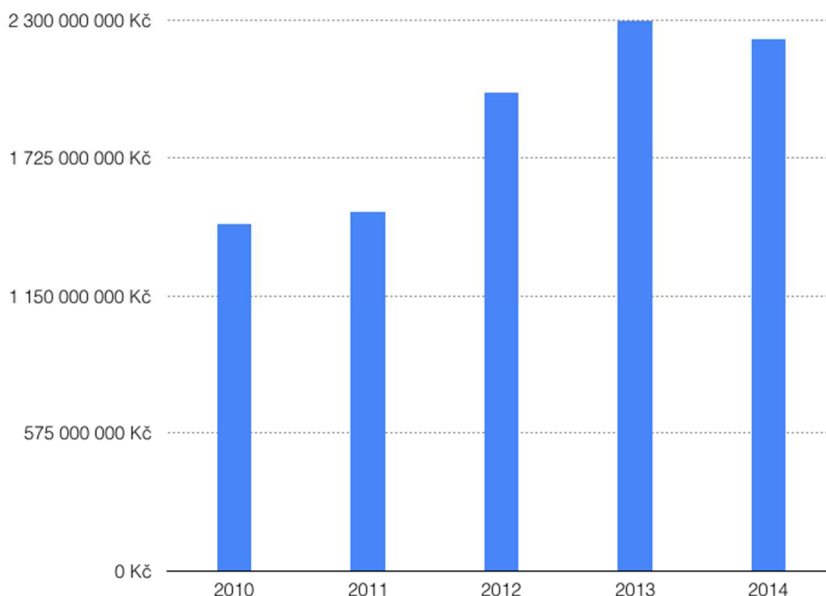
Graf č. 2: Meziroční vývoj rozpočtu města Plzně

Zdroj: Monitor

Ačkoliv město Plzeň bylo a je schopno hospodařit se svěřenými financemi dobře, v průběhu předcházejícího funkčního období Zastupitelstva města Plzně mezi roky 2010 a 2014 narostlo celkové zadlužení města z původní 1 450 106 tis. Kč na 2 154 415 tis. Kč. Nejvyšší hodnoty nabylo zadlužení v předvolebním roce 2013, kdy činilo 2 298 171 tis. Kč (Plzen.eu 2017c). Je nutné ovšem konstatovat, že město Plzeň je ekonomicky ve velmi dobré kondici a po celé období let 1994–2016 své dluhy bez problémů splácelo (Náhlík 2017). V následujícím grafu je zaznamenán vývoj celkového zadlužení města Plzně v letech 2010–2014.

Graf č. 3: Vývoj celkového dluhu města Plzně

Zpracovala: Jana Apolínová dle Plzen.eu

3.1.3 Politická charakteristika města Plzně

Nejvyšším orgánem města Plzně je čtyřicetisedmičlenné Zastupitelstvo města Plzně (dále jen ZMP), výkonným orgánem pro jeho samostatnou působnost je Rada města Plzně (dále jen RMP). Městské obvody (MO) jsou samostatně spravovány zastupitelstvy městských obvodů (ZMO), jejich výkonnými orgány jsou rady městských obvodů (RMO), v jejichž čele stojí starostové městských obvodů (čl. 4 odst. 1 a čl. 5 odst. 1 a 2 Statutu města Plzně). V rámci ZMP již od roku 1990 tradičně vznikají kluby zastupitelů politických stran, ve kterých se před jednáním zastupitelstva projednávají body navrženého programu jednání zastupitelstva. Uvnitř klubu se utváří společná stanoviska k daným problémům (Netolický 2006b: 157).

Zastupitelstvo města Plzně zřizuje jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory. Zákon mu ukládá zřídit Výbor kontrolní a Výbor finanční (§117 odst. 2 zákona o obcích). Mimo ně ZMP navíc zřizuje ještě Výbor pro zadávání veřejných zakázek (VZVZ) (Plzen.eu 2016). Rada má pravomoc zřizovat komise, které jsou jejími iniciativními a kontrolními orgány. Zákon nenařizuje, kolik a jakých komisí má rada zřídit, a je tak čistě na jejím zvážení, zda o jejich o vytvoření rozhodne (§122 odst. 1 zákona o obcích). Zřizuje-li zastupitelstvo města pouze jeden výbor nad povinné dva uložené zákonem, rada utváří ze své vůle komisí hned šestnáct (Plzen.eu 2017a).

Pozice předsedy kontrolního výboru (v letech 1994 – 2000 předsedy kontrolní komise), uvolněného pro výkon funkce, je od roku 1994 vždy obsazována na návrh opozičních stran. V kontrolním výboru má opozice vždy nadpoloviční většinu členů. Tento demokratický kontrolní princip nevyplývá ze zákona o obcích, ale byl zaveden koalicí ODS, ODA a KDU-ČSL poprvé po komunálních volbách v roce 1994. Dosud žádná vládnoucí koalice si jej nedovolila zrušit. Po krajských volbách 2016 byl podle vzoru města Plzně poprvé zaveden i na úrovni krajské koalice v Zastupitelstvu Plzeňského kraje (Náhlík 2017).

Řídící a kontrolní systém byl zaveden i u městem založených nebo spoluvlastněných společností. Na návrh rady jsou po komunálních volbách personálně obměněna představenstva (u obchodních společností) a správní rady (u obecně prospěšných společností, zapsaných ústavů, nadací apod.), stejně jako jejich dozorčích rad (DR). Opoziční strany mají v DR městem vlastněných akciových společností také své zástupce. Původně zastávali funkce předsedů, přibližně od roku 2002 zastávají zástupci opozice funkce místopředsedů rad a dalších členů DR (Náhlík 2017).

Plzeňský stranický systém v podstatě kopíruje ten celostátní a je navíc doplňován i menšími lokálními stranami či hnutími. Etablovanými stranami, tedy těmi, které jsou členy v ZMP od prvního sledovaného volebního období po vzniku České republiky, jsou zde ČSSD, KDU-ČSL, KSČM a ODS. Obsazení zastupitelstva se odvíjí od aktuálních trendů na úrovni poslanecké sněmovny. Úspěch či neúspěch politických stran na celostátní úrovni, je tak často přenášen i na úroveň komunální (ČSÚ; Náhlík 2017). Více informací o stranickém systému města Plzně je uvedeno na následujících stranách.

Úřadem, který v Plzni plní úkoly v oblasti územní samosprávy a státní správy na město Plzeň přenesené, je Magistrát města Plzně (MMP) v čele s tajemníkem. Magistrát se nad rámec zákona o obcích od roku 1995 člení do čtyř úřadů, mimo které stojí kancelář primátora, kancelář tajemníka a odbory jim podřízené. Úřady v rámci MMP jsou: Technický úřad (TÚ), Ekonomický úřad (EÚ), Úřad služeb obyvatelstvu (ÚSO) a Úřad správních agend (ÚSA). V čele úřadů stojí jejich ředitelé (Plzen.eu 2017b). Magistrát města Plzně zaměstnává k únoru tohoto roku 594 osob a sídlí v několika budovách na území města Plzně (Krušinová 2017).

Plzeň spadá dle Jüptnerova dělení velikostních typů obcí do kategorie velká města (tzn. má více než 45 000 obyvatel), z čehož také vyplývají určité předpoklady o fungování komunální politiky v praxi. Tyto charakteristiky byly představeny v kapitole 3.6.2.

Pro Plzeň je typické silné propojení městských obvodů s celoměstskou úrovní. Nejsilnější postavení v politickém systému města mají pak čtyři tzv. velké městské obvody (tj. Plzeň 1 – Plzeň 4). Ač to zákon neukládá, účastní se starostové všech deseti městských obvodů zasedání RMP a mohou se vyjadřovat k jednotlivým bodům jednání (*dle odst. 1 § 101 zákona o obcích jsou schůze rady neveřejné, je však možné k jednotlivým bodům jednání přizvat dalšího člena zastupitelstva obce či jiné osoby – pozn. aut.*). Tento systém mohl být v Plzni zaveden z důvodu poměrně malého množství městských obvodů¹⁰ a je nastaven proto, aby „*město nějak fungovalo*“. Každý měsíc probíhají porady členů RMP se starosty městských obvodů, kde se operativně řeší problémy fungování města. Při vyjednávání o podobě koalic na úrovni městských obvodů je již od roku 1994 přihlíženo k podobě městské koalice a dovolí-li to volební výsledek, je snaha přenášet model městské koalice na tuto druhou úroveň samosprávy ve statutárním městě (Náhlík 2017).

Kromě jednání rady se účastní starostové všech plzeňských městských obvodů také jednání ZMP. S výjimkou starostů městských obvodů Plzeň 1 a Plzeň 2 - Slovany, kteří jsou zároveň zvolenými členy ZMP v aktuálním volebním období, si mohou ostatní starostové brát na schůzích slovo, k projednávaným tématům se vyjadřovat, ale hlasovat nemohou. Na místech, kde v jiných obdobích zasedali starostové obvodů Plzeň 1 a Plzeň 2 – Slovany, sedí po dobu jednání zastupitelstva zpravidla jejich místostarostové (Rybářová 2017).

3.2 Analýza výsledků voleb do ZMP v období let 1994–2014

V následující podkapitole je provedena analýza volebních výsledků od roku 1994, kdy se konaly první volby do zastupitelstev obcí po vzniku samostatné České republiky, do posledních voleb v roce 2014. Za těchto 10 let došlo k obměně složení zastupitelstva hned šestkrát. Voleno bylo vždy čtyřicetisedmičlenné zastupitelstvo, ze kterého pak byla volena rada, která kromě prvního funkčního období čítala vždy devět členů. V prvním funkčním období (mezi lety 1994–1998) jich bylo jedenáct (Volby.cz; Plzen.eu).

V této podkapitole bylo čerpáno z volebních výsledků uvedených na volebním portále ČSÚ Volby.cz a z portálu města Plzně Usnesení orgánů města Plzně. Obornou konzultaci o podobě jednotlivých koalic poskytl současný náměstek primátora Petr Náhlík, který byl

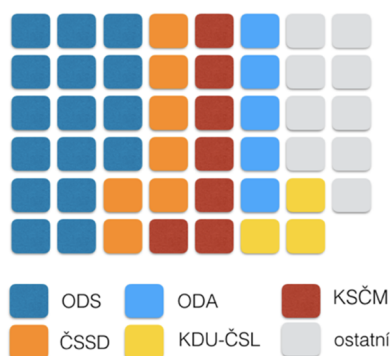
---

¹⁰ K porovnání: Město Ostrava s téměř 300 tis. obyvateli spravuje 23 městských obvodů (eOstrava.cz [b.r.]; ČSÚ [b.r.]), Olomouc se 100 tis. obyvateli 27 městských obvodů (Olomouc [b.r.]; ČSÚ [b.r.]) a Brno s 380 tis. obyvateli 29 městských částí (Brno [b.r.]; ČSÚ [b.r.]).

členem RMP po celou dobu sledovaného období, s výjimkou období 2010-2014, kdy byl však členem ZMO Plzeň 2 – Slovany.

První sledované volby do ZMP se konaly ve dnech 18. 11. až 19. 11. 1994. Jednalo se o první volby do zastupitelstev obcí po vzniku samostatné České republiky. Do ZMP kandidovalo 14 politických stran, z nichž alespoň jeden mandát získalo 12 z nich. Tato fragmentace byla dána tehdy platným volebním zákonem s nižším prahem potřebným pro vstup do ZMP. Nejnižší počet hlasů, které bylo potřeba získat ke vstupu do ZMP, mělo Sdružení LSNS, NK. K možnosti získat mandát v zastupitelstvu mu stačilo pouhých 2,6 % hlasů voličů (Volby.cz [b.r.]a). Koalice byla ustavena jako pravicová složená ze stran ODS (16 mandátů), ODA (5 mandátů) a koalice KDU-ČSL, KDS a KAN (3 mandáty). *(Pro zjednodušení a za účelem schopnosti sledování vývoje voličské podpory strany je koalice stran KDU-ČSL, KDS a KAN značena v této práci pouze jako KDU-ČSL – pozn. aut.).* Další dvě místa radních v jedenáctičlenné radě obsadila opoziční ČSSD (7 mandátů), která zároveň získala pozici předsedy Kontrolní komise, který byl uvolněn pro výkon funkce. Tento neobvyklý model byl zvolen proto, že pravicová koalice vědomě zvolila odlišný postoj k nové demokratické levici reprezentované ČSSD a jiný ke KSČM. V ZMP tak koalice měla 24 křesel, zatímco opozice jich měla 23 (Náhlík 2017). Utvořena byla minimální vítězná koalice s podporou opoziční ČSSD. Primátorem města Plzně byl zvolen Zdeněk Prosek z ODS (Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 1/1994).

Graf č. 4: Výsledky voleb do ZMP v roce 1994

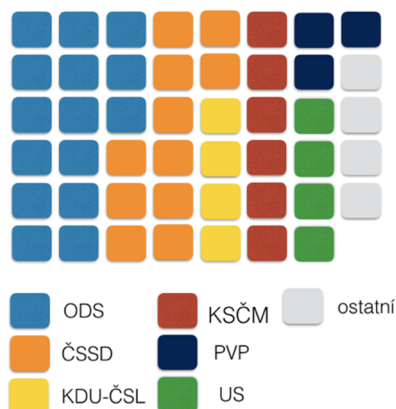

Zpracovala: Jana Apolínová dle ČSÚ

Následující volby se konaly v roce 1998 v termínu 13. 11. až 14. 11. Kandidovalo v nich třináct subjektů a do zastupitelstva jich postoupilo deset (Volby.cz [b.r.]b). Koalici tentokrát utvořila ODS s ČSSD. Celkem koalice obsadila 26 křesel v zastupitelstvu, opoziční strany získaly zbylých 21. Proti ostatním stranám se tak postavily dvě nejsilnější strany a

v Plzni byla poprvé utvořena velká koalice. Rada čítala devět členů, primátorem města Plzně byl zvolen Jiří Šneberger z ODS (Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 1a/1998).

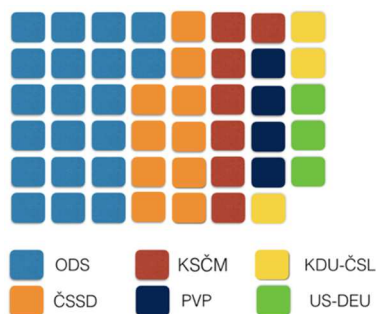
Graf č. 5: Výsledky voleb do ZMP v roce 1998

Zpracovala: Jana Apolínová dle ČSÚ

Třetí sledované komunální volby se konaly v termínu 1. až 2. 11. 2002. Kandidovalo v nich devět subjektů a do ZMP jich postoupilo šest (Volby.cz [b.r.]c). Devítičlenná rada vznikla utvořením koalice stran ODS, Pravá volba pro Plzeň (PVP), KDU-ČSL a US-DEU. Celkem tyto strany obsadily 30 křesel v ZMP. V opozici skončila ČSSD s deseti mandáty a KSČM se sedmi mandáty. Utvořena byla nadměrná koalice. Primátorem města byl podruhé zvolen Jiří Šneberger z ODS (Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 668/2002).

Graf č. 6: Výsledky voleb do ZMP v roce 2002

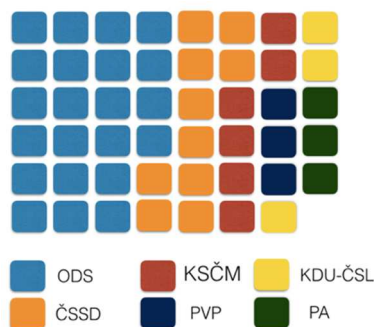

Zpracovala: Jana Apolínová dle ČSÚ

Čtvrté zkoumané volby do ZMP se konaly v roce 2006 a to ve dnech 20. a 21. 10. Kandidovalo v nich sedm subjektů a kromě monarchistické strany Koruna Česká do zastupitelstva postoupily všechny (Volby.cz [b.r.]d). Koalici utvořily strany ODS, KDU-ČSL a PVP, do opozice tím postavily ČSSD, KSČM a Plzeňskou alianci (PA). Koaliční strany měly v zastupitelstvu celkem 28 mandátů, opoziční strany jich získaly 19. Koalice

svým složením nesplňovala podmínky minimální vítězné koalice, jelikož k zajištění většiny v ZMP by stačilo již výše zmíněných 24 mandátů. Jedna z koaličních stran (PVP nebo KDU-ČSL – obě měly v zastupitelstvu po třech mandátech) byla dle teorie MWC v koalici nadbytečná. Utvořena tedy byla nadměrná koalice s devítičlennou radou v čele s primátorem Pavlem Rödlem z ODS (Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 630/2006).

Graf č. 7: Výsledky voleb do ZMP v roce 2006

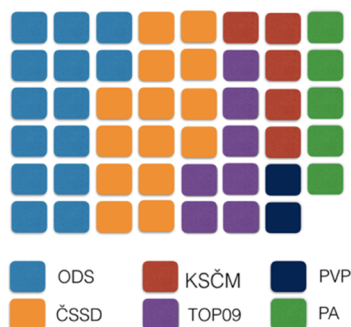

Zpracovala: Jana Apolínová dle ČSÚ

Páté, předposlední volby do ZMP, se konaly ve dnech 15. až 16. 10. 2010. Kandidovalo v nich 15 politických subjektů, nicméně překročit volební práh pro vstup do zastupitelstva se podařilo pouze šesti z nich. Poprvé od roku 1990 se do zastupitelstva nedostala KDU-ČSL¹¹, které ke znovuzvolení scházelo 0,68 % hlasů, ani PA, které k překročení volebního prahu chybělo 0,5 % hlasů voličů. S rozdílem necelého procenta hlasu od sebe skončily dvě nejsilnější strany ODS a ČSSD, které získaly shodně po čtrnácti mandátech. Tímto volebním výsledkem se eliminoval rozdíl volebních zisků mezi stranami z předchozích let. ODS od roku 1994 zastávala pozici nejsilnější strany v ZMP. V prvních volbách v roce 1994 získala o 20 % hlasů více než druhá ČSSD a v roce 2006 dokonce o 25 % hlasů více (Volby.cz [b.r.]e). Již podruhé byla utvořena velká koalice dvou nejsilnějších stran ODS a ČSSD a zvolena byla devítičlenná rada v čele s primátorem Martinem Baxou z ODS. Koaliční strany měly v zastupitelstvu dohromady 28 mandátů, proti nim stály opoziční TOP 09 se sedmi mandáty, KSČM a Občané.cz, kteří získali shodně po pěti mandátech, a PVP se dvěma mandáty (Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 567/2010).

¹¹ Stalo se tak po odchodu části členské základny do nově vzniklé TOP 09 a rok poté, co se KDU-ČSL v roce 2009 nedostala do Poslanecké sněmovny (Náhlík 2017).

Graf č. 8: Výsledky voleb do ZMP v roce 2010

Zpracovala: Jana Apolínová dle ČSÚ

Zatím poslední volby do Zastupitelstva města Plzně se konaly ve dnech 10. a 11. 10. 2014. Kandidovalo v nich rekordních 17 subjektů, z nichž do zastupitelstva jich postoupilo sedm. Volební práh 5 % se tentokrát nepodařilo překročit PVP, jejíž zástupci byli členy ZMP od roku 1998. Novými členy se stali zástupci politických hnutí ANO 2011 (ANO) a Občané patrioti (OPAT). Kromě tradičně silných stran ČSSD a ODS skončilo se stejným výsledkem deseti mandátů i nově kandidující ANO, které nakonec po koaličních vyjednáváních, přestože ve volbách získalo nejvíce hlasů voličů, skončilo v opozici (Volby.cz [b.r.]f). Koalice byla utvořena stranami ODS, ČSSD, OPAT a KDU-ČSL. Devítičlenné radě předsedá poprvé od roku 1994 primátor z jiné politické strany, než je ODS. Stal se jím představitel ČSSD Martin Zrzavecký. V ZMP byla opět ustavena nadměrná koalice – k vytvoření minimální vítězné koalice s nejmenším počtem křesel by teoreticky stačilo spojení ČSSD, ODS a OPAT, tedy bez účasti KDU-ČSL (Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 590/2014). Nejvíce hlasů ve volbách získal bývalý primátor města Plzně Martin Baxa (ODS) – celkem 9 843 hlasů, nově zvolený primátor Martin Zrzavecký (ČSSD) získal 7 182 hlasů voličů (Volby.cz [b.r.]f).

Graf č. 9: Výsledky voleb do ZMP v roce 2014:

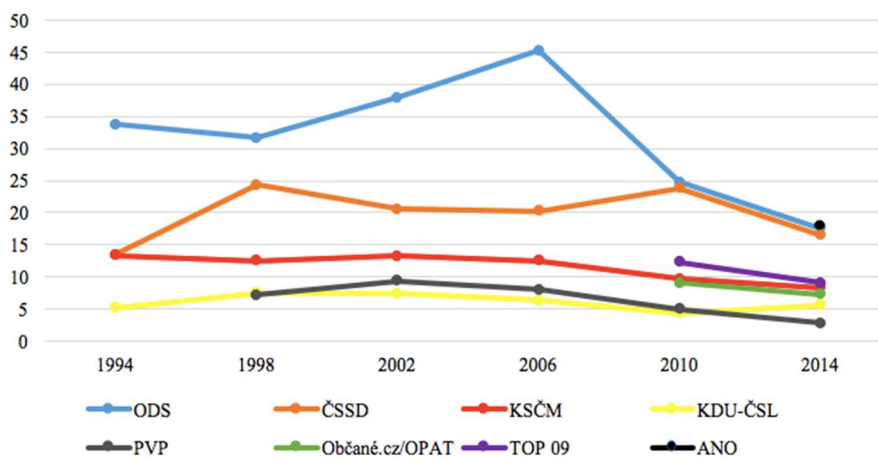
Zpracovala: Jana Apolínová dle ČSÚ

Tabulka č. 4: Volební výsledky voleb do ZMP od roku 1994 do současnosti¹²

<i>Politická strana</i>	<i>1994</i>	<i>1998</i>	<i>2002</i>	<i>2006</i>	<i>2010</i>	<i>2014</i>
<i>Volební účast</i>	55,15	35,71	33,68	37,06	39,44	33,73
ODS	33,68	31,66	37,89	45,23	24,78	17,55
ČSSD	13,48	24,36	20,59	20,28	23,81	16,45
KSČM	13,39	12,47	13,26	12,48	9,70	8,30
ODA	10,08	1,76	1,33	-	-	-
KDU-ČSL	5,25¹³	7,46	7,43	6,35	4,32	5,67
US (-DEU)	-	8,73	6,05	-	-	-
PVP ¹⁴	-	7,19	9,34	7,98	5,04	2,74
Plzeňská aliance	-	-	-	7,58	4,51	-
Občané.cz	-	-	-	-	9,06	-
TOP 09	-	-	-	-	12,31	9,05
ANO	-	-	-	-	-	17,90
Občané patrioti	-	-	-	-	-	7,31

Zdroj dat: ČSÚ

Graf č. 10: Vývoj volební podpory politických stran v ZMP

Zpracovala: Jana Apolínová dle ČSÚ

¹² Tučně jsou zvýrazněné výsledky stran, které získaly mandát v ZMP. Kompletní výsledky voleb do ZMP ve sledovaném období jsou přílohou č. 2 této práce.

¹³ V roce 1994 kandidovala KDU-ČSL v koalici z KDS a KAN (Náhlík 2017).

¹⁴ PVP byla založena v roce 1998 bývalými členy ODA jako regionální strana. Voliči, kteří volili v komunálních volbách v roce 1994 ODA, volili v letech 1998 - 2014 kandidáty z původní kandidátky ODA. To mělo za následek pokles voličské podpory ODA (Náhlík 2017).

Tabulka č. 5: Frekvence výskytů jednotlivých typů koalic v ZMP období 1994–2014

<i>Typ koalice</i>	<i>Počet případů</i>	<i>% z celku</i>
Nadměrná koalice	3	50 %
Velká koalice	2	33 %
MWC	1	17 %
Široká koalice	0	0 %

Zpracovala: Jana Apolínová na základě výše uvedených dat

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že v ZMP nejčastěji vznikaly nadměrné koalice, a to celkem ve třech ze šesti případů, čili v 50 % (v letech 2002, 2006 a 2014). Méně často byly utvářeny velké koalice, vznikající spojením dvou nejsilnějších politických stran v zastupitelstvu. Ty byly ve zkoumaném období utvořeny dvakrát ze šesti možných případů, tedy ve 33 % (konkrétně v letech 1998 a 2010). Pouze v jednom ze šesti volebních období byla utvořena minimální vítězná koalice (tj. v 17 % případů) a to v prvním sledovaném volebním období za podpory opoziční ČSSD. Široká koalice všech stran s vyloučením jedné strany v ZMP nebyla utvořena ve sledovaném období nikdy. Teorie, podle níž je pro strany nejracionálnější utvoření minimálních vítězných koalic, není tedy na úrovni ZMP, z důvodu výrazné převahy nadměrných a velkých koalic, potvrzena.

3.3 Charakteristika politických stran v ZMP v období 2014–2018

Systémy politických stran fungují na principu vzájemné interakce jednotlivých politických subjektů, které se v něm nachází. Každý stranický systém, přestože je neustále ovlivňován vnějšími vlivy (např. komunální je ovlivňován systémem celostátním – patrné je to například na vztahu ostatních stran ke KSČM), je jedinečný a má své charakteristiky vázané na realie prostředí, ve kterém funguje (Balík 2005a: 171). Stranický systém města Plzně je tvořen jak stranami, které jsou etablované na celostátní úrovni, tak i menšími regionálními politickými subjekty (PVP, PA, Občané.cz, resp. OPAT), které jsou však v ZMP zastoupeny v menší míře. Stranický systém v Plzni se tak velmi podobá celostátnímu systému politických stran.

Kromě stran KSČM a KDU-ČSL, které jsou charakteristické relativně stabilní, historicky a teritoriálně zakotvenou členskou základnou, se struktury ostatních politických

stran etablovaly až po roce 1989, a nelze tak zatím hovořit o ustálené struktuře. Důsledkem toho je evidentní kolísavost voličské podpory (Čmejrek 2010a: 66). Ta je v praxi jasně znatelná i na výsledcích ve volbách do ZMP ve sledovaném období. Kromě voleb v roce 2010, kdy se KDU-ČSL nepodařilo překročit volební práh (o méně než jedno procento), lze pozorovat velmi stabilní podporu voličů stran KDU-ČSL a KSČM. Oproti tomu u nově vzniklých (porevolučních) politických stran je viditelná značná kolísavost voličské podpory, charakteristická zejména pro ODS a ČSSD. V případě nově vzniklých stran lze pozorovat, že jsou svou voličskou podporu schopny udržet pouze po omezenou dobu a po pár funkčních období ji často ztrácejí (zdrojem dat jsou výše uvedené analýzy volebních výsledků).

Každá z představených stran je v rámci charakteristiky zařazena na Sartoriho desetibodovou ideologickou osu. K zařazení stran, které jsou etablované v českém stranickém systému, bylo využito výzkumu *Zařazení stran na pravolevé škále*, který provedl v roce 2004 Lukáš Linek pro CVVM na 1 040 respondentech. Umístění bylo následně konzultováno během výzkumu s představiteli vyjednávacích týmů stran, resp. hnutí, které jsou součástí ZMP. U stran, které jsou regionální, případně vznikly až v době po skončení Linkova výzkumu, bylo zařazení konzultováno se členy výše zmíněných zástupců politických stran, v případě TOP 09 pak s Ladislavem Cabadou.

Informace o politických stranách uvedené v této podkapitole jsou vícezdrojové. Je zde čerpáno z odborné literatury, z internetových stránek jednotlivých stran a další poznatky vychází z informací poskytnutých během rozhovorů s představiteli politických stran a hnutí. Otázky, které se týkají obecné charakteristiky a které byly během rozhovorů pokládány, jsou součástí souhrnu otázek tvořící přílohy č. 3 a 4 této práce.

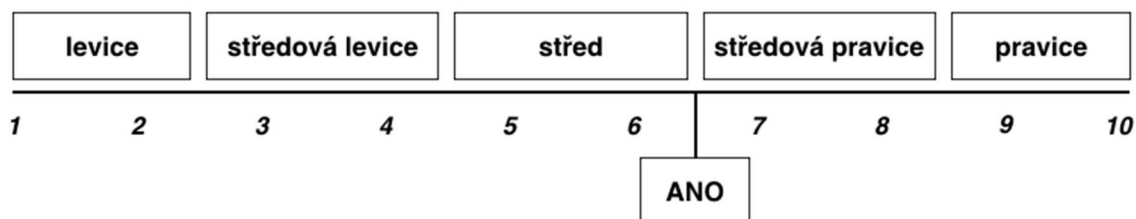
3.3.1 ANO 2011

Politické hnutí ANO 2011 (ANO) vzniklo na podzim roku 2011 a oficiálně bylo jako hnutí registrováno v květnu následujícího roku. Jeho cílem je dle vlastní prezentace dobře fungující, stabilní a prosperující společnost, ve které demokratická politická reprezentace pracuje ve prospěch všech občanů. Za klíčové hodnoty považuje svobodu, solidaritu a zodpovědnost ke spoluobčanům, rodinu, soulad mezi generacemi, zdravý rozum a snahu hledat řešení (ANO [b.r.]a).

Hnutí ANO se organizačně člení do čtyř úrovní a to celostátní, krajské, okresní a místní (ANO [b.r.]b).

Obrázek č. 4: Umístění ANO v Plzni na ideologické ose

Zpracovala: Jana Apolínová dle Zarzycký 2017

Hnutí ANO kandidovalo do ZMP, vzhledem k době svého vzniku, poprvé až v posledních komunálních volbách v roce 2014. Ve volbách získalo relativně silnou voličskou podporu a svými 17,9 % hlasů volby vyhrálo. Poprvé od voleb v roce 1994 se podařilo zvítězit ve volbách do ZMP jinému politickému subjektu než ODS. Hnutí ANO se procentuálně umístilo před ODS i ČSSD, po přepočtu hlasů na mandáty získaly všechny tři strany shodně po deseti křeslech v zastupitelstvu. Přestože hnutí ANO zvítězilo, nedokázalo na svou stranu získat koaliční partnery a sestavit tak koalici, stalo se tedy nejsilnější opoziční silou v zastupitelstvu. ANO po volbách získalo jako nejsilnější opoziční subjekt pozici předsedy Kontrolního výboru ZMP (KV) uvolněného pro výkon funkce, kterou obsadil Roman Zarzycký (Volby.cz; Plzen.eu).

Členská základna na území města Plzně je tvořena 128 lidmi, jejichž průměrný věk je přibližně 35 let. Přestože hnutí nezaznamenalo výrazný odliv svých členů po konaných volbách, je patrné zklamání z toho, že ačkoliv získalo jak v komunálních, tak i v následujících krajských volbách nejvíce hlasů voličů, v obou případech se stalo opozičním subjektem. S hnutím ANO spolupracuje paralelně fungující zapsaný spolek Mladé ANO (MANO), sdružující mladé lidi, kteří s ním ideologicky souzní, a dále také Seniorské ANO (SANO), sdružující seniory, které ovšem nemá na rozdíl od Mladého ANO na území města Plzně své zastoupení (Zarzycký 2017).

Rozdíl oproti celostátní úrovni tkví v ideologickém zakotvení. V Plzni se hnutí zařazuje na ideologické ose středopравě, tedy přibližně na výše uvedené hodnotě 6,5. Na celostátní úrovni se hnutí snaží cílit na všechny voliče od středové levice po středovou pravici, tedy v rozmezí hodnot 2,5 – 8,5 (Zarzycký 2017).

Potenciální elektorát hnutí není nijak vymezený. ANO cílí na všechny voliče a snaží se nalézt kompromis zajišťující spokojený život pro všechny obyvatele. Výjimku tvoří voliči ultrapravicových a ultralevicových stran, které se ANO oslovit nepokouší (Zarzycký 2017).

Na nejvyšší územně správní úrovni má ANO v Plzeňském kraji krajskou organizaci, v jejímž čele stojí krajské předsednictvo. Na nižší úrovni jsou oblastní organizace – na území města Plzně jde o oblastní organizaci Plzeň – město, pod kterou dále spadají místní organizace, které kopírují hranice městských obvodů. Na území jednoho městského obvodu nemůže vzniknout více místních organizací a současně ne na území všech městských obvodů jsou organizace zřízeny – existují na území velkých městských obvodů Plzeň 1 až Plzeň 4, dále v Plzni 6 – Liticích a v Plzni 8 – Černicích. Schůze hnutí probíhají na oblastní úrovni minimálně jednou měsíčně (Zarzycký 2017).

Strana deklaruje svou nespolupráci s ultrapravicovými stranami a s KSČM, nicméně přiznává, že je tomu tak v případě KSČM pouze z ideologického hlediska (Zarzycký 2017).

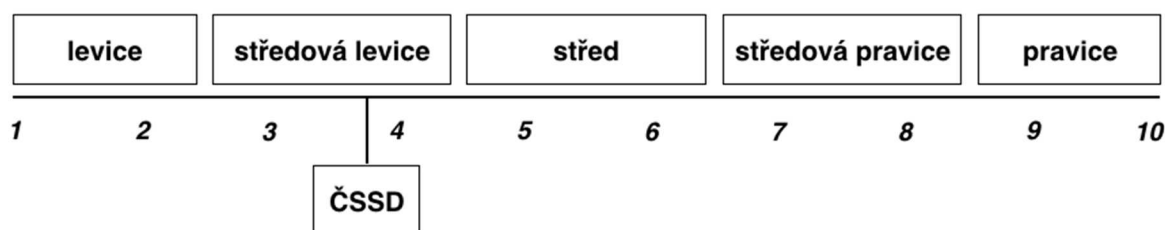
3.3.2 Česká strana sociálně demokratická

Vznik České strany sociálně demokratické (ČSSD) je datován již v 19. stol. a v období první republiky patřila tato strana mezi nejvýznamnější politické subjekty své doby. Fungovala až do června roku 1948, kdy byla připojena ke KSČ. Po revoluci v listopadu roku 1989 obnovila ČSSD svoji činnost, nicméně vzhledem ke čtyřicetiletému přerušení vývoje je řadou politologů vnímána jako nově vzniklá politická strana. V současnosti patří mezi nejvýznamnější subjekty českého stranického systému (Cabada – Šanc 2005: 171).

Organizační struktura ČSSD je čtyřstupňová. Na nejnižší úrovni se nachází místní organizace, nad nimi okresní organizace, krajské organizace a na nejvyšší úrovni ústřední orgány strany. Základní politickou a organizační jednotkou strany je místní organizace (Cabada – Šanc 2005: 176). Členové ČSSD mohou být navíc sdružováni do dalších organizací, z nichž nejvýznamnější jsou zájmová hnutí fungující v rámci ČSSD – Sociálně demokratické ženy (SDŽ) a Klub seniorů (KS ČSSD) a dále paralelně fungující mládežnická organizace Mladí sociální demokraté, z.s. (MSD) (ČSSD [b.r.]).

Motem ČSSD je Svoboda, spravedlnost a solidarita. Strana sama sebe vymezuje jako hnutí, které důsledně spojuje myšlenku svobody, demokracie a sociální spravedlnosti. Podporuje šanci všech lidí na důstojný život a dosažení úspěchu bez ohledu na to, jestli se narodili v chudé nebo bohaté rodině. Nekompromisně hájí lidskost, rovnost a solidaritu (ČSSD [b.r.]).

Obrázek č. 5: Umístění ČSSD v Plzni na ideologické ose

Zpracovala: Jana Apolínová dle Linek 2004 (s. 1)

V Plzni byla sociální demokracie vedoucí politickou silou až do konce období první republiky. Poté následoval útlum voličské podpory, který ukončilo připojení ke KSČ. Po listopadové revoluci došlo ke znovuobnovení ČSSD jak na celostátní, tak na lokální úrovni (ČSSD Plzeň [b.r.]a).

Od komunálních voleb v roce 1990 je strana zastoupena v ZMP. Ve volbách v roce 1998 její zisky vzrostly a až do voleb v roce 2014 si udržovala postavení druhé nejsilnější politické strany v zastupitelstvu. V posledních konaných volbách do ZMP v roce 2014 získala strana stejný počet mandátů jako ANO a ODS. ČSSD byla součástí tří ze šesti koalic. Největší úspěch ČSSD zaznamenala v posledních komunálních volbách, kdy v koaličním vyjednávání získala funkci primátora (PRIM), a narušila tak linii plzeňských primátorů ze strany ODS, která trvala od voleb v roce 1994. Mimo primátora města se staly členy rady za ČSSD ještě Eva Herinková, která zastává funkci náměstkyně pro oblast školství a sociálních věcí (NámH) a Pavel Kotas, náměstek primátora pro oblast ekonomickou (NámK). Člen zastupitelstva za ČSSD Jiří Kuthan byl zvolen předsedou VZVZ, který je pro výkon své funkce uvolněn (Volby.cz; Plzen.eu).

ČSSD má v Plzni více než 300 členů, jejichž průměrný věk je přibližně okolo 55 let. Na šířku členské základny má vliv úspěch či neúspěch v konaných volbách. Pokud je strana úspěšná, zvyšuje se tím zájem občanů o ni a někteří se rozhodnou pro vstup. Členská základna se obměňuje, průměrný počet 300 členů si však strana udržuje dlouhodobě. Ideologicky se plzeňská ČSSD nijak neodlišuje od té celostátní. Sociální demokracie má dle slov primátora města Plzně Martina Zrzaveckého dlouhodobý program, ze kterého vychází, a ten je stejný jak pro celostátní, tak pro lokální organizační jednotky. Je ovšem důležité poznamenat, že ačkoliv program a základní hodnoty, které strana vyznává, jsou stejné na všech úrovních a velká města by měla být zrcadlem celostátní politiky, ideologické postoje stran na úrovni komunální politiky jsou upozadřovány a ustupují konkrétním tématům.

„Komunální politika není o ideologii, ale je, nebo by alespoň měla být, o tématech. Není důležité, zda je chodník modrý, zelený či v našem případě oranžový, není důležité, kdo ho opravil, ale že je opravený“ (Zrzavecký 2017).

Potenciální elektorát strany charakterizuje primátor jako mladé rodiny s dětmi, senioři a lidé, kteří potřebují nějakou formu sociální pomoci. To, na koho strana cílí své volební kampaně, je ovšem v čase velmi proměnlivé. Důvodů je hned několik. Stranický systém České republiky se vyvíjí a vznikají nové subjekty, které voliče získávají na svou stranu, s čímž se musí strana vypořádat, chce-li být zvolena i v následujících volbách. Obměňuje se i sociální struktura obyvatel, která již není stejná, jako bývala v dobách vzniku strany, a i na to musí strana v čase reagovat (Zrzavecký 2017).

Organizační struktura na území města Plzně je víceúrovňová. Kromě okresní organizace Plzeň-město jsou utvořeny i místní organizace a za účelem přípravy společné kandidátní listiny do komunálních voleb v městských obvodech s více místními organizacemi i sdružení místních organizací. Utvořené místní organizace ne vždy přesně kopírují území městských obvodů, respektive na území ne všech městských obvodů má ČSSD své zastoupení a naopak na území dvou největších městských obvodů existuje více místních organizací. Svě zastoupení má strana v obvodech Plzeň 1, Plzeň 2 – Slovany, Plzeň 3, Plzeň 4, Plzeň 8 – Černice a Plzeň 10 – Lhota. Na úrovni velkých městských obvodů Plzeň 1 a 3 se nachází více místních zastoupení – na území městského obvodu Plzeň 1 jsou to zastoupení Lochotín, Košutka, Bolevec a Vinice a na území městského obvodu Plzeň 3 jsou jimi Centrum, Bory a Skvrňany. Tyto místní organizace se před komunálními volbami sdružují do výše zmiňovaných sdružení místních organizací dle své působnosti na území městského obvodu a utváří společné kandidátní listiny. Celkem se tedy na území města Plzně kromě celoměstského zastoupení nachází 13 místních organizací (Zrzavecký 2017).

Mimo toto územní členění mají v Plzni své zastoupení i MSD, SDŽ a KS ČSSD. Stranické schůze probíhají jak na území místních organizací, tak na území okresní organizace, kde se schází okresní výkonný výbor (OVV) a předsednictvo okresního výkonného výboru (POVV). Periodicita schůzí je v případě OVV 8 až 10x ročně a v případě POVV 1 až 2x za měsíc. Z této charakteristiky je patrné, že organizační struktura ČSSD je na území města Plzně silně institucionalizovaná a propracovaná, což vychází nejen z dlouholeté existence strany, ale i z vnitřního nastavení, které si okresní organizace za dobu své existence utvořila nad rámec stanov strany (Zrzavecký 2017).

Strana v rámci předvolební kampaně deklarovala svou nespolupráci pouze s ultrapravicovými stranami. Nebrání se spolupráci s KSČM a upozorňuje na to, že KSČM často podporuje koaliční návrhy, ačkoliv se v ZMP nachází v opozičním postavení. Dle primátora města „v Plzni chybí téma, které by bylo natolik kontroverzní, aby se na jeho základě bylo možné vůči jinému subjektu vymezit. Pokud by například jedna strana prosazovala vybudování úložiště jaderného odpadu za městem, pak by se dalo deklarovat, že s touto stranou je spolupráce nepřijatelná“ (Zrzavecký 2017).

3.3.3 Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

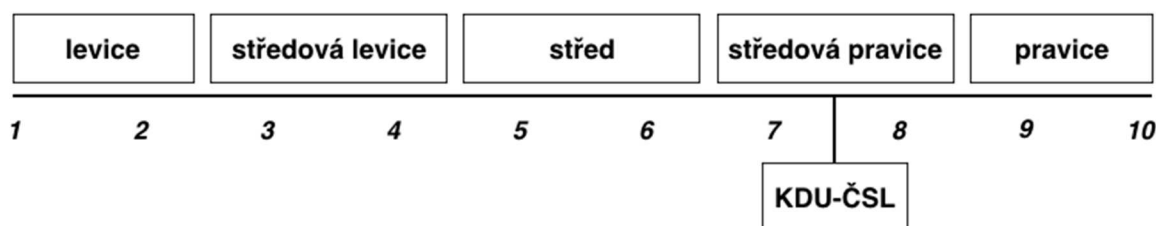
Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL) je kontinuálním pokračovatelem Československé strany lidové (ČSL), čímž se zařazuje mezi nejstarší české, resp. československé politické strany. V Čechách působily křesťanské politické strany již od 19. stol. ČSL vznikla na počátku období první republiky, v roce 1919, po sdružení tří zemských křesťanských stran. V období před rokem 1989 byla strana součástí Národní fronty. Značka KDU se objevila poprvé ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 1992, kdy byla zastřešující značkou pro volební koalici ČSL a KDS. Poté, co KDS začala spolupracovat s ODS a uzavřela s ní volební koalici, rozšířila ČSL svůj název na KDU-ČSL. KDU-ČSL má primát mezi českými politickými stranami ve svém silném koaličním potenciálu. Ač se nejedná o dominantní stranu českého stranického systému, stává se často součástí koaličních vlád na všech úrovních (Cabada – Šanc 2005: 177-178; Náhlík 2017).

Organizační struktura KDU-ČSL je čtyřstupňová. Nejvyšší úroveň je sjezd, který volí členy celostátní konference a celostátního výboru, o úroveň níže je organizace krajská, následuje okresní organizace a na nejnižší organizační úrovni se nalézají místní či městská organizace (Cabada – Šanc 2005: 182). Mimo toto členění mohou být členové KDU-ČSL sdružováni v nejrůznějších spolcích, například ve Sdružení žen KDU-ČSL, které funguje uvnitř struktury strany, či v paralelních zapsaných spolcích, kterými jsou například Mladí lidovci či Mladí křesťanští demokraté (Náhlík 2017).

KDU-ČSL sama sebe profiluje jako křesťanskodemokratickou, konzervativní stranu založenou na křesťanských hodnotách a principech. Označuje se za středopravou stranu se silným sociálním akcentem. V politických řešeních dbá na lidskou důstojnost, osobní zodpovědnost, šetrnost, hospodárnost, subsidiaritu, svobodu a lidskou solidaritu. Sociální smír považuje za zásadní evropskou hodnotu (KDU-ČSL [b.r.]).

Umístění plzeňské KDU-ČSL na ideologické ose je problematické zejména z důvodu odlišného vnímání strany z pohledu voličů a z pohledu členů. Voliči stranu vnímají dle Petra Náhlíka jako stranu středovou až středopravou, a zařadili by ji tak nejspíše do oblasti mezi hodnotami 5-8. Z pohledu členů je však strana vnímána jako středová pravice a zařadili by ji na škále mezi hodnoty 7-8. Vzhledem k tomu, že povolební vyjednávání vedou zástupci stran, je v této práci počítáno s druhou variantou, tedy s hodnotou 7,5 (Náhlík 2017).

Obrázek č. 6: Umístění KDU-ČSL v Plzni na ideologické ose

Zpracovala: Jana Apolínová dle Náhlík 2017

V historii Zastupitelstva města Plzně od roku 1994 má KDU-ČSL významné postavení. Kromě voleb v roce 2010, kdy se jí nepodařilo překročit volební práh a nestala se součástí ZMP, měla vždy v tomto orgánu své zastupitele a stejně jako KSČM je pro ni charakteristická relativně stabilní podpora jejích voličů (rozdíl mezi výsledky v jednotlivých volbách byl vždy maximálně 2 %). Její významný koaliční potenciál potvrzuje skutečnost, že ačkoliv nepatří mezi početně silné strany v zastupitelstvu, stala se součástí RMP ve čtyřech ze šesti volebních období a vzhledem k její absenci v ZMP ve volebním období 2010 až 2014 to bylo dokonce ve čtyřech případech z pěti možných. Zástupcem za KDU-ČSL se v RMP stal ve všech volebních období Petr Náhlík, předseda KDU-ČSL v Plzni od roku 1997 a současný náměstek primátora města Plzně pro oblast dopravy a životního prostředí (NámN) (Volby.cz; Plzen.eu; Náhlík 2017).

Členská základna KDU-ČSL v Plzni je dle slov Petra Náhlíka stabilní. Tvoří ji aktivní členové, ale i starší (např. 95 let) dnes již spíše pasivní členové a také ti, kteří mají čestné členství (Náhlík 2017). Počet členů strany se pohybuje okolo 200. Jejich průměrný věk je přibližně 55 let. Strana zažívá v posledních letech příliv mladých členů, a tak tento průměrný věk postupně klesá. Počet příchozích členů mírně převyšuje jejich úbytek, a tak členská základna nejen, že se omlazuje, ale také narůstá. Výjimkou byl rok 2010, kdy došlo k nepatrně většímu odlivu členů důsledkem vzniku TOP 09. Tato skutečnost však byla brzy

vyvážena příchodem nových členů, které právě vznik TOP 09 ke vstupu do KDU-ČSL motivoval (Rozšafný 2017).

Specifikem, kterým se plzeňská KDU-ČSL odlišuje od té celostátní, je voličská základna. Religiozita v Plzni, resp. počet praktikujících křesťanů, zde nepřekračuje 2 % obyvatel. Je tedy možno říci, že 70 až 80 % voličů KDU-ČSL v Plzni je bez vyznání. Oproti tomu ve zbytku České republiky a především v oblasti Moravy tvoří převážnou část voličů KDU-ČSL věřící občané. Rozdíl v charakteru strany mezi Moravou a Čechami tkví také v ideologii. Zatímco na území Čech je strana řadou voličů vnímána jako pravicově konzervativní, na území Moravy ji voliči vnímají spíše jako křesťansko-sociální stranu. Za potenciální elektorát strany jsou na území města Plzně považovány především mladé rodiny s dětmi, volební program však cílí na širší spektrum voličů a podle slov Petra Náhlíka „*jde napříč všemi věkovými skupinami*“ (Náhlík 2017).

Organizačně se strana na území města Plzně člení na čtyři místní organizace, které kopírují čtyři velké městské obvody (Plzeň 1, Plzeň 2 – Slovany, Plzeň 3, Plzeň 4). Členové zbývajících šesti městských obvodů jsou začlenění – dle svého rozhodnutí – do jedné ze čtyř výše uvedených místních organizací. Stranické schůze na úrovni místních organizací probíhají dle potřeby, nejčastěji však čtvrtletně. Na celoměstské úrovni se členské schůze konají jedenkrát ročně (Náhlík 2017).

Strana deklaruje svou nespolupráci s KSČM a s ultrapravicovými stranami (Náhlík 2017).

3.3.4 Komunistická strana Čech a Moravy

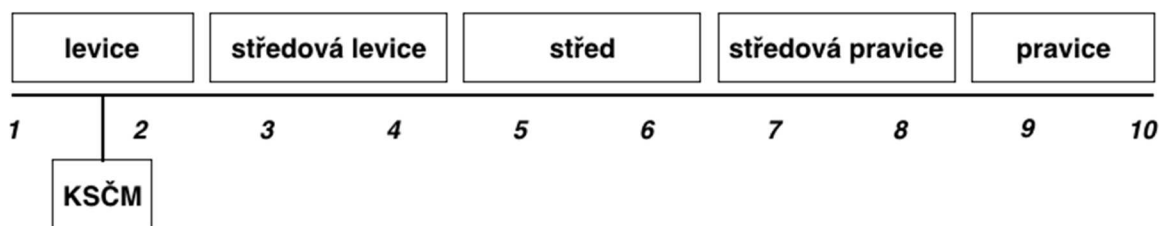
Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) byla až do voleb v roce 1996 druhou nejsilnější parlamentní stranou v České republice. I v současnosti si drží postavení významného konkurenta obnovených či nově vzniklých levicových stran. KSČM má velmi nízký koaliční potenciál a bývá často mnohými stále považována za antisystémovou stranu českého stranického systému (Cabada – Šanc 2005: 164).

Organizační struktura KSČM je daná stanovami. Vychází z územního uspořádání. Primárním článkem jsou základní organizace (ZO KSČM), ve kterých jsou registrováni muži a ženy na základě místa svého bydliště. Na jednotlivých městských obvodech v Plzni působí místní výbory KSČM (MV KSČM), které plní koordinační roli mezi ZO v daném obvodu (Bystřická 2017). O úroveň výš nad základními organizacemi se nachází okresní

organizace KSČM, které sdružují ZO. Na území města Plzně fungují městské organizace jako okresní organizace s rozšířenými kompetencemi. Okresní organizace jsou sdružovány do krajské organizace. Nejvyšším samosprávným orgánem KSČM je sjezd (Komunistická strana Čech a Moravy [b.r.]b: 6-16).

KSČM se charakterizuje jako moderní a aktivní levicová strana, která se snaží o vybudování společnosti, jež dává lidem svobodu a rovnost šancí. Hájí zájmy prostých občanů, pro které se snaží získat možnost co nejvíce rozhodovat sami o sobě a o společenských záležitostech. Respektuje a usiluje o rovnoprávný dialog s ostatními politickými stranami. Dlouhodobým programovým cílem KSČM je socialismus. Její program vychází z marxistické teorie otevřeného dialogu s mezinárodním komunistickým a levicovým hnutím, otevřeného novým myšlenkám a poznatkům (Komunistická strana Čech a Moravy [b.r.]a).

Obrázek č. 7: Umístění KSČM v Plzni na ideologické ose

Zpracovala: Jana Apolínová dle Linek 2004 (s. 1)

KSČM v Plzni je ideologicky a názorově totožná s KSČM působící na celostátní úrovni. KSČM vznikla 31. 3. 1990 a od té doby také působí i v Plzni (Bystřická 2017). Tato strana má relativně stabilní voličskou základnu. Byla součástí ZMP od roku 1990 a její volební zisky, přestože od roku 2002 dochází k poklesu voličské podpory, se v přepočtu na mandáty pohybují vždy v rozmezí pět až sedm křesel v zastupitelstvu. To, že KSČM nemá na komunální úrovni v Plzni pro ostatní strany koaliční potenciál, dokazuje i fakt, že od roku 1990 nebyla součástí žádné koalice v ZMP (zdrojem dat jsou výše uvedené analýzy volebních výsledků).

Na území města Plzně sdružuje KSČM přibližně 800 členů různého věku a sociálního složení. Poměr mužů a žen je přibližně 1:1. Průměrný věk členů se nalézá okolo 70 let. Úspěch či neúspěch ve volbách nemá zásadní vliv na velikost členské základny. Členové odcházejí v drtivé většině přirozenou cestou (úmrťm). Noví členové vstupují do strany až po zralém uvážení, protože KSČM je zatím stále stranou spíše opoziční (na celostátní úrovni

jednoznačně) a noví členové ví, že budou spíše dehonestováni ze strany jiných (nejen) politických subjektů místo toho, aby měli díky členství v KSČM zajištěný nějaký vlastní prospěch (Bystřická 2017).

Potenciální voliče získává KSČM napříč všemi věkovými a sociálními skupinami. Strana cílí především na občany, kteří vytváří hodnoty „ať již rukama či hlavou“ (Bystřická 2017).

Řídicím orgánem na území města z pozice KSČM je Městský výbor KSČM (MěV KSČM), do jehož čela je volen městskou konferencí KSČM předseda. Mezi jednáními městského výboru zasedá vedení MěV KSČM. Zasedání pléna MěV KSČM se koná 1x za měsíc (Bystřická 2017).

KSČM se nevymezuje vůči žádné straně a spolupráci se stranami v zastupitelstvu se nebrání. Vzhledem ke své minulosti je však převážnou většinou stran vnímána jako nevhodný koaliční partner (Bystřická 2017).

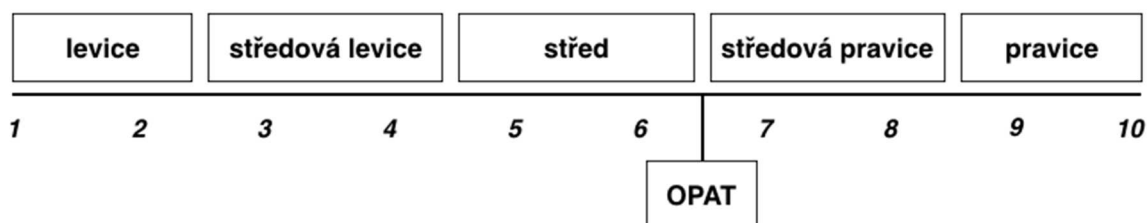
3.3.5 Občané patrioti

Občané patrioti (OPAT) je plzeňské regionální politické hnutí navazující na působení zastupitelů zvolených na kandidátce politické strany Občané.cz, která byla opozičním subjektem v ZMP ve volebním období let 2010 až 2014. Na kandidátce celostátní politické strany Občané.cz kandidovala v roce 2010 řada bývalých členů ODS. Před následujícími komunálními volbami, tj. v červnu roku 2014, se tito komunální politici spojili se skupinou plzeňských podnikatelů – Patriotů, a stali se tak spoluzakladateli regionálního hnutí Občané patrioti. Hnutí v komunálních volbách v roce 2014 kandidovalo a stalo se součástí koalice v ZMP a na vybraných plzeňských městských obvodech. V roce 2016 kandidovali Občané patrioti na společné kandidátce s hnutím Starostové a nezávislí (*utvořili volební koalici Starostové a Patrioti – pozn. aut.*) ve volbách do Zastupitelstva Plzeňského kraje, kde se stali taktéž koaliční stranou. Zástupce hnutí OPAT Václav Chaloupek byl v senátních volbách v roce 2016 zvolen senátorem Senátu PČR za volební obvod č. 7 – Plzeň-město (Michálek 2017; Ministerstvo vnitra České republiky [b.r.]a).

Hnutí ctí svobodu jedince a veřejnou správu chápe jako službu občanům. Na kandidátkách hnutí jsou známé osobnosti z místní politiky a zástupci z řad podnikatelů, manažerů, sportovců či umělců. Mezi členy hnutí, kteří již působili v minulosti v komunální politice v Plzni, patřili či patří Marcel Hájek (aktuálně člen ODS), Jaroslava Maříková, Jan

Michálek, Pavel Rödl (bývalý primátor města Plzně) a Ludvik Rösch. Na kandidátce ve volbách do ZMP v roce 2014 kandidoval i první volený plzeňský porevoluční primátor prof. Zdeněk Mraček (Občané patrioti [b.r.]; Volby.cz).

Obrázek č. 8: Umístění OPAT na ideologické ose

Zpracovala: Jana Apolínová dle Michálek 2017

Na hlasovacích lístcích ve volbách do ZMP se objevilo hnutí poprvé v roce 2014. Přestože se jedná o nový politický subjekt, získalo si v komunálních volbách dostatečnou voličskou podporu a stalo se koaliční stranou s jedním zástupcem v RMP. Členem Rady města Plzně pro oblast podnikání a sportu se stal bývalý profesionální sportovec Michal Dvořák (RadD) (Volby.cz; Plzen.eu).

Hnutí OPAT je tvořeno jedenácti členy, jejichž průměrný věk se pohybuje okolo 50 let. Genderově převažují v členské základně muži nad ženami, konkrétně osm mužů a tři ženy. Kandidátky tvoří kromě členů hnutí i jeho příznivci, kteří mají podobná práva jako členové. V rámci hnutí ani mimo něj neexistují žádné organizace, které by sdružovaly členy dle jejich pohlaví či věku. OPAT věří, že spojením Patriotů, tedy zástupců z řad podnikatelů a plzeňských osobností, s Občany, jejichž členy jsou mnozí zkušení komunální politici, kteří rozumí realitám a souvislostem plzeňského politického systému, je nejvhodnější možnou kombinací (Michálek 2017).

Potenciální elektorát hnutí je tvořen občany Plzně, kteří se shodují s cíli a prioritami, jež hnutí prosazuje. Jedná se o voliče, kteří se neztotožňují s žádnou stranou, ale spíše s tématy, která jsou v Plzni aktuální. Věří osobnostem, které tvoří základ kandidátky v komunálních či krajských volbách. Voliči jsou také často aktivní obyvatelé, jelikož hnutí se velmi soustředí na podporu sportovních aktivit obyvatel (dva členové dokonce pochází z aktivního plzeňského sportovního prostředí). Věkově jde elektorát hnutí napříč generacemi – voličem může být 18letý student, stejně jako 80letý senior (Michálek 2017).

Organizační struktura není v případě politického hnutí tak pevná a institucionalizovaná jako v případě politické strany. Hnutí je tvořeno předsednictvem, které

se skládá z předsedy a dvou místopředsedů. Schůze členské základny probíhají jedenkrát měsíčně (Michálek 2017).

Hnutí deklaruje svou nespolupráci s KSČM a s ultrapravicovými stranami (Michálek 2017).

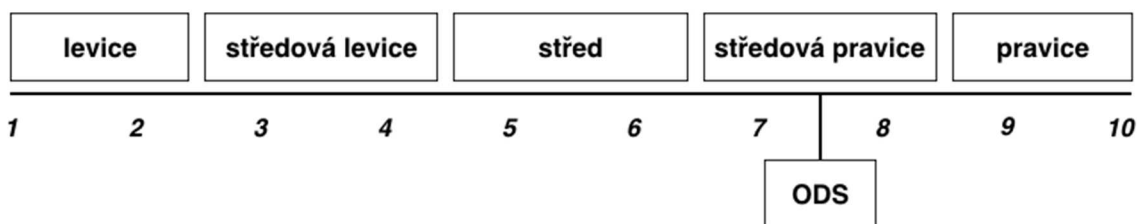
3.3.6 Občanská demokratická strana

Občanská demokratická strana (ODS) je dlouhodobě nejsilnější a člensky největší pravicovou politickou stranou v České republice. Její reprezentanti působí aktivně na všech úrovních samosprávy – od celostátní až po tu lokální (ODS [b.r.]a).

Organizační struktura ODS je čtyřstupňová. Na nejvyšší úrovni se nachází centrální orgány, pod nimi jsou regionální sdružení, oblastní sdružení a nejnižší pak místní sdružení (Cabada – Šanc 2005: 189). Nejmenší jednotku, místní sdružení, vede místní rada. Několik místních sdružení tvoří oblast. Za fungování oblasti zodpovídá oblastní rada. Jednotlivé oblasti jsou pak sdruženy v rámci regionu, který vede regionální rada (ODS [b.r.]b).

ODS sama sebe charakterizuje jako liberálně konzervativní stranu navazující na tradice evropské křesťanské civilizace, na humanitní a demokratický odkaz první republiky a na zkušenosti západních demokracií. Strana prosazuje princip svobody jednotlivce, vládu práva a volný trh. Klade důraz na soukromé vlastnictví, nízké daně, podnikavost, solidaritu zodpovědných, snižování byrokracie, ochranu soukromí, individuální zodpovědnost, zdravé veřejné finance a nezadluženou budoucnost (ODS [b.r.]a).

Obrázek č. 9: Umístění ODS v Plzni na ideologické ose

Zpracovala: Jana Apolínová dle Šlouf 2014

V Plzni zastávala ODS po několik let pozici nejsilnějšího subjektu místního stranického systému. Během všech volebních období, až na to poslední – současné, pocházel primátor města Plzně právě z kandidátky ODS. Trend absolutní převahy byl nejsilnější ve volbách v roce 2006, po kterých však strana zaznamenala výrazný propad voličské podpory (ve volbách v roce 2010 ztratila 20 % hlasů v porovnání s volbami v roce 2006) a její volební

zisky výrazně poklesly až na úroveň volebních zisků ČSSD. Tento trend si strana zachovala až do posledních voleb, ve kterých získala stejně mandátů jako ČSSD a hnutí ANO a během koaličního vyjednávání ztratila pozici primátora, kterou převzala, ačkoliv byla v počtu hlasů slabší, ČSSD. ODS má v RMP čtyři své zástupce, jimiž jsou Martin Baxa – 1. náměstek primátora pro oblast kultury, cestovního ruchu, památkové péče a projektu Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015 (NámB), Pavel Šindelář, náměstek primátora pro oblast technickou (NámŠ), Helena Matoušová, členka Rady města Plzně pro oblast nakládání s majetkem města (RadM) a David Šlouf, člen Rady města Plzně pro oblast správy městských nemovitostí (RadŠ), který jako jediný člen RMP není pro výkon své funkce uvolněn (Volby.cz; Plzen.eu).

Na území města Plzně má ODS 702 členů, jejichž průměrný věk je 45 let. Tento počet je pohyblivý a mění se na základě toho, zda člen zaplatil či nezaplatil k určenému datu členský příspěvek. Za posledních pět let se pohybuje každoroční úbytek v rozmezí 10 až 12 % a přichází přibližně 2 až 3 % nových členů (Eismanová 2017). Mimo strukturu ODS stojí zapsaný spolek Mladí konzervativci, jehož členové mohou, ale nemusí být členy ODS. Tato organizace funguje paralelně s ODS (Šlouf 2017).

Ideologicky se strana na území města Plzně nijak neodlišuje od celostátní úrovně. Zásady týkající se přístupu k zaměstnanosti či zodpovědnosti jedince, které ODS zastává na celostátní úrovni, jsou shodné i na úrovni města Plzně. Rozdíl je viditelný pouze v charakteru politiky na komunální úrovni, ve které je ideologie upozaděna ve prospěch konkrétních témat. Největší vliv na možnost spolupráce koaličních partnerů na komunální úrovni mají dle Davida Šloufa personální vazby a to, jak jsou spolu jednotliví zastupitelé schopni spolupracovat (Šlouf 2017).

ODS podporuje aktivní obyvatele, kteří se snaží pracovat či podnikat. Věkově nejsou voliči nijak vyhranění, mohou jimi být jak studenti, tak penzisté. Důležité je, aby byli zakotvení ve společnosti a neměli potřebu intenzivní sociální podpory ze strany státu, resp. obce. ODS se nebrání pomoci lidem, kteří se dostali do nouze, nicméně nesmělo se tak stát vlastním zaviněním. Podporuje koncepci sociálně dostupného bydlení pro seniory, samoživitele, tělesně postižené, pro osoby, které vychází z institucí, jako jsou dětské domovy či pěstounské péče apod. Strana se tedy nedistancuje od poskytování sociální pomoci potřebným, nicméně musí být její nárokování oprávněné a nezaviněné vlastním nezodpovědným přístupem (Šlouf 2017).

ODS má na území města Plzně dvanáct místních organizací, které se nalézají na území jednotlivých městských obvodů. Výjimku tvoří centrální obvod Plzeň 3, který na svém území sdružuje tři místní organizace – Staré Bory, Nové Bory a Skvrňany. Kromě nich jsou tedy místní organizace na všech městských obvodech v Plzni – v Černicích, Doubravce, Křimicích, Lhotě, Liticích, Lochotíně, Malesicích, Radčicích a na Slovanech (ODS [b.r.]b). Schůze vedení strany na úrovni města Plzně probíhají jedenkrát měsíčně, minimálně jednou ročně probíhají sněmy, na kterých se schází členská základna (Šlouf 2017).

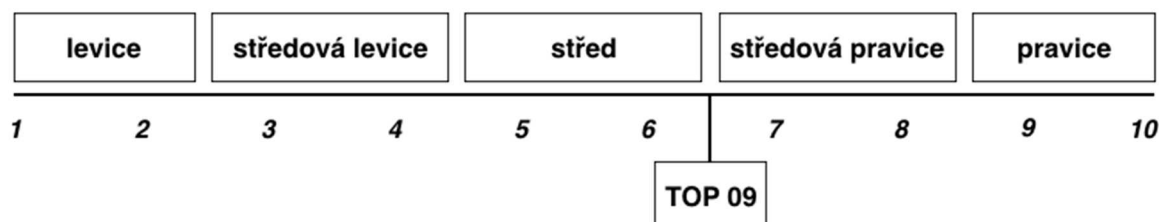
Strana deklaruje svou nespolupráci s KSČM a s ultrapravicovými stranami (Šlouf 2017).

3.3.7 TOP 09

Politická strana TOP 09 byla založena 26. 6. 2009 (Ministerstvo vnitra České republiky [b.r.]b). Její název vznikl spojením počátečních písmen tří principů, které se strana zavazuje ctít, a to tradice, odpovědnosti a prosperity. Číslice 09 symbolizuje rok založení strany (TOP 09 [b.r.]a). TOP 09 vychází z tradic křesťansko-židovské evropské kultury. Charakterizuje se jako strana konzervativní a demokratická, která odmítá jakékoliv formy ideologií, které vedou k totalitě a nerespektování základních práv a svobod (TOP 09 [b.r.]c). Strana klade silný důraz na osobní zodpovědnost jedince a rodiny a naopak odpor vůči paternalismu. V ekonomické oblasti má velmi liberální pohled. Ve vztahu k Evropské unii vyznává federalistickou orientaci vycházející z křesťansko-demokratických základů (Cabada 2017).

Organizační struktura strany je čtyřstupňová – na nejvyšší úrovni se nachází celostátní organizace, o úroveň níž krajská organizace, následují regionální a místní či městské organizace (TOP 09 [b.r.]c).

Obrázek č. 10: Umístění TOP 09 v Plzni na ideologické ose

Zpracovala: Jana Apolínová dle Cabada 2017

Kořeny plzeňské TOP 09 lze nalézt v roce 2009, kdy se odštěpila z plzeňské organizace KDU-ČSL část členů v čele se současným místopředsedou TOP 09 Markem Ženíškem, následovaným několika dalšími členy. K nim se později připojili další členové, kteří do té doby nebyli součástí žádné politické strany (Ženíšek 2017).

V Plzni TOP 09 kandidovala ve dvou komunálních volbách, a to v roce 2010 a 2014. V obou volebních obdobích se jí podařilo překročit 5 % volební práh a díky tomu vstoupit do zastupitelstva. Strana se nikdy nestala součástí koalice a v obou funkčních obdobích se tak ocitla v opozičním postavení. V roce 2010 se stala nejsilnější opoziční stranou a její leader Ondřej Ženíšek byl zastupitelstvem zvolen předsedou KV, který byl uvolněn pro výkon své funkce. V aktuálním volebním období má TOP 09 pět mandátů, stejně jako KSČM, a dělí se s ní jak o čtvrté až páté místo strany v ZMP dle počtu získaných mandátů v zastupitelstvu, tak o druhé až třetí místo mezi opozičními stranami (Volby.cz; Plzen.eu).

V Plzni má TOP 09 146 členů, z nichž převažují muži, kterých je třikrát více než žen (111 mužů a 35 žen). Průměrný věk členů je 43 let. Členská základna v uplynulých letech spíše narůstá a to především z řad mladších občanů (Jiránková 2017). Paralelně s TOP 09 funguje ještě v sedmi krajích sedm zapsaných spolků TOP tým, které sdružují mladé lidi a jejichž cílem je podpora činnosti strany (účastní se například předvolebních kampaní). Jejich členové mohou, ale nemusí být členy TOP 09. V Plzni působí TOP tým Plzeň, z. s. (Ženíšek 2017).

Odlišnost plzeňské TOP 09 od celostátní úrovně vidí Ondřej Ženíšek v liberálnějších postoji k projednávaným tématům oproti standardu TOP 09, která může plynout z toho, že členská základna v Plzni je proti celorepublikovému průměru mladší (Ženíšek 2017).

Potenciální elektorát strany je charakteristický věkem a sociálním postavením. Stranu volí převážně mladší občané – od 18 let do přibližně 45 let, mladší rodiny s dětmi, osoby s vyšším dosaženým vzděláním, materiálně zabezpečené, s průměrnými až vyššími příjmy, občané samostatní, bez zvýšené potřeby sociální pomoci ze strany státu či obce. Strana v Plzni cílí na obdobnou strukturu voličů jako ODS, KDU-ČSL či OPAT (Ženíšek 2017).

Na území Plzeňského kraje působí v současné době dvě regionální organizace a to Plzeňsko a Klatovsko + Domažlicko. Regionální organizace Plzeňsko pokrývá úroveň města a jsou k ní přidruženy další přilehlé obce. Na úrovni městských obvodů v Plzni působí místní organizace, které mají zastoupení v městských obvodech Plzeň – 1, Plzeň 2 – Slovany, Plzeň 3, Plzeň 4 a Plzeň 10 – Lhota (TOP 09 [b.r.]b).

Schůze výborů probíhají na regionální úrovni převážně jedenkrát měsíčně (s výjimkou období letních prázdnin) a na úrovni místní pětkrát do roka. Na úrovni sněmu, tedy všech členů strany, probíhají schůze minimálně dvakrát ročně (Ženíšek 2017). Strana deklaruje svou nespolupráci s KSČM a s ultrapravicovými stranami (Ženíšek 2017).

3.4 Komparace volebních programů stran ve volbách do ZMP v roce 2014

Následující podkapitola se věnuje analýze volebních programů stran, které se staly součástí ZMP ve zkoumaném volebním období. Programy jsou vzájemně porovnány a jsou mezi nimi hledány podobnosti a odlišnosti. Všechny volební programy s výjimkou programu ODS jsou dostupné online. Volební program ODS byl použit v tištěné podobě.

Z odpovědí zástupců politických stran na otázku zabývající se charakteristikou cílového voliče¹⁵ vyplývá, že v Plzni kandidují jak strany typu catch-all (v Plzni konkrétně ANO, KDU-ČSL, OPAT a KSČM), tak i strany, které cílí pouze na vybranou skupinu voličů (ČSSD, ODS a TOP 09). Zástupci těchto stran však následně uvedli, že v komunální politice není důležitá ideologie, ale témata a že pokud má koalice být efektivní a životaschopná, musí se v ní spojit aktéři, kteří budou schopni spolupráce a vzájemné domluvy spíše než aktéři, kteří zastávají stejnou ideologii, ale spolupráce schopni nejsou. Porovnání volebních programů tento názor potvrzuje. Obsahově se programy orientují na konkrétní témata, která vychází ze společenského diskurzu (zdrojem dat jsou výše uvedené strany a hnutí).

Body, kterým se jednotlivé programy věnovaly, se velmi často překrývají a není důležité, zda byly předkládány levicovou či pravicovou stranou. Ideologické hledisko bylo upozaděno a v kampani byla zmiňována aktuální témata, která byla v období před volbami nejvíce diskutována. Z volebních programů je jasně identifikovatelné, jaké strany se nacházely v uplynulém volebním období v opozici a jaké patřily mezi ty vládnoucí (tj. ČSSD a ODS). Programy opozičních stran obsahovaly kritiku kroků stávající koalice vládnoucí v Plzni v letech 2010–2014, velmi často se v nich opakovalo, že je třeba zajistit splácení celkového dluhu obce, zpřehlednění zadávání veřejných zakázek a odstranění korupce (KDU-ČSL Plzeň [b.r.]; KV KSČM Plzeňského kraje [b.r.]; Občané patrioti [b.r.], Pavel Šrámek 2014; TOP 09 [b.r.]). Koaliční strany naopak vyzdvihovaly kroky, které byly veřejností vnímány pozitivně, a v programech se věnovaly tématům, které byly dle

---

¹⁵ otázka č. 6 ze souboru otázek kladených v průběhu výzkumu – viz přílohu 3 a 4

všeobecného diskurzu pro město zatěžující, například stavba městského obchvatu či krátká provozní doba v mateřských školách. Často také strany, které tvořily koalici v období let 2010–2014, používaly v programech pojmy „budeme pokračovat“ či „dokončíme“ (ČSSD Plzeň [b.r.]b; ODS [b.r.]c).

Nejen, že je z programů zřejmé, jaké strany zastávaly koaliční a jaké opoziční postavení, ale je také patrné, jak moc problematiku města znají a jak pečlivě se věnují jednotlivým tématům. Etablované strany, resp. ty, jejichž zástupci mají již dřívější praxi se správou města či městských obvodů, jako jsou ČSSD, KDU-ČSL, ODS či OPAT, mají program většinou širší a více zaměřený na konkrétní záležitosti. Výjimku tvoří KSČM, jejíž program je velmi stručný a obecný. Strany, které nebyly součástí ZMP či v něm nejsou zastoupeny dlouhodobě, tedy ANO a TOP 09, mají volební programy obecnější a věnují se jen vybraným otázkám.

Shoda ve volebních programech byla nejčastější v následujících tématech:

1. Řešení splácení celkového dluhu města Plzně;
2. Odstranění korupce;
3. Zprůhlednění zadávání veřejných zakázek;
4. Omezení počtu heren a videoloterijních terminálů;
5. Bezpečnost v ulicích města a v MHD;
6. Řešení nedostatku míst v mateřských školách;
7. Podpora Západočeské univerzity v Plzni a zvýšení jejího podílu na rozvoji města;
8. Podpora výuky technických oborů na SŠ a VŠ;
9. Lepší život seniorů;
10. Utváření nových pracovních míst;
11. Dokončení obchvatů města, rekonstrukce dopravních tepen;
12. Klidnější doprava v centru města, parkování mimo centrum;
13. Rozvoj parků, zelenější centrum města;
14. Systém třídění a nakládání s komunálním odpadem;
15. Výstavby nových a rekonstrukce stávajících cyklostezek;
16. Podpora sportu dětí a mládeže;
17. Podpora sportu všech obyvatel;
18. Rekonstrukce sportovních areálů a výstavba nových (zdrojem dat jsou volební programy politických stran a hnutí zastoupených v ZMP).

4 Výsledky a diskuse

4.1 Analýza výsledků komunálních voleb v Plzni v roce 2014

Rada města Plzně byla zvolena na prvním, ustavujícím jednání nově zvoleného zastupitelstva, které se konalo 6. 11. 2014 (*tedy 26 dní po skončení voleb – pozn. aut.*). Zasedání zastupitelstva, na kterém byli zvoleni primátor, jeho náměstci a radní, trvalo osm hodin. Volba primátora byla tajná a Martin Zrzavecký v ní získal 28 hlasů. Byl také jediným kandidátem, který byl na funkci primátora v tomto jednání navržen (Veselá 2014).

Zastupitelstvo města Plzně na svém ustavujícím jednání kromě volby členů RMP schválilo také kompetence jednotlivých náměstků primátora a radních. Dále zvolilo na návrh nejsilnějšího opozičního klubu ANO předsedu KV uvolněného pro výkon funkce, na návrh koaliční ČSSD předsedu VZVZ uvolněného pro výkon funkce a na návrh koaliční ODS předsedu Finančního výboru neuvolněného pro výkon funkce (Náhlík 2017).

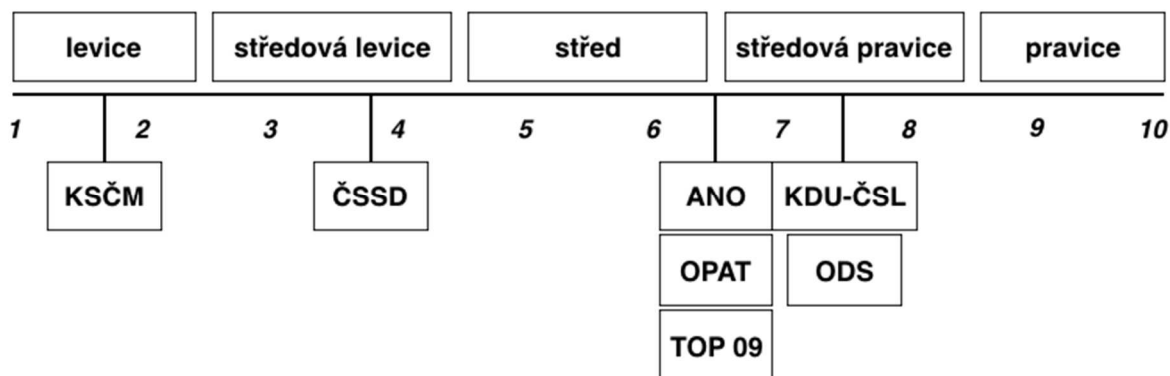
Tabulka č. 6: Volební výsledky voleb do ZMP v roce 2014 s přepočtem hlasů na mandáty

Strana či hnutí	hlasy	mandáty	% hlasů na 1 mandát
ANO	17,90 %	10	1,79
ČSSD	16,45 %	10	1,64
KDU-ČSL	5,67 %	3	1,89
KSČM	8,30 %	5	1,66
OPAT	7,31 %	4	1,83
ODS	17,55 %	10	1,76
TOP 09	9,05 %	5	1,81
<i>CELKEM</i>	<i>82,23 %</i>	<i>47</i>	<i>1,75</i>

Zpracovala: Jana Apolínová dle ČSÚ

Na volebních výsledcích je možno pozorovat vliv metody přepočtu hlasů na mandáty (*užívá se výše definovaná d'Hondtova metoda přepočtu hlasů na mandáty – pozn. aut.*). Nejméně hlasů na jeden mandát v ZMP potřebovala ČSSD (1,64 %), nejvíce KDU-ČSL (1,89 %), nejbližší realitě pak byla ODS (1,76 %). Strany, kterým se nepodařilo překročit volební práh a do ZMP se nedostaly, získaly ve volbách dohromady 17,77 % hlasů voličů, tedy téměř tolik, co vítězné ANO.

Obrázek č. 11: Umístění politických stran a hnutí v ZMP na ideologické ose

Zpracovala: Jana Apolínová na základě výše uvedených dat

4.1.1 Aplikace teorie koalic na volební výsledky voleb do ZMP

Na základě výše uvedených volebních zisků jednotlivých politických stran a jejich ideologickému zařazení na desetibodové škále je možno predikovat modely potenciálně vytvořitelných koalic.

Z celkového počtu 47 zastupitelů musí mít vytvořená koalice v zastupitelstvu nejméně 24 mandátů, aby měla zajištěnou většinu při hlasování. S tímto počtem mandátů vznikne minimální vítězná koalice s nejmenším počtem křesel.

Tabulka č. 7: Volební výsledky stran v ZMP a jejich umístění na ideologické ose

Strana či hnutí	Kód ¹⁶	Počet mandátů	Umístění na ideologické ose
<i>ANO</i>	A	10	6,5
<i>ČSSD</i>	B	10	3,84
<i>KDU-ČSL</i>	C	3	7,5
<i>KSČM</i>	D	5	1,73
<i>OPAT</i>	E	4	6,5
<i>ODS</i>	F	10	7,5
<i>TOP 09</i>	G	5	6,5

Zpracovala: Jana Apolínová na základě výše uvedených dat

¹⁶ Přiřazený kód slouží ke zpřehlednění provedených výpočtů. Kódy nemají žádnou spojitost se stranou, jsou přidělovány na základě pořadí názvu strany v abecedě.

Tabulka č. 8: Predikované podoby koalic v ZMP dle teorií minimální vítězné koalice

MSC	<i>mandáty</i>	MSUB	<i>mandáty</i>	MCWC	<i>mandáty</i>
A+B+E	24	A+B+D	25	A+B+D	25
A+D+E+G	24	A+B+E	24	A+B+E	24
A+E+F	24	A+B+F	30	A+B+G	25
B+D+E+G	24	A+B+G	25	A+E+F	24
B+E+F	24	A+D+F	25	A+F+G	25
D+E+F+G	24	A+E+F	24	B+D+E+G	24
		A+F+G	25		
		B+D+F	25		
		B+E+F	24		
		B+F+G	25		

Zpracovala: Jana Apolínová na základě výše uvedených dat

Pokud by se vyjednávající strany dohodly, že utvoří minimální vítěznou koalici s nejmenším počtem křesel (MSC), měly by celkem šest možností, jak by daná koalice vypadala. Vždy by počet křesel vycházel přesně na požadovaných 24. První tři varianty pracují se ziskem deseti mandátů, které mají všechny tři nejsilnější strany, kdy se spojí vždy dvě z těchto stran a zbývající čtyři mandáty doplní spojením s hnutím OPAT. Další trojice MSC by vznikla kombinací jedné ze tří nejsilnějších stran s trojicí TOP 09, KSČM a OPAT.

Dalším typem minimální vítězné koalice, který byl představen v teoretické části práce, je minimální vítězná koalice s nejmenším počtem členů (MSUB). Tento typ koalice má nejvíce potenciálních možností, jak by mohl v případě tohoto volebního období vypadat. Vždy se vychází z kombinace dvou ze tří nejsilnějších stran (ANO, ČSSD a ODS) s jednou menší stranou, která má minimálně čtyři mandáty v zastupitelstvu (TOP09, KSČM nebo OPAT). Jednou z variant je také utvoření velké koalice stran ANO, ODS a ČSSD. Jednotlivé kombinace stran utváří deset možných podob koalic, které mají od 24 do 30 členů.

Poslední varianta minimální vítězné koalice pracuje s ideologickým hlediskem jednotlivých stran a definuje minimální vítěznou ideově propojenou koalici (MCWC). Tento typ je již velmi specifický a je třeba připomenout, že musí mít podobu kombinace ideologicky nejbližších stran, které spojením nepotřebují žádného dalšího člena k tomu, aby měly zajištěnu většinu v zastupitelstvu, ale zároveň nesmí při utváření vyloučit žádnou ze

stran, která by se nacházela ideologicky mezi dvěma členy koalice. Současně je možné, aby byla při spojení vynechána ideologicky shodná strana, jelikož ta se nenachází na pomezí mezi dvěma stranami, ale na jejich úrovni (Balík 2017). Tyto podmínky splňuje šest možných kombinací spojení stran.

Četnost výskytu stran v predikovaných koaliciích (tedy je možno říci koaliční potenciál z matematického hlediska) se odvíjí od jejich postavení na ideologické ose (čím více jsou strany umístěny ke středu, tím častěji jsou součástí různých kombinací stran) a také na počtu jimi nabytých mandátů (čím více mandátů strana ve volbách získala, tím větší má pravděpodobnost, že se stane součástí jedné z koalic). Nejčastěji se v kombinacích stran objevuje ANO, následuje ČSSD a za ní ODS a OPAT. Nikdy se naopak v kombinacích MWC neobjevila KDU-ČSL. Ve všech třech teoriích by vznikly koalice A+B+E a A+E+F.

V praxi byla utvořena koalice složená ze stran B+C+E+F, tedy ČSSD, KDU-ČSL, OPAT a ODS. Dle teorie koalic je tato koalice iracionální nejen díky přítomnosti nadbytečného člena (KDU-ČSL), ale i ideologickou vzdáleností jejích členů a vyloučením těch možných členů, kteří se ideologicky nalézají mezi dvěma členy koalice (tedy ANO a TOP 09). Z výsledků je patrné, že zkoumaná koalice v ZMP nebyla utvořena na základě východisek a předpokladů teorie koalic.

4.1.2 Podoba utvořených koalic na úrovni městských obvodů

Jak již bylo uvedeno výše, plzeňský politický systém je charakteristický silným propojením celoměstské politiky s politikou na úrovni městských obvodů (nejintenzivněji pak na úrovni čtyř velkých obvodů Plzeň 1 až Plzeň 4). Často probíhají vyjednávání o utváření obvodních koalic současně s vyjednáváním o podobě celoměstské koalice a „*kde se na městě ubere, tam se na obvodě přidá*“ (Náhlík 2017). Zkopírování městské koalice na úroveň městských obvodů zjednodušuje jejich spolupráci a podporuje fungování města jako celku (Šlouf 2017).

Koalice za účelem obsazení míst v obvodní radě se utváří pouze v tzv. velkých městských obvodech (nad 25 000 obyvatel), tj. Plzeň 1 až Plzeň 4. V městských obvodech Plzeň 5 až Plzeň 10 nepřesahuje počet zastupitelů hranici patnácti, která je potřeba k tomu, aby mohla být v těchto zastupitelstvech rada volena. Dle vyjádření dotazovaných zástupců koaličních stran byla snaha, pokud to bylo matematicky možné, promítnout podobu městské koalice na úroveň velkých městských obvodů.

Koalice v ZMO Plzeň 1 je složena ze stran ČSSD (strana má v RMO tři členy), ANO (hnutí má v RMO celkem tři své zástupce), OPAT (hnutí má v RMO jednoho zástupce) a KDU-ČSL (člen KDU-ČSL není členem RMO, ale vykonává funkci předsedy finančního výboru, který je pro její výkon uvolněn) (Portál městského obvodu Plzeň 1 2015a; Náhlík 2017). Koalice čtyř stran má v zastupitelstvu celkem 15 mandátů, tedy o jeden mandát více, než je potřeba k vytvoření MWC ve dvacetisedmičlenném zastupitelstvu. Pokud by mělo dojít k překlopení koalice ze ZMP, scházely by koaličním stranám k zajištění většiny dva mandáty. Matematicky tedy nebylo možno koalici v tomto zastupitelstvu po vzoru ZMP sestavit (Portál městského obvodu Plzeň 1 2015b).

Tabulka č. 9: Složení Zastupitelstva městského obvodu Plzeň 1

Strana či hnutí	Počet mandátů	Členství v koalici
<i>ANO</i>	6	ano
<i>ČSSD</i>	6	ano
<i>KDU-ČSL</i>	1	ano
<i>KSČM</i>	3	ne
<i>OPAT</i>	2	ano
<i>ODS</i>	3	ne
<i>Občané pro Lochotín</i>	2	ne
<i>TOP 09</i>	3	ne
<i>Veřejné zájmy Plzně</i>	1	ne

Zpracovala: Jana Apolínová dle Portál městského obvodu Plzeň 1 2015b

Podoba koalice v ZMO Plzeň 2 – Slovany je následující: v sedmičlenné RMO jsou zastoupeny strany ODS (strana má v RMO tři členy), ČSSD (strana má v RMO dva zástupce), TOP 09 (v RMO se nachází jeden zástupce strany) a KDU-ČSL (strana má v RMO jednoho svého zástupce) (Portál městského obvodu Plzeň 2 2015). Koaliční strany mají v zastupitelstvu celkem 18 mandátů, což je o čtyři více, než je potřeba k zajištění většiny v zastupitelstvu, které tvoří 27 zastupitelů. Do zastupitelstva se nedostal žádný kandidát hnutí OPAT, a tak nebylo možné zopakovat model koalice z městské úrovně. Pokud by koalici chtěli sestavit zbývající koaliční strany ODS, ČSSD a KDU-ČSL bez tohoto hnutí, dokázaly by většinovou koalici v zastupitelstvu sestavit. Model však překlopen nebyl (Portál městského obvodu Plzeň 2 2016).

Tabulka č. 10: Složení Zastupitelstva městského obvodu Plzeň 2 – Slovany

Strana či hnutí	Počet mandátů	Členství v koalici
<i>ANO</i>	6	ne
<i>ČSSD</i>	5	ano
<i>KDU-ČSL</i>	2	ano
<i>KSČM</i>	2	ne
<i>ODS</i>	9	ano
<i>Společně za Plzeň</i>	1	ne
<i>TOP 09</i>	2	ano

Zpracovala: Jana Apolínová dle Portál městského obvodu Plzeň 2 2016

Koalice na území Městského obvodu Plzeň 3 je tvořena pěti koaličními partnery a to ČSSD (celkem jsou v RMO tři zástupci této strany), ODS (strana má v RMO dva své zástupce), ANO (v RMO se nachází tři členové hnutí), TOP 09 (strana má v RMO dva členy) a KDU-ČSL (strana má v RMO jedno svého zástupce) (Portál městského obvodu Plzeň 3 2017a). Koaliční strany mají v zastupitelstvu dvacet jedna členů. Pokud by strany chtěly kopírovat podobu koalice v ZMP, měly by v zastupitelstvu pouhých čtrnáct zástupců a k zajištění většiny v zastupitelstvu, které je tvořeno 33 zastupiteli, by jim tak chyběly tři mandáty (Portál městského obvodu Plzeň 3 2017b).

Tabulka č. 11: Složení Zastupitelstva městského obvodu Plzeň 3

Strana či hnutí	Počet mandátů	Členství v koalici
<i>ANO</i>	6	ano
<i>ČSSD</i>	6	ano
<i>JSNS</i>	6	ne
<i>KDU-ČSL</i>	2	ano
<i>KSČM</i>	3	ne
<i>ODS</i>	3	ano
<i>OPAT</i>	3	ne
<i>TOP 09</i>	4	ano

Zpracovala: Jana Apolínová dle Portál městského obvodu Plzeň 3 2017b

Posledním městským obvodem, ve kterém se volí rada, a je proto za účelem jejího složení utvářena koalice, je Městský obvod Plzeň 4. Sedmičlennou radu tvoří zástupci tří stran a to ČSSD (strana má čtyři své zástupce v RMO), ODS (strana má v RMO dva své zástupce) a s jedním zástupcem TOP 09 (Portál městského obvodu Plzeň 4 2014). V koalici s těmito stranami je i hnutí OPAT, jehož zástupce je předsedou Finančního výboru ZMO Plzeň 4, který je pro výkon své funkce neuvolněný. Ve dvacetipětičlenném zastupitelstvu má koalice 16 mandátů, tedy o tři více, než by bylo potřeba k zajištění nadpoloviční většiny. K zopakování městského modelu ani zde nemohlo dojít, jelikož v zastupitelstvu nemá svého zástupce KDU-ČSL. Pokud by se zbývající koaliční partneři z městské úrovně rozhodli, že utvoří koalici bez této strany, byla by utvořena MWC (celkem mají strany ČSSD, ODS a OPAT v Zastupitelstvu městského obvodu 13 členů) (Portál městského obvodu Plzeň 4 2016; Foltýnová 2017).

Tabulka č. 12: Složení Zastupitelstva městského obvodu Plzeň 4

Strana či hnutí	Počet mandátů	Členství v koalici
<i>ANO</i>	5	ne
<i>ČSSD</i>	7	ano
<i>KSČM</i>	3	ne
<i>ODS</i>	4	ano
<i>OPAT</i>	2	ano
<i>Společně za Plzeň</i>	1	ne
<i>TOP 09</i>	3	ano

Zpracovala: Jana Apolínová dle Portál městského obvodu Plzeň 4 2016

Z výše uvedených charakteristik koalic utvořených na úrovni velkých městských obvodů je patrné, že přesná podoba městské koalice v ZMP nebyla ani na jednom městském obvodě utvořena, ač o to zástupci koaličních stran v ZMP dle svých slov usilovali. Důvodem byla buď absence některého z jejích členů v zastupitelstvu daného obvodu (hnutí OPAT nezískalo žádný mandát v ZMO Plzeň 2 – Slovany a KDU-ČSL nezískala mandát v ZMO Plzeň 4), nebo nedostatečný počet mandátů, které strany v zastupitelstvu měly (městské obvody Plzeň 1 a Plzeň 3). Strany tak musely utvořit koalice odlišné s přizváním stran, které jsou na úrovni městského zastupitelstva v opozici.

Postavení KSČM v koaličním vyjednávání na úrovni městských obvodů je totožné jako na městské úrovni. Spolupráce straně nabídnuta nebyla a stejně tak se stranou nebyla vedena žádná vyjednávání. Také na úrovni městských obvodů byla stranami deklarována nespolupráce s KSČM jak již v období před volbami, tak i během koaličních vyjednávání.

4.2 Hodnocení výsledků kvalitativního šetření

4.2.1 Polostrukturované rozhovory

Komunální úroveň je oproti zbylým dvěma úrovním, tj. celostátní a krajské, velmi specifická a myslet si, že k vytvoření funkční koalice postačí pouze potřebný počet mandátů, by bylo obzvláště zde nesprávné. Je třeba pochopit v první řadě kontext, ve kterém byly koalice utvářeny, a vztahy mezi jednotlivými aktéry, tedy zda spolu již někdy v minulosti spolupracovali a na tuto spolupráci navazují, nebo zda jsou naopak v zastupitelstvu novými aktéry a nevědí, „co od sebe mohou očekávat“. To vše má vliv na koaliční potenciál zástupců jednotlivých stran a hnutí zvolených do ZMP a to má za následek větší či menší schopnost spolupráce stran v vytvořené koalici. K pochopení podmínek, za kterých byla současná koalice utvářena, byl proveden kvalitativní výzkum na principu polostrukturovaných rozhovorů se zástupci vyjednávacích týmů politických subjektů zastoupených v ZMP. Podle Dismana „pomáhá kvalitativní výzkum rozumět pozorované realitě“ (Disman 2008: 291).

Kvalitativní výzkum byl prováděn formou individuálních osobních rozhovorů se zástupci vyjednávacích týmů politických stran, které se staly součástí ZMP po volbách v roce 2014. Celkem bylo provedeno sedm rozhovorů. Za ČSSD poskytl odpovědi primátor města Plzně Martin Zrzavecký, za ODS předseda Klubu zastupitelů ODS a člen Rady města Plzně David Šlouf, za KDU-ČSL předseda MěV KDU-ČSL a náměstek primátora Petr Náhlík, za OPAT předseda hnutí Jan Michálek, za hnutí ANO předseda klubu zastupitelů ANO 2011 a KV ZMP Roman Zarzycký, za TOP09 předseda Regionální organizace Plzeňsko Ondřej Ženíšek a za KSČM předsedkyně Klubu zastupitelů KSČM Jana Bystřická.

Pro výzkum byly vytvořeny dvě série otázek, které se od sebe částečně odlišují v závislosti na tom, zda byly pokládány členům koalice či opozičním stranám. Seznam otázek, které byly podkladem při realizaci rozhovorů, tvoří přílohu č. 3 a 4 této práce. Jednotlivé rozhovory byly autorkou zaznamenávány na diktafon a jejich výstupy byly následně zapracovány do této části práce.

Text vznikl kompilací výstupů jednotlivých rozhovorů. Pro zachování korektnosti nebude v následujícím popisu vyjednávání užito odkazování na autory konkrétních odstavců. Tato část práce byla po sepsání dodatečně odeslána všem dotazovaným a její správnost jimi byla následně potvrzena.

Vyjednávání o podobě koalice v Zastupitelstvu města Plzně pro volební období let 2014–2018 probíhalo ve dvou fázích. První fáze začala následující den po sečtení hlasů voličů, tedy v neděli 12. 10. 2014. V Plzni se ctí dle slov dotazovaných jistá pravidla vyjednávání a jedním z nich je i právo vítěze voleb, tedy v tomto případě nového hnutí ANO, začít s oslovováním ostatních zvolených stran. Tohoto práva hnutí ANO využilo a jako první se setkalo s ČSSD. Varianta koalice, jejíž podobu tyto subjekty zvažovaly, by svým složením kopírovala vládní koalici. Uvažovalo se tedy o koaličním spojení ANO, ČSSD a KDU-ČSL. Utvoření takovéto koalice bylo stranám doporučeno prostřednictvím médií z úrovně celostátního vedení, nicméně žádný ze zástupců vládních stran neuvedl, že by k jejímu sestavení dostali pokyn po stranické linii. K doplnění mandátů, které jsou potřeba k zajištění většiny v zastupitelstvu, bylo osloveno hnutí OPAT, které s utvořením této podoby koalice souhlasilo. Snaha o přenesení podoby vládní koalice na úroveň ZMP vycházela mimo jiné i z toho, že vyjednávací tým ANO vedl poslanec PSP PČR za tuto vládní stranu Pavel Šrámek a vyjednávací tým ČSSD vedl člen vlády, ministr vnitra Milan Chovanec, který se k danému tématu vyjádřil tak, že *„z praktického hlediska považuje za výhodnější, aby koalice na radnici odpovídala koalici vládní, zároveň však přiznává, že bude důležitá i stabilita a dobré fungování budoucího vedení města“* (Nedvěd 2014).

Přestože vítězem voleb se stalo hnutí ANO, nejvýhodnější pozici ve vyjednávání měla v pořadí hlasů třetí ČSSD, jelikož mohla být součástí koalice jak se zmíněným ANO, díky jejich spolupráci na celostátní úrovni, tak i s ODS, kdy by navázala na koaliční spolupráci z uplynulého volebního období. Dalo se tedy již od začátku vyjednávání předpokládat, že ČSSD bude součástí nově utvořené koalice.

První fáze vyjednávání byla zakončena úvahami o koaličním spojení hnutí ANO a ODS, ke shodě však nedošlo. Za hnutí ANO v první fázi vyjednával leader kandidátky Pavel Šrámek, který byl ve druhé fázi jednání o podobě budoucí koalice nahrazen Romanem Zarzyckým. Roman Zarzycký prosazoval podobu velké koalice tří nejsilnějších stran v ZMP, tedy koaliční spojení ANO s ČSSD a ODS, k jejímu utvoření však nedošlo.

Druhá fáze vyjednávání začala v týdnu následujícím po komunálních volbách a vyvrcholila v pátek 17. 10. 2014. Dohodnuta v ní byla spolupráce ČSSD s ODS a KDU-ČSL s přizváním čtvrtého koaličního partnera, který měl zajistit dosažení většiny v ZMP (dohromady měly koaliční strany ČSSD, ODS a KDU-ČSL v zastupitelstvu 23 mandátů a k utvoření MWC jich je zapotřebí 24). Za důvod, proč nakonec došlo ke spolupráci ČSSD s ODS a nikoliv s ANO, uvádí shodně obě velké koaliční strany svou vzájemnou znalost, která pramení ze spolupráce v uplynulém volebním období. Lze říci, že zástupci obou stran již věděli, co od sebe mohou očekávat, a to, proč se ANO stalo opoziční stranou, vysvětlují její nedostatečnou čitelností. De facto si Martin Zrzavecký z ČSSD po komunálních volbách s Martinem Baxou z ODS pouze vyměnili pozice primátora a náměstka primátora.

Stejnou situaci jako ANO zažili zástupci TOP 09 v uplynulém volebním období, kteří byli rovněž v roce 2010 upozorňováni na to, že je jakožto nový subjekt v ZMP ostatní strany neznají, a vývoj jejich chování tak mohou pouze odhadovat, což je pro zajištění stability koalice nevhodné. Po komunálních volbách v roce 2014 se stala stranou, kterou již ostatní subjekty poznaly z jejího působení v opozici, a díky tomu byla v průběhu vyjednávání o podobě současné koalice jednou z možných variant čtvrtého a posledního koaličního partnera. Kandidáty na tuto pozici byly TOP 09 s pěti mandáty v ZMP a hnutí OPAT se čtyřmi mandáty v ZMP.

Vyjednávání, které probíhalo v pátek 17. 10. 2014, vyvrcholilo ve večerních hodinách. Přizvány k němu byly postupně oba výše zmíněné subjekty, tedy TOP 09 i hnutí OPAT, za účelem představení své vize, jak by měly utvořená koalice a budoucí složení RMP vypadat. Po zvážení nabídek obou subjektů se čtvrtým koaličním partnerem stalo hnutí OPAT.

S poslední stranou v ZMP, která zatím v této části věnované koaličním vyjednáváním nebyla zmíněna, tedy s KSČM, žádný ze subjektů o možné účasti v koalici nejednal. Převážná většina stran svou nespolupráci s KSČM deklarovala již období předvolební kampaně.

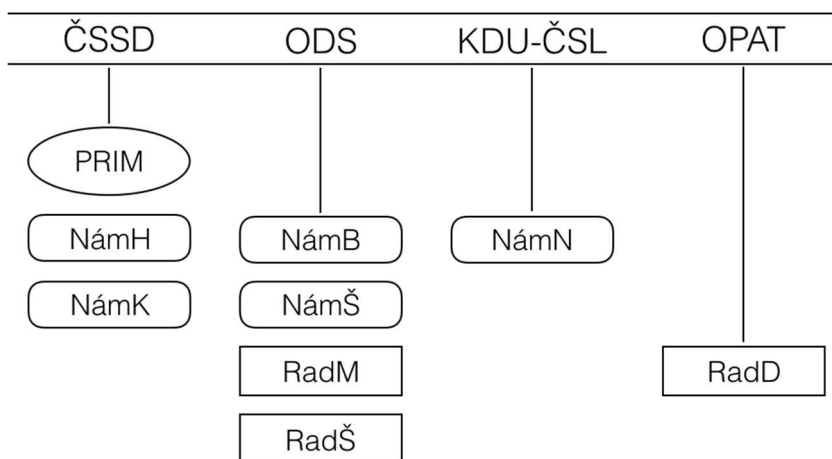
Díky výše představené lepší vyjednávací pozici získala ČSSD post primátora města. Poprvé od roku 1994 tedy ODS ustoupila ze svého požadavku „mít primátora“ výměnou za to, že získala o jednoho člena v RMP více než ČSSD. Zbývající dvě křesla obsadili zástupci KDU-ČSL a hnutí OPAT, kdy KDU-ČSL získala post náměstka primátora a hnutí OPAT post radního. ODS má v radě čtyři členy, z nichž jsou tři pro výkon své funkce uvolnění.

ČSSD má v radě tři uvolněné členy a navíc má ještě člena ZMP uvolněného pro výkon funkce předsedy VZVZ. Další dva koaliční partneři mají své členy v RMP pro výkon jejich funkce uvolněné.

Jak je z výše uvedených dat patrné, koaliční vyjednávání bylo založeno na ústupcích všech budoucích členů koalice. ČSSD má sice o jednoho člena v RMP méně, než má v zastupitelstvu stejně silná ODS, získala však ve vyjednávání post nejvyššího představitele města – primátora a k tomu pozice dvou náměstků primátora. ODS má v RMP nejvíce svých zástupců ze všech koaličních stran. Dva členové ODS jsou náměstci a dva vykonávají funkce členů rady. KDU-ČSL, přestože má v ZMP o jednoho svého zástupce méně než hnutí OPAT, zastává v RMP její zástupce pozici náměstka, zatímco OPAT „pouze“ radního. Zástupcům hnutí OPAT byla pozice náměstka nabídnuta, ti jej však odmítli, protože počet náměstků se jim zdál již příliš velký a z důvodu rozsahu nabízeného rezortu nepotřebný.

Rezorty byly mezi KDU-ČSL a hnutí OPAT rozděleny na základě odbornosti jejich kandidátů. Náměstek Petr Náhlík (KDU-ČSL) má vysokoškolské odborné vzdělání a profesní i politickou dlouholetou zkušenost v oblasti dopravy. Pozici náměstka již navíc do roku 2014 zastával třikrát. Radní Michal Dvořák (OPAT), který se stal zástupcem poprvé až v tomto volebním období a ve své profesní historii se věnoval podnikání a profesionálnímu sportu, se velmi dobře orientuje v problematice sportu a podnikání. K těmto zkušenostem a znalostem bylo během rozdělování postů přihlíženo.

Obrázek č. 12: Rozdělení funkcí v RMP ve volebním období 2014–2018

Zpracovala: Jana Apolínová na základě výše uvedených dat

Předsedou KV ZMP, uvolněným pro výkon funkce, byl zastupitelstvem zvolen Roman Zarzycký z hnutí ANO. Návrh ostatní opoziční strany respektovaly a nesnažily se na výkon

této funkce navrhnout svého kandidáta. Dle jejich shodného vyjádření respektovaly výsledek voleb a post předsedy KV tedy zastává kandidát z největší opoziční strany v ZMP.

Po vytvoření finální podoby koalice v ZMP následovala vyjednávání o podobě koalic na úrovni městských obvodů. Zde byla vyjednávání některých stran koordinována z městské úrovně (případně se člen vyjednávacího týmu na úrovni města účastnil vyjednávání na úrovni městských obvodů), u jiných stran byla vyjednávání vedena odděleně bez koordinace s celoměstskou úrovní. Po uzavření koalic v zastupitelstvech na městské i obvodní úrovni se součástí koaličních dohod na úrovni města i městských obvodů stalo také rozdělení míst předsedů a členů v komisích rad a ve výborech zastupitelstev, v dozorčích radách a představenstvech městských společností, ve správních a dozorčích radách obecně prospěšných společností, zapsaných ústavů či nadací, ve výkonných a dozorčích radách dobrovolných svazků obcí atd.

Priority při utváření koalice v ZMP uvádí zástupci stran shodně. Nad ideologií na komunální úrovni převládá schopnost koaličních partnerů (a zejména jednotlivých členů RMP) vzájemně spolupracovat, utvářet kompromisy a až následně jsou řešeny programové shody. Pokud by strany měly totožné cíle, ale nemohly by se koaliční radní a zastupitelé na jejich realizaci dohodnout, pak koalice nebude nikdy schopna správně fungovat. Až na druhém místě jsou programové střety, tedy např. o to, zda má daná strana zájem o výstavbu nového komunikačního řešení, nové galerie, nového sportoviště či nikoliv. Kromě postoje vůči KSČM se až na posledním místě řešila ideologická příbuznost stran.

Za důvod, proč v ZMP nevznikají minimální vítězné koalice (*resp. s výjimkou prvního sledovaného období, kdy sice byla utvořena MWC, ale za podpory opoziční ČSSD, která získala dvě místa radních neuvolněných pro výkon funkce v jedenáctičlenné RMP – pozn. aut.*), označují dotazovaní shodně touhu po bezpečí. Všechny koaliční strany byly ochotny obětovat ve prospěch dalšího koaličního subjektu pozici v RMP výměnou za záruku zajištění stability koalice v případě hlasování v ZMP. V praxi považují koalici s větším počtem mandátů, než je minimální nutný počet, za stabilnější a životaschopnější vzhledem k tomu, že ne vždy jsou všichni koaliční zastupitelé přítomni na jednání ZMP a kromě toho širší koalice umožňuje, aby si někteří koaliční zastupitelé mohli v konkrétních případech ve svém hlasování zachovat odlišný názor. Touto skutečností také vysvětlují, proč byla utvořena nadměrná koalice v aktuálním volebním období.

4.2.2 Opozice v ZMP ve volebním období 2014–2018

Opozičními subjekty jsou v ZMP hnutí ANO s deseti mandáty a TOP 09 a KSČM, které obě mají v ZMP shodně po pěti mandátech. Ve čtyřicetisedmičlenném zastupitelstvu tedy získaly opoziční subjekty 20 mandátů. V této podkapitole je provedena aplikace poznatků o fungování politické opozice z teoretické části této práce na výsledky rozhovorů se zástupci opozičních stran. Stejně jako v případě charakteristiky utváření koalice i zde došlo k sepsání textu kompilací rozhovorů se zástupci opozičních stran a opět zde z důvodu korektnosti nebude užíváno odkazování na zdroje jednotlivých odstavců. Na základě výše specifikované typologie politické opozice dle Roberta Dahla lze opozici v ZMP charakterizovat následovně.

První zmíněnou proměnnou, kterou se Dahl zabývá, je soudržnost opozice. Opozice v Zastupitelstvu města Plzně je dle vyjádření dotazovaných zástupců všech opozičních stran nesoudržná. V předcházejícím volebním období ZMP v letech 2010–2014 docházelo ke spolupráci dvou opozičních stran a to TOP 09 a Občané.cz. Zástupci těchto stran se pravidelně scházeli před zasedáním ZMP a zabývali se rozbořem sporných bodů programu. Setkávání opozičních subjektů však do současného volebního období přeneseno nebylo, ač o to byl v jeho počátcích zájem. Zástupci hnutí ANO se několikrát sešli se zástupci TOP 09, ale ani jeden z těchto subjektů nebyl s přínosy těchto setkávání spokojen, a tak již další společná jednání organizována nebyla. V současném ani v minulém volebním období nebyla ke spolupráci opozičních stran přizvána KSČM. Příprava na schůze ZMP probíhá tedy u opozičních stran odděleně. Nespolečné opozičních stran je patrná i v případě hlasování v ZMP.

Druhou proměnnou, podle které lze opozici rozdělovat, je to, zda je opozice soutěživá neboli konkurenční. Vzhledem k proporčnímu volebnímu systému, který je užíván ve volbách do zastupitelstev obcí, nelze opozici považovat za striktně soutěživou. Všechny strany, jejichž zástupci byli zvoleni do ZMP, kromě KSČM se účastnily povolebních vyjednávání a byly součástí některé z variant možné koalice. Opoziční strany navíc ne vždy hlasují jednotně proti koaličním návrhům. Často hlasují i pro koaliční návrhy, přestože jejich hlasování může být odlišné od hlasování jiných opozičních stran.

Třetí zkoumanou proměnnou je míra rozlišitelnosti a identifikovatelnosti politické opozice. Tento bod navazuje na body předchozí. Politická opozice není v ZMP nijak

institucionalizovaná (opozici zde nesdružuje žádný orgán), a opoziční strany tak hlasují jak pro koaliční návrhy, tak i proti nim, dle obsahu konkrétního návrhu usnesení.

Čtvrtou proměnnou je v Dahlově charakteristice politické opozice místo setkávání politické opozice s vládou. Tímto místem jsou v Plzni setkání předsedů klubů ZMP před jednáním zastupitelstva a pak samotné jednání ZMP, na kterých dochází k dialogu stran a k jejich vzájemným interakcím. Vzhledem k multipartijnímu systému, ve kterém dochází v převážné většině případů k utváření koaličních vlád, je pro strany vzájemná interakce v průběhu volebního období důležitá. Díky vzájemnému poznávání roste pravděpodobnost, že strana bude mít po následujících komunálních volbách větší koaliční potenciál než v předcházejícím období. Důkazem může být i účast hnutí OPAT v současné koalici, ačkoliv v minulém volebním období jeho současní členové působili jako opoziční subjekt pod hlavičkou celostátní strany Občané.cz. Šanci ucházet se o partnerství v nově utvářené koalici získala i TOP 09 a to díky tomu, že ji ostatní strany mohly během předcházejícího volebního období lépe poznat. Interakce stran na půdě ZMP je tedy velmi důležitá.

Předposlední charakteristikou jsou cíle, jichž se opozice snaží dosáhnout. Opozici v ZMP lze považovat za racionální. Součástí ZMP nejsou žádné extrémistické strany, které by usilovaly o změnu systému či „svržení vlády“. Opoziční strany sice upozorňují na chybné kroky koalice, tím však zajišťují naplňování demokratických principů, ale nejedná o kroky destruktivní. Všechny strany jsou schopny spolu vést více či méně konstruktivní dialog a spolupráce opozičních stran se stranami koaličními při hlasování není vždy výjimkou. V roce 2016 došlo k návrhu opoziční TOP 09 o zařazení bodu programu jednání týkající se odvolání Martina Zrzaveckého z funkce primátora města Plzně. Opoziční KSČM z důvodu zachování demokratických postupů deklarovala své hlasování pro zařazení bodu, ale vyjádřit se k němu chtěla až po otevření diskuze. Hnutí ANO hlasovalo proti tomuto návrhu, ačkoliv přiznalo, že není zcela spokojeno s tím, jakým způsobem se ubírá koalice města Plzně vedená panem primátorem. Návrh na zařazení bodu programu nebyl přijat a hlasování o odvolání primátora Zrzaveckého neproběhlo (Davydjuková 2016: 28-31). Cílem opozice v ZMP je tedy dle Dahlova dělení výměna vládního personálu v následujících komunálních volbách.

Poslední proměnnou, které se Dahl věnuje, je strategie, pomocí níž opozice svých cílů dosahuje. V případě ZMP je touto strategií snaha uspět ve volbách a následně soustředění se

na koaliční vyjednávání, jehož cílem je stát se součástí koalice v ZMP a mít zastoupení ve výkonném orgánu samosprávy, tj. v RMP.

5 Závěr

Komunální politika na úrovni České republiky je charakteristická svou rozmanitostí. Odlišuje se jak v porovnání s celorepublikovou či krajskou úrovní, ale i v případě jednotlivých obcí je možné nalézt odlišnosti vyplývající z jejich historického, socioekonomického a politického vývoje. V každé obci se za dobu její existence vytvořila jiná politická kultura, jiné zvyky a pravidla fungování tamního politického systému. Právě tyto odlišnosti mají zásadní vliv na vyjednávání, která vedou zástupci politických stran a hnutí poté, co se sečtou volební hlasy v komunálních volbách a začne se uvažovat o podobě nové obecní vlády.

Z aplikace teoretických poznatků na proces utváření koalic v Zastupitelstvu města Plzně lze vyvodit, že poznatky teorie koalic je možno na úrovni města Plzně aplikovat (máme k dispozici data o počtu stran, volebních výsledcích a o zařazení na ideologické škále), nicméně předpoklady teorie koalic naplněny nejsou. Na základě poznatků teorie koalic tedy není možné na úrovni města Plzně předvídat výsledky povolebního vyjednávání. Proces utváření Rady města Plzně je v první řadě ovlivňován zkušeností a vzájemnou znalostí vyjednávajících stran. Na následujícím místě v pořadí vlivu na podobu budoucí koalice se nalézají programové střety a až na poslední pozici je ideologická příbuznost stran. Přednost strany dávají subjektům, které znají z uplynulých volebních období, spíše než novým stranám. Minimální vítězné koalice v Zastupitelstvu města Plzně vznikají jen výjimečně a strany se shodují, že důležitější, než nabytí maximálního počtu postů v radě, je zajištění bezproblémového fungování koalice.

Město Plzeň by mělo být dle mnoha předpokladů, jakožto čtvrté největší město v České republice (a druhé největší v Čechách) se stranickým systémem více méně totožným s tím parlamentním, odrazem celostátní politiky. Jak ale vyplývá z dat, která byla získána během výzkumu o podobě utváření koalice v zastupitelstvu pro aktuální volební období, i tak velké město jako je právě Plzeň nefunguje na základě poznatků teorií a jejich předpokladů a politická kultura, která v něm byla za dlouhá léta budována, se stále přenáší do každodenní praxe. Je však nutno podotknout, že předmětem zkoumání bylo pouze město Plzeň a generalizování výsledků na základě výzkumu jedné obce by bylo nesprávné. Práce tedy může sloužit jako příspěvek k diskusi o možnosti využití teorie v dalších obcích České republiky. Jak říká Stanislav Balík, „komunálních politik je tolik, kolik je obcí“ (Balík 2005a: 167).

6 Seznam použitých zdrojů

6.1 Odborné publikace a sborníky

- 1) Balík, S. (2005a): Metodologie výzkumu komunální politiky. In: Fiala, P. – Strmiska, M. (eds.): *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- 2) Balík, S. (2005b): Modely exekutivních koalic na komunální úrovni. In: Dančák, B. – Fiala, P. – Hloušek, V.: *Europeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno: Masarykova univerzita v Brně.
- 3) Balík, S. (2006): Typologie exekutivních koalic v Českém prostředí. In: Cabada, L. a kol.: *Koalice a koaliční vztahy*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- 4) Balík, S. (2008): *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností: koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994–2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- 5) Budge, I. – Keman, H. (1990): *Parties and Democracy. Coalition Formation and Government Function in Twenty States*. Oxford University Press.
- 6) Cabada, L. – Šanc, D. (2005): *Český stranický systém ve 20. století*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- 7) Cabada, L. (2006): Koaliční vládnutí v České republice – teoretická východiska v porovnání s praktickým naplněním. In: Cabada, L. a kol.: *Koalice a koaliční vztahy*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- 8) Cabada, L. (2007): Systém politických stran a vnitropolitické rozhodovací procesy. In: Vodička, K. – Cabada, L.: *Politický systém České republiky*. Praha: Portál.
- 9) Čmejrek, J. (2010a): Lokální politické stranictví. In: Čmejrek, J. – Bubeníček, V. – Čopík, J.: *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada Publishing.
- 10) Čmejrek, J. (2010b): Obecní volby. In: Čmejrek, J. – Bubeníček, V. – Čopík, J.: *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada Publishing.
- 11) Disman, M. (2008): *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.
- 12) Domanický, P. (eds.) (2013): *Plzeň : průvodce architekturou města od počátku 19. století do současnosti*. Plzeň: NAVA.

- 13) Duverger, M. (2016): *Politické strany*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum.
- 14) Heywood, A. (2008): *Politologie*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- 15) Hudák, J. – Jüptner, P. – Svoboda, J. (2003): *Komunální politické systémy*. Praha: FF UK.
- 16) Jüptner, P. (2006): Konfrontace teorie koalic s lokální politikou. In: Cabada, L. a kol.: *Koalice a koaliční vztahy*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- 17) Kolcunová, E. (2013): Ekonomie politického trhu – teorie veřejné volby. In: Jurečka, V. a kol.: *Mikroekonomie*. Praga: Grada Publishing.
- 18) Kopeček, L. (2005): Politické strany a stranické systémy ve stranické a teoretické analýze. In: Strmiska, M. – Hloušek, V. – Kopeček, L. – Chytilík, R.: *Politické strany moderní Evropy*. Praha: Portál.
- 19) Kubát, M. (2010): *Politická opozice v teorii a středoevropské praxi*. Praha: Dokořán.
- 20) Laver, M. – Shepsle, K. A. (1996): *Making and Breaking Governments: Cabinets and Legislatures in Parliamentary Democracies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- 21) Laver, M. – Schofield, N. (1998): *Multiparty government. The Politics of Coalition in Europe*. University of Michigan Press.
- 22) Linek, L. (2004): *Zařazení stran na pravolevé škále*. Praha: CVVM, Sociologický ústav Akademie věd České republiky.
- 23) McLean, I. – McMillan, A. (2009): *The Concise Oxford Dictionary of Politics*. New York: Oxford University Press.
- 24) Moravec, T. (2014a): *Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2014 a strategie APZ pro rok 2015*. Plzeň: Krajská pobočka úřadu práce ČR v Plzni.
- 25) Moravec, T. (2014b): *Zpráva o situaci na trhu práce okres Plzeň - město. Říjen 2014*. Plzeň: Krajská pobočka úřadu práce ČR v Plzni.
- 26) Netolický, P. (2006a). Obec. In Valeš, L. a kol.: *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk.

- 27) Netolický, P. (2006b). Statutární město – příklad města Plzně. In Valeš, L. a kol.: *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- 28) Novák, M. (1997): *Systémy politických stran. Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: SLON.
- 29) Pennings, P. – Keman, H. – Kleinnijenhuis, J. (2006): *Doing Research in Political Science. An Introduction to Comparative Methods and Statistics*. London: SAGE Publications.
- 30) Rapoport, A. (1974): *Game Theory as a Theory of Conflict Resolution*. Dordrecht: D. Reidel Publishing Company.
- 31) Pecháček, Š. (2013): *Panašování jako způsob personalizované volby v rámci poměrného volebního systému* [studie č. 1.223]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky.
- 32) Říchová, B. a kol. (2004): *Západoevropské politické systémy: komparace politických systémů*. Praha: Oeconomica.
- 33) Říchová, B. (2014): *Přehled moderních politologických teorií*. Praha: Portál.
- 34) Sartori, G. (2005): *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- 35) Schwarz, J. (2005): Škola veřejné volby. In: Holman, R.: *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck.
- 36) Strnadová, L. (2006): Proces formování povolebních koalic v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR a na úrovni samosprávy: komparativní analýza. In: Cabada, L. a kol.: *Koalice a koaliční vztahy*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- 37) Şule Erçetin, Ş. (2016): *Handbook of Research on Chaos and Complexity Theory in the Social Sciences*. Hershey: IGI Global.
- 38) Šaradín, P. (2008): *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- 39) Švec, K. (2006): Aplikace teorie koalic na proces utváření krajských rad v České republice. In: Němec, J. – Šůstková, M. (eds.): *III. Kongres českých politologů*. Praha, Olomouc: Česká společnost pro politické vědy.

- 40) Švec, K. (2008): *Aplikace teorie koalic na regionální úrovni* [diplomová práce]. Praha: Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze.
- 41) Thomas, L. C. (2011): *Games, Theory and Applications*. Mineola: Dover Publications.
- 42) Veselský, L. (2008): *Politická orientace občanů*. Praha: CVVM, Sociologický ústav Akademie věd České republiky.
- 43) Vodička, K. – Šimka, K. (2003): Místní státní správa a samospráva. In: Vodička, K. – Cabada, L.: *Politický systém České republiky*. Praha: Portál.

6.2 Příspěvky v odborných periodikách

- 44) Jüptner, P. (2004): Komunální koalice a politické modely. *Politologická revue* 2/2004, s. 80-101.
- 45) Kelley, E. W. (1968): Techniques of Studying Coalition Formation. *Midwest Journal of Political Science* 1/1968, s. 62-84.
- 46) Kubát, M. (2010): Volby, fragmentace a polarizace stranického systému a politická nestabilita v České republice. *Politologický časopis* 3/1998, s. 231-243.
- 47) Leiserson, M. (1968): Factions and Coalitions in One-Party Japan: An Interpretation Based on The Theory of Games. *The American Political Science Review* 3/1968, s. 770-787.
- 48) Linek, L. (2007): Vliv volební účasti na zisky jednotlivých politických stran: případ voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2006. *Politologický časopis* 3/2007, s. 205-223.
- 49) Outlý, J. (2003): Volby do zastupitelstev – vývoj a souvislosti. *Politologická revue* 2/2003, s. 17-43.
- 50) Švec, K. (2010): Analýza voleb do krajských zastupitelstev v roce 2008 v kontextu teorie koalic a srovnání s volbami v roce 2000 a 2004. *Acta Politologica* 2/2010, s. 186-204.
- 51) Tsbelis, G. (1988): When Do Allies Become Rivals? *Comparative Politics* 2/1988, s. 233-240.

6.3 Prameny

6.3.1 Internetové prameny

- 52) ANO [b.r.]a: *Pár slov o ANO* [online]. [cit. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/par-slov-o-ano>.
- 53) ANO [b.r.]b: *Stanovy politického hnutí ANO 2011* [online]. [cit. 20. 2. 2017]. Dostupné z: http://www.anobudelip.cz/file/edee/2015/03/stanovy-ano_cistopis-3.3.2015-2.pdf.
- 54) Brno [b.r.]: *Městské části* [online]. [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné z: <https://www.brno.cz/sprava-mesta/mestske-casti>.
- 55) ČSSD [b.r.]: *Strana* [online]. [cit. 19. 2. 2017]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/strana>.
- 56) ČSSD Plzeň [b.r.]a: *Historie ČSSD v Plzni* [online]. [cit. 19. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.cssd-plzen.cz/cssd/nase-strana/historie-cssd-v-plzni>.
- 57) ČSÚ [b.r.]: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>.
- 58) ČSÚ 2015: *Sčítání lidí, domů a bytů 2011* [online]. [cit. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/scitani-lidu-domu-a-bytu-2011>.
- 59) ČSÚ 2017a: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 19. 2. 2017]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=home>.
- 60) eOstrava.cz [b.r.]: *Ostravské městské obvody* [online]. [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné z: <https://www.eostrava.cz/ostravske-mestske-obvody>.
- 61) Jančařík, A. (2008): *NIMové hry* [studijní materiál]. Praha: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, dostupné online na: <http://class.pedf.cuni.cz/Jancarik/DesktopDefault.aspx?tabindex=2&tabid=24&KategorieID=107&portalsekce=2&Nezobrazovat=ano&PrvekID=243>, 9. 2. 2017.
- 62) KDU-ČSL [b.r.]: *Kdo jsme* [online]. [cit. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.kdu.cz/o-nas/kdo-jsme>.

- 63) Komunistická strana Čech a Moravy [b.r.]a: *Kdo jsme a co chceme* [online]. [cit. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <https://www.kscm.cz/nase-strana/kdo-jsme/kdo-jsme-co-chceme>.
- 64) Komunistická strana Čech a Moravy [b.r.]b: *Stanovy Komunistické strany Čecha a Moravy* [online]. [cit. 11. 3. 2017]. Dostupné z: https://www.kscm.cz/sites/default/files/soubory/Stanovy/stanovy_kscm_2016.pdf.
- 65) Ministerstvo vnitra České republiky [b.r.]a: *Rejstřík politických stran a politických hnutí Občané patrioti* [online]. [cit. 22. 2. 2017]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickyh-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=424.
- 66) Ministerstvo vnitra České republiky [b.r.]b: *Rejstřík politických stran a politických hnutí – TOP 09* [online]. [cit. 22. 2. 2017]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickyh-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=321.
- 67) Monitor [b.r.]: *Statutární město Plzeň* [online]. [cit. 17. 2. 2017]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2016/obce/detail/00075370#>.
- 68) Nedvěd, J. (2014): *Ministr Chovanec se vložil do hry o Plzeň. Primátora chce ANO i ČSSD* [online]. [cit. 22. 2. 2017]. Dostupné z: http://plzen.idnes.cz/ministr-chovanec-vyjednava-o-koalici-v-plzni-f35-/plzen-zpravy.aspx?c=A141017_2108652_plzen-zpravy_kol.
- 69) Občané patrioti [b.r.]: *O nás* [online]. [cit. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.obcanepatrioti.cz/o-nas.php>.
- 70) ODS [b.r.]a: *O nás* [online]. [cit. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.ods.cz/o-nas>.
- 71) ODS [b.r.]b: *Oblastní sdružení Plzeň-město* [online]. [cit. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.ods.cz/os.plzen-mesto/mistni-sdruzeni>.
- 72) Olomouc [b.r.]: *Komise městských částí* [online]. [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/samosprava/komise-mestskych-casti>.
- 73) Plzen.eu 2012: *Krátké představení* [online]. [cit. 17. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.plzen.eu/obcan/o-meste/informace-o-meste/kratke-predstaveni/kratke-predstaveni.aspx>.

- 74) Plzen.eu 2016: *Výbory Zastupitelstva města Plzně* [online]. [cit. 21. 2.2017]. Dostupné z: https://www.plzen.eu/obcan/urad/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta-plzne/chap_128/zastupitelstvo-mesta-plzne.aspx.
- 75) Plzen.eu 2017a: *Komise Rady města Plzně* [online]. [cit. 21. 2. 2017]. Dostupné z: https://www.plzen.eu/obcan/urad/organy-mesta/rada-mesta-plzne/chap_161/rada-mesta-plzne.aspx.
- 76) Plzen.eu 2017b: *Magistrát města Plzně* [online]. [cit. 21. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.plzen.eu/obcan/urad/magistrat-mesta-plzne/magistrat-mesta-plzne.aspx>.
- 77) Plzen.eu 2017c: *Rozpočet města Plzně v roce 2017* [online]. [cit. 12. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.plzen.eu/obcan/urad/verejne-dokumenty/rozpocet/rozpocet-mesta-plzne-v-roce-2017.aspx>.
- 78) Portál městského obvodu Plzeň 1 2015a: *Rada Městského obvodu Plzeň 1* [online]. [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné z: <http://umo1.plzen.eu/urad-a-samosprava/samosprava-mestskeho-obvodu/rada-mestskeho-obvodu/rada-mestskeho-obvodu-plzen-1.aspx>.
- 79) Portál městského obvodu Plzeň 1 2015b: *Zastupitelstvo MO Plzeň 1* [online]. [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné z: <http://umo1.plzen.eu/urad-a-samosprava/samosprava-mestskeho-obvodu/zastupitelstvo-mestskeho-obvodu/zastupitelstvo-mo-plzen-1.aspx>.
- 80) Portál městského obvodu Plzeň 2 2015: *Rada Městského obvodu Plzeň 2* [online]. [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné z: <http://umo2.plzen.eu/urad-a-samosprava/samosprava-mestskeho-obvodu/rada-mestskeho-obvodu/rada-mestskeho-obvodu.aspx>.
- 81) Portál městského obvodu Plzeň 2 2016: *Zastupitelstvo Městského obvodu Plzeň 2* [online]. [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné z: <http://umo2.plzen.eu/urad-a-samosprava/samosprava-mestskeho-obvodu/zastupitelstvo-mestskeho-obvodu/zastupitelstvo-mestskeho-obvodu.aspx>.
- 82) Portál městského obvodu Plzeň 3 2017a: *Rada Městského obvodu Plzeň 3* [online]. [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné z: <http://umo3.plzen.eu/urad-a-samosprava/samosprava-mestskeho-obvodu/rada-mestskeho-obvodu/rada-mestskeho-obvodu.aspx>.
- 83) Portál městského obvodu Plzeň 3 2017b: *Zastupitelstvo Městského obvodu Plzeň 3* [online]. [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné z: <http://umo3.plzen.eu/urad-a>

samosprava/samosprava-mestskeho-obvodu/zastupitelstvo-mestskeho-obvodu/zastupitelstvo-mestskeho-obvodu.aspx.

- 84) Portál městského obvodu Plzeň 4 2014: *Rada Městského obvodu Plzeň 4* [online]. [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné z: <http://umo4.plzen.eu/urad-a-samosprava/samosprava-mestskeho-obvodu/rada-mestskeho-obvodu/rada-mestskeho-obvodu.aspx>.
- 85) Portál městského obvodu Plzeň 4 2016: *Zastupitelstvo Městského obvodu Plzeň 4* [online]. [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné z: <http://umo4.plzen.eu/urad-a-samosprava/samosprava-mestskeho-obvodu/zastupitelstvo-mestskeho-obvodu/zastupitelstvo-mestskeho-obvodu.aspx>.
- 86) Řípa, M. (2012): *Metody pro přepočítání hlasů na mandáty používané v ČR ve volbách od roku 1990*. Český statistický úřad, dostupné online na: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty, 11. 2. 2017.
- 87) TOP 09 [b.r.]a: TOP 09: *Programová východiska a principy* [online]. [cit. 22. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/programova-vychodiska-a-principy>.
- 88) TOP 09 [b.r.]b: TOP 09: *Regiony* [online]. [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.top09.cz/regiony>.
- 89) TOP 09 [b.r.]c: TOP 09: *Stanovy politické strany TOP 09* [online]. [cit. 22. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.top09.cz/dokumenty/stanovy>.
- 90) Veselá, D. (2014): *Zastupitelé volili vedení města osm hodin. Tajnou volbou* [online]. [cit. 25. 2. 2017]. Dostupné z: http://plzensky.denik.cz/zpravy_region/zastupitele-volili-vedeni-mesta-osm-hodin-tajnou-volbou-20141106.html.
- 91) Volby.cz [b.r.]a: *Volby do zastupitelstev obcí 1994 – výsledky voleb* [online]. [cit. 18. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/kv1994/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3405&xobec=554791>.
- 92) Volby.cz [b.r.]b: *Volby do zastupitelstev obcí 1998 – výsledky voleb* [online]. [cit. 18. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/kv1998/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=3&xnumnuts=3203&xobec=554791>.

- 93) Volby.cz [b.r.]:c: *Volby do zastupitelstev obcí 2002 – výsledky voleb* [online]. [cit. 18. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/kv2002/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=3&xnumnuts=3203&xobec=554791>.
- 94) Volby.cz [b.r.]:d: *Volby do zastupitelstev obcí 2006 – výsledky voleb* [online]. [cit. 18. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/kv2006/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=3&xnumnuts=3203&xobec=554791&xstat=0&xvyber=0>.
- 95) Volby.cz [b.r.]:e: *Volby do zastupitelstev obcí 2010 – výsledky voleb* [online]. [cit. 18. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/kv2010/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=3&xnumnuts=3203&xobec=554791&xstat=0&xvyber=0>.
- 96) Volby.cz [b.r.]:f: *Volby do zastupitelstev obcí 2014 – výsledky voleb* [online]. [cit. 18. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=3&xnumnuts=3203&xobec=554791&xstat=0&xvyber=0>.

6.3.2 Rozhovory a konzultace

- 97) Balík, S. (2017): *Konzultace na téma: minimální vítězná ideově propojená koalice - výpočet* [odborná konzultace]. 27. 2. 2017. Brno: Katedra politologie, Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity.
- 98) Bystřická, J. (2017): *Polostrukturované dotazování* [rozhovor]. 7. 3. 2017. Plzeň: Předsedkyně klubu zastupitelů KSČM v ZMP.
- 99) Cabada, L. (2017): *Konzultace na téma: charakteristika politické strany TOP 09* [odborná konzultace]. 24. 2. 2017. Plzeň: Katedra politologie a mezinárodních vztahů Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni.
- 100) Eismanová, K (2017): *Členská základna ODS na území města Plzně* [konzultace] 14. 3. 2017. Plzeň: Oblastní kancelář ODS v Plzni: manažerka.
- 101) Foltýnová, P. (2017): *Kolice v Zastupitelstvu městského obvodu Plzeň 4* [konzultace] 22. 3. 2017. Plzeň: Úřad městského obvodu Plzeň 4: asistentka starosty.

- 102) Jiráňková, A. (2017): *Členská základna TOP 09 na území města Plzně* [konzultace] 14. 3. 2017. Plzeň: Kancelář TOP 09 Plzeňský kraj: asistentka.
- 103) Kopecký, M. (2017): *Věkové složení obyvatel města Plzně podle pětiletých věkových skupin* [konzultace] 20. 2. 2017. Plzeň: Útvar koncepce a rozvoje města Plzně.
- 104) Krušinová, D. (2017): *Počet zaměstnanců zařazených v rámci MMP* [konzultace] 27. 2. 2017. Plzeň: Magistrát města Plzně – referentka Odboru personálního.
- 105) Náhlík, P. (2017): *Polostrukturované dotazování* [rozhovor]. 6. 3. 2017. Plzeň: Magistrát města Plzně – náměstek primátora města Plzně.
- 106) Michálek, J. (2017): *Polostrukturované dotazování* [rozhovor]. 22. 3. 2017. Plzeň: Předseda politického hnutí Občané patrioti.
- 107) Rozšafný, O. (2017): *Členská základna KDU-ČSL na území města Plzně* [konzultace] 22. 3. 2017. Plzeň: Krajská organizace Plzeňského kraje: krajský tajemník.
- 108) Rybářová, E (2017): *Účast starostů městských obvodů na schůzích ZMP* [konzultace] 22. 3. 2017. Plzeň: Magistrát města Plzně – referentka Odboru vnitřní správy, oddělení organizační.
- 109) Šlouf, D. (2017): *Polostrukturované dotazování* [rozhovor]. 8. 3. 2017. Plzeň: Magistrát města Plzně – člen Rady města Plzně.
- 110) Zarzycký, R. (2017): *Polostrukturované dotazování* [rozhovor]. 8. 3. 2017. Plzeň: Magistrát města Plzně – předseda Kontrolního výboru ZMP.
- 111) Zrzavecký, M. (2017): *Polostrukturované dotazování* [rozhovor]. 27. 2. 2017. Plzeň: Magistrát města Plzně – primátor města Plzně.
- 112) Ženíšek, O. (2017): *Polostrukturované dotazování* [rozhovor]. 10. 3. 2017. Plzeň: předseda Regionální organizace TOP 09 Plzeňsko.

6.3.3 Ostatní prameny

- 113) ČSSD Plzeň [b.r.]: *Program okresní organizace ČSSD Plzeň – město* [volební program]. [cit. 16. 3. 2017]. Dostupné online z: <http://www.cssd-plzen.cz/cssd/nase-strana/program-organizace/>.

- 114) Davydjuková, M. (2016): *Zápis z 15. schůze Zastupitelstva města Plzně konané dne 14. 4. 2016*. Plzeň: Magistrát města Plzně: Odbor vnitřní správy, oddělení organizační.
- 115) KDU-ČSL Plzeň [b.r.]: *Program KDU-ČSL v Plzni pro volební období 2014 – 2018 Nové šance* [volební program]. [cit. 16. 3. 2017]. Dostupné online z: http://www.kduplzen.cz/wp-content/uploads/2014/08/NOVÉ-ŠANCE-pro-PLZEŇ-program_email.pdf.
- 116) KV KSČM Plzeňského kraje [b.r.]: *Priority volebního programu pro Plzeň* [volební program]. [cit. 16. 3. 2017]. Dostupné online z: <http://www.kscmplzen.cz/index.php/nase-cinnost-a-politika/zastupitele-mesta-plzne-za-kscm/priority-volebniho-programu-pro-plzen>.
- 117) Kubát, M. (2011): *Politické strany a stranické systémy I* [přednáška]. Plzeň: Katedra politologie a mezinárodních vztahů, Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni.
- 118) Obecně závazná vyhláška statutárního města Plzně č. 8/2001, Statut města [online]. [cit. 27. 10. 2016]. Dostupné z: www.plzen.eu.
- 119) ODS [b.r.]: *Plzeň je jiná* [volební program]. [cit. 16. 3. 2017].
- 120) Pavel Šrámek (2014): *Výběr z priorit hnutí ANO pro komunální volby 2014* [volební program]. [cit. 16. 3. 2017]. Dostupné online z: <http://www.pavelsramek.eu/category/volby2014/volebniprogram>.
- 121) Pelánek, R. (2014): *Teorie her* [studijní materiál]. [cit. 9. 1. 2016]. Brno: Fakulta informatiky Masarykovy univerzity. Dostupné online z: <http://www.fi.muni.cz/~xpelanek/IV109/slidy/teorie-her.pdf>.
- 122) TOP 09 [b.r.]: *Volební program Plzeň jak má být* [volební program]. [cit. 16. 3. 2017]. Dostupné online z: http://www.top09.cz/files/soubory/program-top-09-plzen_1174.pdf.
- 123) Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 1/1995 [online]. [cit. 18. 2. 2017]. Dostupné z www.usneseni.plzen.eu.
- 124) Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 1a/1998 [online]. [cit. 18. 2. 2017]. Dostupné z www.usneseni.plzen.eu.

- 125) Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 567/2010 [online]. [cit. 18. 2. 2017]. Dostupné z www.usneseni.plzen.eu.
- 126) Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 590/2014 [online]. [cit. 18. 2. 2017]. Dostupné z www.usneseni.plzen.eu.
- 127) Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 630/2006 [online]. [cit. 18. 2. 2017]. Dostupné z www.usneseni.plzen.eu.
- 128) Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 668/2002 [online]. [cit. 18. 2. 2017]. Dostupné z www.usneseni.plzen.eu.
- 129) Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České Republiky.
- 130) Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) [online]. [cit. 14. 1. 2016]. Dostupné z www.portal.gov.cz.
- 131) Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností [online]. [cit. 14. 1. 2016]. Dostupné z www.portal.gov.cz.

7 Seznam použitých zkratk

[b.r.]	bez (uvedení) roku
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ČSL	Československá strana lidová
ČSNS	Česká strana národně socialistická
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
DR	dozorčí rada
GC	velká koalice
JSNS	hnutí Jiří Strobach, náš starosta
KAN	Klub angažovaných nestraníků
KDS	Křesťanskodemokratická strana
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KS ČSSD	Klub seniorů ČSSD
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
k.ú.	katastrální území
KV	Kontrolní výbor Zastupitelstva města Plzně
LSNS	Liberální strana národně sociální
LDS	Liberálně demokratická strana
MANO	Mladé ANO
MCWC	minimální vítězná ideově propojená koalice
MěV	Městský výbor
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MMP	Magistrát města Plzně
MO	Městský obvod
MRC	koalice s nejmenší programovou vzdáleností
MSC	koalice s nejmenším počtem křesel
MSD	Mladí sociální demokraté
MSUB	koalice s nejmenším počtem členů
MV KSČM	Místní výbory KSČM
MWC	minimální vítězná koalice
NámB	náměstek Martin Baxa

NámH	náměstkyně Eva Herinková
NámK	náměstek Pavel Kotas
NámN	náměstek Petr Náhlík
NámŠ	náměstek Pavel Šindelář
NK	Nezávislí kandidáti
ODA	Občanská demokratická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
OPAT	Občané patrioti
OVV	Okresní výkonný výbor
PA	Plzeňská aliance
POVV	Předsednictvo okresního výkonného výboru
PRIM	primátor
PVP	Pravá volba pro Plzeň
RadD	radní Michal Dvořák
RadM	radní Helena Matoušová
RadŠ	radní David Šlouf
RMO	Rada městského obvodu
RMP	Rada města Plzně
SANO	Seniorské ANO
SDŽ	Sociálně demokratické ženy
SLDB	Sčítání lidí, domů a bytů
SMC	nadměrná koalice
SNK	Sdružení nezávislých kandidátů
SZ	Strana zelených
US (-DEU)	Unie svobody (- Demokratická unie)
ÚKR	Útvar koncepce a rozvoje města Plzně
VZVZ	Výbor pro zadávání veřejných zakázek
ZMO	Zastupitelstvo městského obvodu
ZMP	Zastupitelstvo města Plzně
ZO	Základní organizace

8 Seznam požitých obrázků, tabulek a grafů

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Tradice výzkumu teorie koalic

Obrázek č. 2: Třídy a typy koalic dle Stanislava Balíka

Obrázek č. 3: Sartoriho desetibodová ideologická osa

Obrázek č. 4: Umístění ANO v Plzni na ideologické ose

Obrázek č. 5: Umístění ČSSD v Plzni na ideologické ose

Obrázek č. 6: Umístění KDU-ČSL v Plzni na ideologické ose

Obrázek č. 7: Umístění KSČM v Plzni na ideologické ose

Obrázek č. 8: Umístění OPAT na ideologické ose

Obrázek č. 9: Umístění ODS v Plzni na ideologické ose

Obrázek č. 10: Umístění TOP 09 v Plzni na ideologické ose

Obrázek č. 11: Umístění politických stran a hnutí v ZMP na ideologické ose

Obrázek č. 12: Rozdělení funkcí v RMP ve volebním období 2014–2018

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet členů zastupitelstva dle počtu obyvatel obce

Tabulka č. 2: Četnost výskytů jednotlivých typů vlád v Itálii dle výzkumu R. Axelroda

Tabulka č. 3: Rozdělení velikostních typů obcí

Tabulka č. 4: Volební výsledky voleb do ZMP od roku 1994 do současnosti

Tabulka č. 5: Frekvence výskytů jednotlivých typů koalic v ZMP období 1994–2014

Tabulka č. 6: Volební výsledky voleb do ZMP v roce 2014 s přepočtem hlasů na mandáty

Tabulka č. 7: Volební výsledky stran v ZMP a jejich umístění na ideologické ose

Tabulka č. 8: Predikované podoby koalic v ZMP dle teorií minimální vítězné koalice

Tabulka č. 9: Složení Zastupitelstva městského obvodu Plzeň 1

Tabulka č. 10: Složení Zastupitelstva městského obvodu Plzeň 2 – Slovany

Tabulka č. 11: Složení Zastupitelstva městského obvodu Plzeň 3

Tabulka č. 12: Složení Zastupitelstva městského obvodu Plzeň 4

Seznam grafů

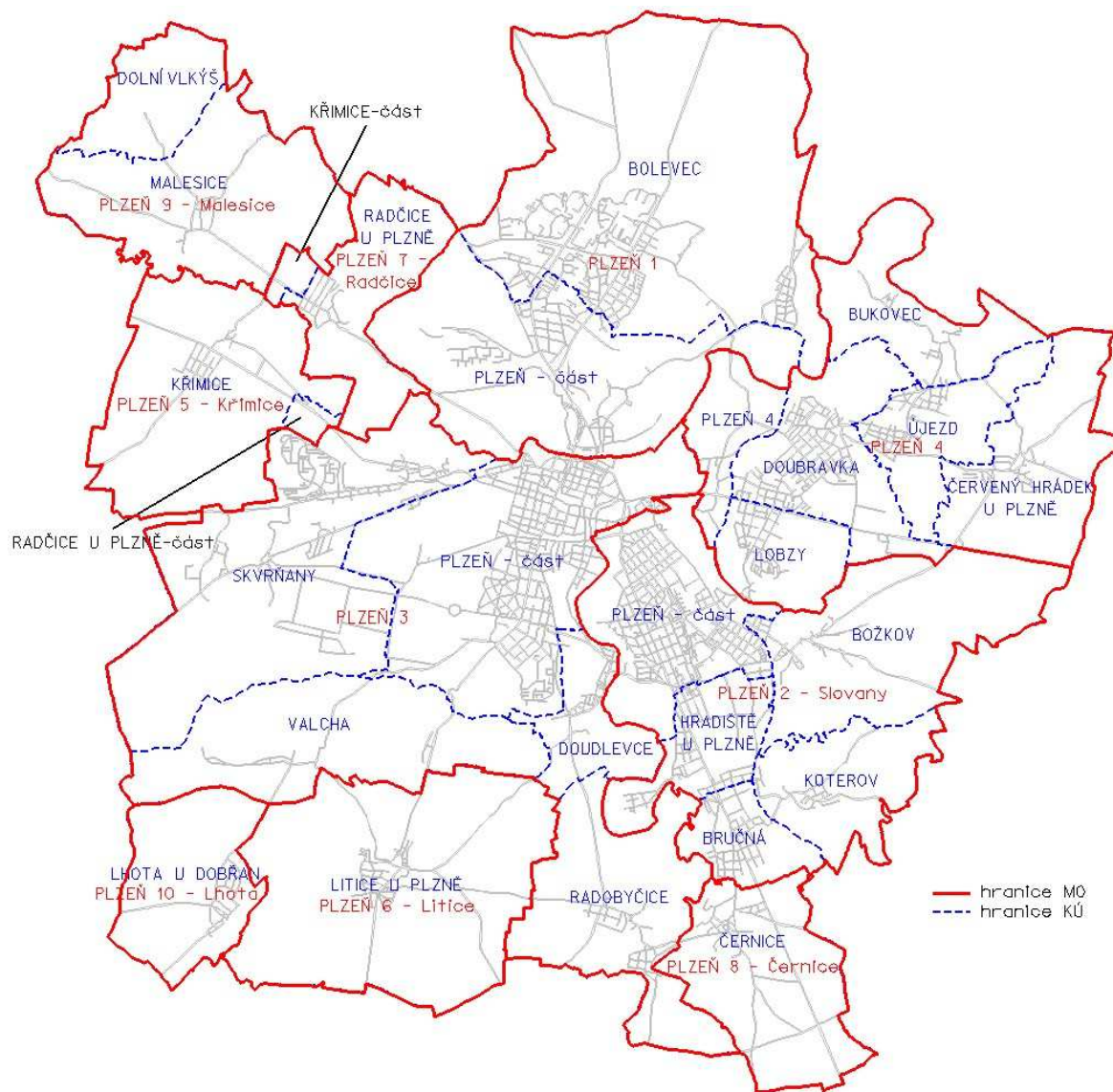
Graf č. 1: Věková skladba obyvatel města Plzně v roce 2014

- Graf č. 2: Meziroční vývoj rozpočtu města Plzně
- Graf č. 3: Vývoj celkového dluhu města Plzně
- Graf č. 4: Výsledky voleb do ZMP v roce 1994
- Graf č. 5: Výsledky voleb do ZMP v roce 1998
- Graf č. 6: Výsledky voleb do ZMP v roce 2002
- Graf č. 7: Výsledky voleb do ZMP v roce 2006
- Graf č. 8: Výsledky voleb do ZMP v roce 2010
- Graf č. 9: Výsledky voleb do ZMP v roce 2014
- Graf č. 10: Vývoj volební podpory politických stran v ZMP

9 Přílohy

Příloha č. 1: Orientační mapa správních hranic městských obvodů¹⁷

¹⁷ Příloha č. 8 Statutu města

Příloha č. 2: Výsledky voleb do ZMP v období 1994 – 2014¹⁸

Rok 1994:

	Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
		abs.	v %		
1	Sdružení LSNS, NK	84 346	2.60	47	1
2	Občanská demokratická aliance	327 007	10.08	47	5
3	Koalice SPR-RSČ, SDČR	165 568	5.11	46	2
4	Občanská demokratická strana	1 092 246	33.68	47	16
5	Komunistická str.Čech a Moravy	434 202	13.39	47	7
6	Konzervativní strana	7 162	0.22	17	0
7	Sdružení SD(OH), NK	98 958	3.05	34	1
8	Levý blok	12 660	0.39	9	0
9	Strana zelených	86 896	2.68	31	1
10	Str.podnikat.,živnostn.a roln.	9 592	0.30	6	0
11	Důchodci za životní jistoty	163 080	5.03	47	2
12	Koalice KDU-ČSL, KDS, KAN	170 335	5.25	47	3
13	Demokratická unie	153 392	4.73	47	2
14	Česká str.sociálně demokrat.	437 162	13.48	46	7

Rok 1998:

	Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
		abs.	v %		
1	Česká str.sociálně demokrat.	528 097	24.36	47	11
2	Občanská demokratická aliance	38 080	1.76	46	1
3	Strana za životní jistoty	26 231	1.21	47	1
4	Občanská demokratická strana	686 224	31.66	47	15
5	Republikánská unie	10 650	0.49	46	0
6	Unie svobody	189 326	8.73	47	4
7	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	161 692	7.46	47	4
8	Demokratická unie	44 687	2.06	47	1
9	Nezávislí kandidáti	2 508	0.12	1	0
10	Pravá volba pro Plzeň	155 784	7.19	47	3
11	Komunistická str.Čech a Moravy	270 196	12.47	47	6
12	Sdružení SZ, NK	41 767	1.93	47	1
13	Česká pravice	12 346	0.57	42	0

¹⁸ zdroj: ČSÚ

Rok 2002:

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Přepočtený základ dle počtu kandidátů	Přepočtené % plat. hlasů	Počet mandátů	Podíly hlasů
	abs.	v %					
<u>1</u> Česká str.sociálně demokrat.	403 889	20.59	47	1 961 394.00	20.59	10	X
<u>2</u> Strana za životní jistoty	8 820	0.45	15	625 976.80	1.40	0	
<u>3</u> Občanská demokratická strana	743 089	37.89	47	1 961 394.00	37.88	20	X
<u>4</u> Prává volba pro Plzeň	183 245	9.34	47	1 961 394.00	9.34	4	X
<u>5</u> Strana zelených	71 830	3.66	47	1 961 394.00	3.66	0	
<u>6</u> Občanská demokratická aliance	26 005	1.33	37	1 544 076.12	1.68	0	
<u>7</u> Komunistická str.Čech a Moravy	260 123	13.26	46	1 919 662.21	13.55	7	X
<u>8</u> Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	145 680	7.43	47	1 961 394.00	7.42	3	X
<u>9</u> Koalice US-DEU, SNK	118 713	6.05	47	1 961 394.00	6.05	3	X

Rok 2006:

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Přepočtený základ dle počtu kandidátů	Přepočtené % platných hlasů	Počet mandátů	Podíly hlasů
	číslo	název					
<u>1</u> Plzeňská aliance			47	2 226 286,00	7,57	3	X
<u>2</u> Komunistická str.Čech a Moravy			47	2 226 286,00	12,48	6	X
<u>3</u> Občanská demokratická strana			47	2 226 286,00	45,23	22	X
<u>4</u> Koruna Česká (monarch.strana)			7	331 574,51	0,68	0	
<u>5</u> Prává volba pro Plzeň			47	2 226 286,00	7,97	3	X
<u>6</u> Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.			47	2 226 286,00	6,34	3	X
<u>7</u> Česká str.sociálně demokrat.			47	2 226 286,00	20,28	10	X

Rok 2010:

Kandidátní listina		Hlasy		Počet kandidátů	Přepočtený základ dle počtu kandidátů	Přepočtené % platných hlasů	Počet mandátů	Podíly hlasů
číslo	název	abs.	v %					
<u>1</u>	Občanská demokratická strana	565 614	24,78	47	2 282 696,00	24,77	14	<u>X</u>
<u>2</u>	Pravá volba pro Plzeň	115 104	5,04	47	2 282 696,00	5,04	2	<u>X</u>
<u>3</u>	Plzeňská aliance	102 860	4,51	47	2 282 696,00	4,50	0	
<u>4</u>	Volte Pr.Blok www.cibulka.net	1 472	0,06	4	194 272,00	0,75	0	
<u>5</u>	OBČANÉ.CZ	206 734	9,06	44	2 136 992,00	9,67	5	<u>X</u>
<u>6</u>	Dělnic.str.sociální spravedl.	4 321	0,19	15	728 520,00	0,59	0	
<u>7</u>	Česká str.sociálně demokrat.	543 564	23,81	47	2 282 696,00	23,81	14	<u>X</u>
<u>8</u>	Česká pirátská strana	18 733	0,82	47	2 282 696,00	0,82	0	
<u>9</u>	Suverenita-blok J.Bobošíkové	47 184	2,07	47	2 282 696,00	2,06	0	
<u>10</u>	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	98 644	4,32	47	2 282 696,00	4,32	0	
<u>11</u>	Strana Práv Občanů ZEMANOVCI	14 336	0,63	43	2 088 424,00	0,68	0	
<u>12</u>	Věci veřejné	60 762	2,66	47	2 282 696,00	2,66	0	
<u>13</u>	Balbínova poetická strana	907	0,04	4	194 272,00	0,46	0	
<u>14</u>	TOP 09	280 985	12,31	47	2 282 696,00	12,30	7	<u>X</u>
<u>15</u>	Komunistická str.Čech a Moravy	221 476	9,70	47	2 282 696,00	9,70	5	<u>X</u>

Rok 2014:

Kandidátní listina		Hlasy		Počet kandidátů	Přepočtený základ dle počtu kandidátů	Přepočtené % platných hlasů	Počet mandátů	Podíly hlasů
číslo	název	abs.	v %					
<u>1</u>	VEŘEJNÉ ZÁJMY PLZNĚ	53 661	2,91	47	1 842 614,00	2,91	0	
<u>2</u>	Pravá volba pro Plzeň (PVP)	50 469	2,74	47	1 842 614,00	2,73	0	
<u>3</u>	Strana svobodných občanů	41 131	2,23	47	1 842 614,00	2,23	0	
<u>4</u>	Změna pro Plzeň	45 763	2,48	47	1 842 614,00	2,48	0	
<u>5</u>	Společně za Plzeň	88 100	4,78	47	1 842 614,00	4,78	0	
<u>6</u>	TOP 09	166 696	9,05	47	1 842 614,00	9,04	5	<u>X</u>
<u>7</u>	Volební strana REPUBLIKA	2 025	0,11	32	1 254 545,70	0,16	0	
<u>8</u>	Sdružení DSZ a NK	844	0,05	13	509 659,19	0,16	0	
<u>9</u>	Plzeň pro sport	32 906	1,79	47	1 842 614,00	1,78	0	
<u>10</u>	Komunistická str.Čech a Moravy	152 903	8,30	46	1 803 409,44	8,47	5	<u>X</u>
<u>11</u>	ANO 2011	329 815	17,90	47	1 842 614,00	17,89	10	<u>X</u>
<u>12</u>	Strana Práv Občanů	2 358	0,13	18	705 681,95	0,33	0	
<u>13</u>	Česká str.sociálně demokrat.	303 042	16,45	47	1 842 614,00	16,44	10	<u>X</u>
<u>14</u>	Občané patrioti	134 761	7,31	47	1 842 614,00	7,31	4	<u>X</u>
<u>15</u>	DSSS-Za Plz. bez hazar. a nepř	10 215	0,55	30	1 176 136,59	0,86	0	
<u>16</u>	Občanská demokratická strana	323 390	17,55	47	1 842 614,00	17,55	10	<u>X</u>
<u>17</u>	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	104 535	5,67	47	1 842 614,00	5,67	3	<u>X</u>

Příloha č. 3: Otázky kladené zástupcům koaličních stran (hnutí) v ZMP

Charakteristika strany (hnutí) a její působení v Plzni

1. Umístění strany (hnutí) na ideologické ose.
2. Má strana (hnutí) na území města Plzně nějaká specifika oproti celostátní úrovni, nebo je ideologicky a názorově totožná? Historie působení strany (hnutí) v Plzni.
3. Organizační struktura strany (hnutí) v Plzni – např. dělí-li se strana (hnutí) na území města ještě dle městských obvodů, jsou v něm (ní) tvořena další sdružení dle věku či pohlaví – mladí/staří/ženy/muži apod.
4. Jak často probíhají schůze strany (hnutí) na městské úrovni?
5. Členská základna na území města – počet členů, průměrný věk, vliv úspěchu/neúspěchu ve volbách na členskou základnu.
6. Potenciální voliči (elektorát) – sociální struktura, věk, charakteristika cílového voliče.

Podoba koaličního vyjednávání

- I. S kým strana (hnutí) vyjednávala jako první, s kým následně?
- II. Jaký měla vliv podoba parlamentní koalice na formování koalice v ZMP?
- III. Jaký měla vliv na vyjednávání zkušenost z uplynulých funkčních období?
- IV. Jaký měl vliv výsledek ve volbách do zastupitelstev městských obvodů na podobu koalice v ZMP a naopak?
- V. Šli jste jako strana (hnutí) vyjednávat s jasnou vizí, jak chcete, aby koalice vypadala a za jakých podmínek jste ochotni se s partnerem spojit, nebo jste si šli vyslechnout nabídku protikandidáta?
- VI. Existují strany (hnutí), se kterými deklarujete svou nespolupráci? Pokud ano, má to důvod ideologický, personální či jiný?
- VII. Měli jste určené limity, po které jste ve vyjednávání ochotni jít – obětování člena v RMP, deklarovaná (ne)spolupráce s určitou stranou (hnutím) apod. Nebo jste chtěli být součástí rady „za každou cenu“?
- VIII. Deklarovali jste (ne)spolupráci s jiným subjektem již během předvolební kampaně?
- IX. Jaké možné varianty koalice jste jako strana (hnutí) zvažovali?
- X. Jaký byl důvod, že funkce jednotlivých členů rady obsadili konkrétní kandidáti? Ovlivnilo vás ve výběru jejich vzdělání, zkušenost, preferenční hlasy voličů, umístění na kandidátní listině apod.?
- XI. Jakým způsobem došlo k rozdělení postů mezi jednotlivými stranami? Proč má daná strana (hnutí) zvolený počet náměstků a radních, respektive pozici primátora a předsedu VZVZ?

ČSSD má v RMP tři členy (primátora + dva náměstky + navíc uvolněného předsedu VZVZ), ODS čtyři členy (dva náměstky + dva radní), KDU-ČSL jednoho člena (náměstka – přestože obsadila oproti OPAT méně mandátů), OPAT jednoho člena (radního).

- XII. Nebyla utvořena minimální vítězná koalice. Proč byla do RMP přibrána KDU-ČSL, bez které by koalice měla většinu v ZMP, a znamenalo to tak ztrátu jednoho křesla v radě, které mohl obsadit jiný člen koalice?

Příloha č. 4: Otázky kladené zástupcům opozičních stran v ZMP

Charakteristika strany (hnutí) a její působení v Plzni

1. Umístění strany (hnutí) na ideologické ose.
2. Má strana (hnutí) na území města Plzně nějaká specifika oproti celostátní úrovni, nebo je ideologicky a názorově totožná? Historie působení strany (hnutí) v Plzni.
3. Organizační struktura strany (hnutí) v Plzni – např. dělí-li se strana (hnutí) na území města ještě dle městských obvodů, jsou v něm (ní) tvořena další sdružení dle věku či pohlaví – mladí/staří/ženy/muži apod.
4. Jak často probíhají schůze strany (hnutí) na městské úrovni?
5. Členská základna na území města – počet členů, průměrný věk, vliv úspěchu/neúspěchu ve volbách na členskou základnu.
6. Potenciální voliči (elektorát) – sociální struktura, věk, charakteristika cílového voliče.

Podoba koaličního vyjednávání

- I. S kým strana (hnutí) vyjednávala jako první, s kým následně?
- II. Jaký měla vliv podoba parlamentní koalice na formování koalice v ZMP?
- III. Jaký měla vliv na vyjednávání zkušenost z uplynulých funkčních období?
- IV. Jaký měl vliv výsledek ve volbách do zastupitelstev městských obvodů na podobu koalice v ZMP a naopak?
- V. Šli jste jako strana (hnutí) vyjednávat s jasnou vizí, jak chcete, aby koalice vypadala a za jakých podmínek jste ochotni se s partnerem spojit, nebo jste si šli vyslechnout nabídku protikandidátů?
- VI. Existují strany (hnutí), se kterými deklarujete svou nespolupráci? Pokud ano, má to důvod ideologický, personální či jiný?
- VII. Měli jste určené limity, po které jste ve vyjednávání ochotni jít – obětování člena v RMP, deklarovaná nespolupráce s určitou stranou (hnutím) apod. Nebo jste chtěli být součástí rady „za každou cenu“?
- VIII. Deklarovali jste (ne)spolupráci s jiným subjektem již během předvolební kampaně?
- IX. Jaké možné varianty koalice jste jako strana zvažovali?
- X. Existuje spolupráce se zbylými opozičními stranami (hnutím)?
- XI. Jaká je soudržnost opozice? Jak probíhá interakce koalice s opozicí? Jaké vztahy mezi sebou strany na půdě ZMP mají?
- XII. Jakým způsobem bylo domluveno, že pozici uvolněného předsedy KV získá ANO?